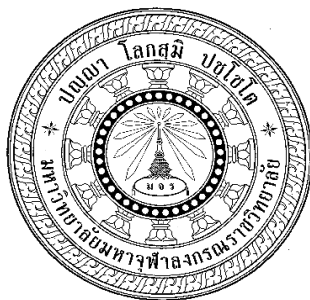

รายงานการวิจัย

รายงานวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

Synthesis and Transcription of Knowledge model Guidance in Thailand

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทาง

การศึกษาในสังคมไทย

Process Development and Network building of Guidance Process Buddhist for
Educational Personnel in Thailand Society

โดย

พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ, ดร.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญฺโญ, ผศ.ดร.

ดร.สายหยุด มีฤกษ์

ผศ.ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์

พระครูปลัดมารุต วรมงฺโล,รศ.ดร.

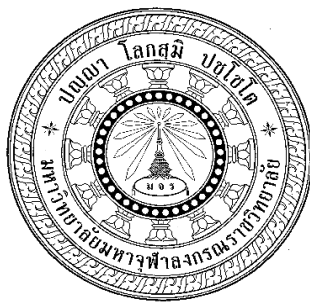
สิบทิพนธ์ ญัฐพร ฟุ้งธรรม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765008

รายงานการวิจัย

รายงานวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทาง

การศึกษาในสังคมไทย

โดย

พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ, ผศ.ดร.

ดร.สายหยุด มีฤกษ์

ผศ.ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์

พระครูปลัดมารุต วรมงฺโล,รศ.ดร.

สิบทอทญิง ญัฐพร พิงธรรม

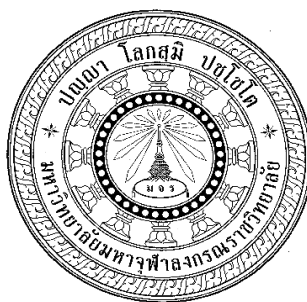
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765008

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub - Research Report 1

Synthesis and Transcription of Knowledge model Guidance in Thailand

Under Research plan

Process Development and Network building of Guidance Process Buddhist for
Educational Personnel in Thailand Society

by

Phrasamu Chokdee Vachirapanyo, Dr.

Phrakrusangkarak Jakkrit Puripanyo ,Asst. Prof. Dr.

Dr. Sayyud Mererk

Asst. Prof. Dr. Porntip Wannawirod

Phrakrupalad Marut Woramangkalo, Assoc.Prof.Dr.

Cpl.Natthaporn Puangtham

Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2022

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800765008

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : การวิเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

ผู้วิจัย : พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร.
 พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ, ผศ.ดร.
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์
 สิบโทหญิง ญัฐพร พังธรรม
 ผศ.ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
 พระครูปลัดมารุต วรมงโล,รศ.ดร.

ส่วนงาน : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีงบประมาณ : ๒๕๖๕

ทุนอุดหนุนการวิจัย : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๒) เพื่อสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๓) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และแนวทางกระบวนการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกของการจัดกิจกรรมแนะแนวต้นแบบในสถานศึกษา จากการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ครูแนะแนวต้นแบบจำนวน ๔ คน ครูแนะแนวจากโรงเรียนในพื้นที่ จำนวน ๘ คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนว, ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา และบุคลากรที่กิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา และการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน ๑๒ รูป/ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยเลือกจากผู้ที่เป็นนักแนะแนวระดับต้น ๆ ของประเทศ เพื่อมาให้อินย่นข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลการวิจัย พบว่า

กระบวนการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง รู้ขอบเขตความสามารถของตน เห็นคุณค่าของตน มีทักษะและวิจารณญาณในการ ตัดสินและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างฉลาด และวางแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและรู้เท่าทัน สามารถ ปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นสมาชิกที่ดี มีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม ขอบข่ายการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย แนะนำเป็นงาน

บริการแนะแนวในโรงเรียนที่มุ่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นงานที่มีขอบข่ายการแนะแนวที่ชัดเจน ๓ ด้าน ๑) การแนะแนวด้านการศึกษา การแนะแนวด้านการศึกษา เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน ตลอดจนการสร้างนิสัย การเรียนรู้ตลอดชีวิต ๒) การแนะแนวด้านอาชีพ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเอง ตลอดจนมีทักษะในการประกอบอาชีพ ๓) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม สังคม เป็นการรู้จักและเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้จักปรับตัวและแก้ปัญหาการบริการแนะแนวก็ต้องประกอบไปด้วยกระบวนการของการให้บริการในแต่ละด้านทั้งหมด ๕ บริการ

๑) บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล การแนะแนวที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ๒) บริการสารสนเทศ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา อาชีพและสังคม ๓) บริการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การป้องกันปัญหา ๔) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) คือบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทางด้านการเพิ่มพูนประสบการณ์ ๕) ติดตามผลและประเมินผล งานติดตามผล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการจัดบริการแนะแนวและนำผลมาสรุปให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคลากรทางการศึกษา/ครูแนะแนว จะต้องมีการอบรม วิชาชีพ มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิชาชีพ มีความเข้าใจในมนุษย์ตามหลักจิตวิทยา รักในการให้บริการ มีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคล บุคคลภาพดี เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี มีอารมณ์มั่นคง มีคุณธรรม มีลักษณะที่เป็นมิตร น่าเข้าใกล้ เป็นที่พึ่งได้

Research Title : Synthesis and Transcription of Knowledge model
Guidance in Thailand

Researcher : Phrasamu Chokdee Vachirapanyo, Dr.
Phrakrusangkarak Jakkrit Puripanyo ,Asst. Prof. Dr.
Dr. Sayyud Mererk
Asst. Prof. Dr. Porntip Wannawiro
Phrakrupalad Marut Woramangkalo, Assoc.Prof.Dr.
Cpl.Natthaporn Puangtham

Department : Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya
University

Fiscal Year : B.E. 2565 / C.E. 2022

Research Scholarship Sponsor : Thailand Science Research and Innovation Fund

ABSTRACT

The objectives were, 1) to study condition of guideline the prototypes in Thailand. 2) To synthesis and translate knowledge according to process of prototypes in Thailand. 3) To present knowledge and condition of guideline according to Buddhist prototypes in Thailand. I was qualitative research to study the depth data from institute activities by documentary analysis and interview from expertism about guideline activities. Key performance was by in-depth interview, content analysis from guidance teachers 4 persons and guidance teachers in same cases as 8 persons. They were consisting of guidance expertism, Buddhist expertism persons who expert in school and then some focus group amount 12 persons by choosing them who had expertism in Thailand for galanties all cases for study.

Major founding:

Process for learning can be helped learners to know themselves on their ability and worthy. They were had good abilities consider the good for problem solving until to know a good way for their appropriate lives. They could be known and adjusting themselves as absolutely with other an environment. Therefore, good mental good membership and benefit for family social the scope for good guideline for all cases as for 3 parts as follow,

1) For service education quid line that good attitude for learning discipline and for long learning.

2) For service occupation quid line mean rearrangement and developing until they have skill for their occupation.

3) For service personal guide line and social mean knowing and adjusting for problems resolving all5 parts as (1) service personal data collection then guidance for students by consider on different each person. (2) Service for information to take education knowledge occupation and social. (3) Service for consultation to make understand and environment to prevent problems. (4) Placement Service for helping other learners to get more an experience. (5) Tracking and evaluate by data collecting from servicing then conclude with clearly for the most benefit. They were educated guidance teachers must be have ethical knowledge and understanding in occupation. They have understood according to human phycology like servicing then should positively thinking good health strong then good mental good emotional stable ethical and good friends as suitable to close up.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์.....	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ การพัฒนาการแนะแนวในประเทศไทย.....	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนว.....	๒๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนววิฤพุทธ.....	๔๓
๒.๔ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว.....	๕๔
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๔
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๗๔
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๗๔
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๗๖
๓.๔ สร้างและตรวจสอบเครื่องมือ.....	๗๗
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๗
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๙
๔.๑ สภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย.....	๗๙
๔.๒ สังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย.....	๑๐๑
๔.๓ องค์ความรู้และแนวทางการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย.....	๑๑๒
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๑๕
๕.๑ สรุปผลวิจัย.....	๑๑๕
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๒๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๒๒
บรรณานุกรม.....	๑๒๔
ภาคผนวก.....	๑๒๙
ประวัตินักวิจัย.....	๑๗๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑	แสดงบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวในโรงเรียน... ๑๖
๔.๒ (๑)	สังเคราะห์ขอบข่ายการแนะแนวต้นแบบ..... ๑๐๑
๔.๒ (๒)	สังเคราะห์การบริการแนะแนวต้นแบบ..... ๑๐๔
๔.๒ (๓)	ตารางสังเคราะห์คุณลักษณะของครูแนะแนวที่ดี ๑๐๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๑.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๖
๒.๑	แสดงระบบการแนะแนวในโรงเรียน.....	๑๔
๔.๑	การแนะแนวด้านการศึกษา.....	๘๔
๔.๒	การแนะแนวด้านอาชีพ.....	๘๖
๔.๓	การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม.....	๘๘
๔.๔	บริการแนะแนว ๕ ด้าน.....	๙๘
๔.๕	คุณลักษณะครูแนะแนวที่ดี.....	๑๐๐
๔.๖	องค์ความรู้การแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย.....	๑๑๒

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงแต่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ได้อนุมัติงบประมาณ เพื่อการศึกษาวิจัย และคณะกรรมการผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ชี้แนะให้ คำปรึกษาและสนับสนุนกลุ่ม งานวิจัยนี้จึงสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณ ดร. สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าแผนงานวิจัย ที่ได้ให้โอกาสคณะผู้วิจัย ได้ร่วม เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย เจริญพรขอบคุณ/กราบขอบพระคุณ ผู้บริหาร คุณครูแนะแนว จากโรงเรียนที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบระดับประเทศ รวมทั้งคุณครูแนะแนวจากหลายๆ โรงเรียนที่ให้สัมภาษณ์แก่ คณะผู้วิจัย เพื่อให้งานวิจัยนี้ได้รับข้อมูลทางวิชาการอย่างครบถ้วน

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะ แนวต้นแบบในประเทศไทย” จะได้เป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำเอาข้อคิด ข้อเสนอแนะ ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษาของท่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญญา, ผศ.ดร.

ดร.สายหยุด มีฤกษ์

ผศ.ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์

พระครูปลัดมารุต วรมงคล, รศ.ดร.

สิบโทหญิง ณิชพร พังธรรม

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามแผนการศึกษาชาติ (๒๕๖๐-๒๕๗๙) ได้ระบุถึงปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของกลุ่มเด็กในวัยเรียน ที่นักเรียนยังประสบปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ การขาดทักษะการคิดที่จะพิจารณาแยกแยะ คัดกรองค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย รวมถึงการขาดทักษะชีวิตของนักเรียน ซึ่งส่งผลสืบเนื่องสู่ปัญหาการติดยาเสพติด การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การประสบปัญหาการวางแผนการศึกษาต่อและการเลือกศึกษาต่อที่ไม่ตรงตามความสนใจและศักยภาพของตนเอง ส่งผลต่อการเกิดปัญหาในการประกอบอาชีพในอนาคต^๑ และตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดูแลเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน^๒ โดยเน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ ที่สามารถปรับตัว เท้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วม ในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชน ที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศไทย ในอนาคต

^๑ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว, กิจกรรมแนะแนว แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://promote-ed.ubon2-ed.go.th/wp-content/uploads/2021/11/3.3f> หน้า ๕, [๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แผนพัฒนาการแนะแนวและแนวทาง การจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ พ.ศ. ๒๕๖๑

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและมาตรการให้สถานศึกษาดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ด้วยการใช้กระบวนการแนะแนวเป็นแกนกลางการส่งเสริม สร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ประกอบกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) ระบุว่า กระบวนการแนะแนวเป็นทั้งศาสตร์ที่มุ่งเน้นการทำงานเชิงป้องกันความเสี่ยง แก้ไขปัญหา ส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมให้กับนักเรียน ให้รู้จักเข้าใจตนเอง รู้รักสิ่งแวดลอม ทักษะการคิดตัดสินใจ แก้ไขปัญหาสามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตของตนเองทั้งการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนสามารถปรับตัวดำรงชีวิตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพในสังคมอย่างมีความสุข ควบคู่คุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทย^๓

ในประเทศไทยเริ่มขึ้นจากที่มีผู้นำทางการศึกษามองเห็นความสำคัญจึงจัดให้มีขึ้นในขณะที่ยังมีลักษณะแบบปฐมภูมิ ไม่มีปัญหาสลับซับซ้อนเช่นปัจจุบันนี้ ทำให้การขยายการแนะแนวประสบกับอุปสรรคต่าง ๆ มากมายแม้ว่าได้พยายามเผยแพร่ด้วยวิธีการหลายอย่างที่ทราบแล้วก็ไม่อาจพัฒนาการแนะแนวไปได้อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งสภาพของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดถึงวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาพร้อมทั้งเทคโนโลยีใหม่นั้น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ทั้งด้านอาชีพ การเรียน เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความต้องการแนะแนวขึ้น มีผลให้การพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็ว และสามารถคาดการณ์ได้ว่าแนวโน้มของความต้องการแนะแนวในอนาคตจะสูงยิ่งขึ้น ลักษณะการพัฒนาการแนะแนวเช่นนี้ตรงข้ามกับพัฒนาการในสหรัฐอเมริกาในด้านที่สหรัฐอเมริกาเริ่มต้นจากปัญหาของสังคม ประชากรกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่าการแนะแนวจะช่วยลดปัญหานั้นได้ จึงพัฒนาไปเป็นลำดับ ประกอบกับเป็นระยะของความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการต่าง ๆ ทำให้การแนะแนวเจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นวิทยาการสาขาใหม่ขึ้นและเป็นที่ยอมรับของรัฐบาลและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในที่สุด

การจะพัฒนาเยาวชนในระบบโรงเรียนให้พัฒนาเติบโตไปเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพจึงทำให้ก่อเกิดการริเริ่มสร้างระบบงานบริการแนะแนวขึ้นในโรงเรียนเพื่อเป็นกระบวนการส่งเสริมพัฒนาการช่วยเหลือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอุปสรรคใด ๆ มากกระทบ ไปจนถึงการดูแลแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี งานบริการแนะแนวในโรงเรียนจึงเป็นระบบระเบียบเป็นที่ยอมรับ การบริการแนะแนวมีสาระสำคัญ ๓ ประเภท คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการ

^๓ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, *แผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/1dkZfEON0zAqZnxlyNMRmRj5_1hijRktB/view หน้า ๓, [๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

แนะแนวส่วนตัวและสังคม โดยมีขอบข่ายการแนะแนวแบ่งออกเป็น ๓ ขอบข่าย คือ การป้องกันปัญหา การแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมพัฒนา วิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวมี ๒ วิธี คือ การแนะแนวรายบุคคล และการแนะแนวกลุ่ม ผ่านบริการแนะแนว ๕ บริการ ได้แก่ บริการศึกษาข้อมูลรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้การปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล ตามลำดับ การแนะแนวจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเข้าใจตนเองและรู้จักตนเองรอบทั้งเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตัว รู้จักคิดและใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจด้วยตนเองแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ หรืออุปสรรคในชีวิตตนเอง สามารถเป็นผู้นำให้กับตนเองได้เป็นตัวของตัวเองสามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการแนะแนว เชื่อว่ามนุษย์เกิดขึ้นมาพร้อมกับความทุกข์ เพราะการเกิดแล้วเกิดอีกเป็นทุกข์ซ้ำไป แต่สำหรับผู้ที่เกิดมาแล้วพัฒนาตนเองจนถึงขั้นสูงสุด ก็สามารถพ้นจากความทุกข์ได้ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เป็นมรดกที่มนุษย์ได้รับมอบมาโดยอัตโนมัติไม่จำกัดสถานะ เพศ ชนชั้น วรณะ เชื้อชาติ ศาสนา หรือภาษา เมื่อมนุษย์เกิดปัญหาอุปสรรคในการใช้ชีวิต ผู้ที่มีปัญญา ก็จะแสวงหาแนวทางในการแก้ไขหรือลดปัญหาให้น้อยลง ในขณะที่มนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตก็จะเกิดกลุ่มคนที่มีปัญญาสามารถเข้าใจและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิตถ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้หลักการทางศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาลดปัญหาดังกล่าว ซึ่งก่อให้เกิดกลุ่มบุคคล นักบวช นักปราชญ์ ครูอาจารย์ พระสงฆ์ ตลอดจนผู้นำในการประกอบพิธีตามความเชื่อท้องถิ่น (หมอผี) เพื่อทำบาปหน้าทึบในการเป็นที่ปรึกษาและการแก้ปัญหาวิตถ์ให้กับคนในชุมชน รวมถึงการให้แนวทาง ในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน การแนะแนวมีการสะสมองค์ความรู้และนำมาใช้ในระบบการศึกษาสมัยใหม่ผ่านกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบ การแสวงหาความรู้ที่มีระบบ ระเบียบ ทำให้การแนะแนวมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง “พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับการแนะแนว มุ่งช่วยเหลือให้บุคคลพ้นจากความทุกข์ ที่แท้จริง ผ่านกระบวนการพัฒนาจิตใจที่มีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำและแนะแนวให้ผู้ที่มีความทุกข์ มีแนวทางในการจัดการความทุกข์ด้วยตนเองได้”

ในพระพุทธศาสนา การแนะแนว คือ กระบวนการช่วยเหลืออย่างมีหลักการ โดยอาศัยหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ที่เป็นหลักธรรมแสดงให้เห็นถึงกระบวนการเกิดปัญหาต่าง ๆ ของผู้คน และมีหนทาง และวิธีการในการทำให้พ้นทุกข์ หรือปัญหาเหล่านั้นได้ เรียกว่า อริยสัจ ๔ อันเป็นธรรมที่แสดงให้เห็นความจริงของปัญหา เหตุของการเกิดปัญหา และการแก้ปัญหาลดปัญหา สุดท้ายคือกระบวนการที่จะดำเนินการให้ปัญหานั้นหมดไป พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^๔ พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งการแนะแนวเชื่อมั่นในศักยภาพการพัฒนาของมนุษย์ เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์ตรัสรู้

^๔ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), พระพุทธศาสนากับการแนะแนว, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๒๓.

เป็นพุทธะได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างหลักการแนะแนวทางพระพุทธศาสนานั้นต้องมุ่งให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วย เหตุและผล ตามหลักอริยสัจ กล่าวคือ **ทุกข์** เมื่อเกิดปัญหาต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาพิจารณาถึงสาเหตุ **สมุทัย** เหตุแห่งปัญหานั้นอยู่ที่ไหน เมื่อเราพบแล้วก็ทำการกำจัดเหตุนั้นได้ **นิโรธ** พิจารณาว่าความต้องการของเราคืออะไร กำหนดจุดมุ่งหมายแล้ววางวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ **มรรค** วิธีการปฏิบัติ เมื่อรู้แนวทางแล้วก็ลงมือปฏิบัติ หากบุคคลได้ดำเนินการตามกระบวนการเช่นนี้ ก็จะสามารถนำไปสู่ การแก้ไขปัญหายั่งยืนได้

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการการแนะแนวในสถานศึกษา ที่เป็นทฤษฎีทั่วไป รวมถึงกระบวนการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นส่วนของการแนะแนวที่เรียกว่า “การแนะแนววิถีพุทธ” ก็เป็นส่วนสำคัญในการอธิบายการแนะแนวได้อย่างถ่องแท้

ผู้วิจัยจึงดำเนินการทำวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” เพื่อการนำเสนอเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่ออบรมให้ความรู้กับครูแนะแนวในสถานศึกษาตามกลุ่มเป้าหมาย ให้เป็นต้นแบบของการแนะแนวที่ได้นำเอาหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวแปรในการช่วยเหลือนักเรียน ต่อไป

๑.๒ ปัญหาการวิจัย

- ๑.๒.๑ สภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย เป็นอย่างไร
- ๑.๒.๒ องค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย มีอะไรบ้าง
- ๑.๒.๓ กระบวนการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
- ๑.๓.๒ เพื่อสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
- ๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และแนวทางกระบวนการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกของการจัดกิจกรรมแนะแนวต้นแบบในสถานศึกษา จากการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group)

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ครูแนะแนวจำนวน ๔ ท่าน จากโรงเรียนที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบของแต่ละจังหวัด จำนวน ๔ จังหวัด ๔ โรงเรียน ประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ จังหวัดสงขลา ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนลำปางกัลยาณี และจังหวัดเชียงใหม่ ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย

ครูแนะแนวจากโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๘ ท่าน

การสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน ๑๒ รูป/ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดกรรมแนะแนว โดยเลือกจากผู้ที่เป็นนักแนะแนวระดับต้น ๆ ของประเทศ เพื่อมาให้อินย่นข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ เกี่ยวกับการแนะแนว การแนะแนววิถีพุทธที่บูรณาการจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางตะวันตก กับหลักการ แนวคิดในทางพระพุทธศาสนา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๔ - เดือนกันยายน ๒๕๖๕

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม รู้เท่าทันตนเองและสังคม สามารถตัดสินใจและวางแผนได้ด้วยตนเอง ปรับตัวดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

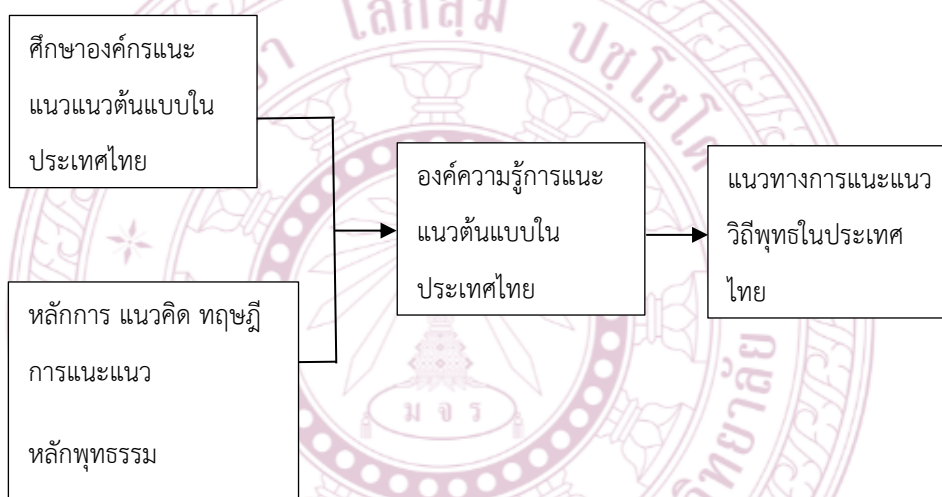
๑.๕.๒ การแนะแนวต้นแบบ หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สร้างเสริมให้เขามีคุณภาพเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญหา รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤติ วางแผนการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุขในชีวิตได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

๑.๕.๓ การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย หมายถึง เป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สร้างเสริมให้มีคุณภาพชีวิต พัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม มีกระบวนการคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาต่อสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับต่อสถานศึกษาทั่วประเทศ

๑.๕.๔ การแนะแนววิถีพุทธ หมายถึง เป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ให้สามารถช่วยเหลือได้ ด้วยการพัฒนาปัญญา สามารถนำปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหาชีวิตที่สามารถเข้าใจจุดมุ่งหมายของชีวิต เอาชนะปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ มีการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นการบรรลุจุดมุ่งหมายของการดำเนินชีวิตที่ดีชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยปัญญา เป็นชีวิตที่ประเสริฐ

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากหลักคิดที่สำคัญ ไว้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบสภาพการแนะแนวต้นแบบในสถานศึกษาในประเทศไทย

๑.๗.๒ ได้องค์ความรู้ใหม่ และกระบวนการแนะแนวต้นแบบในสถานศึกษาในประเทศไทย

๑.๗.๓ ได้นำเสนอกระบวนการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในสถานศึกษาในประเทศไทย

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๒) เพื่อสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๓) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และแนวทางการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๒.๑ การพัฒนาการแนะแนวในประเทศไทย

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนว

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนววิถีพุทธ

๒.๔ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ การพัฒนาการแนะแนวในประเทศไทย

๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของการแนะแนวในประเทศไทย

การแนะแนว (Guidance) เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในโรงเรียนต่างๆ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. ๑๙๘๕ มีจุดเริ่มต้นจากการแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) โดยให้นักเรียนได้พิจารณาเลือกสายวิชาชีพที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของแต่ละคน ซึ่งมี แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons : 1854-1908) เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานการแนะแนวอาชีพอย่างเป็นระบบ ในเวลาต่อมาได้ขยายขอบข่ายมาสู่การแนะแนวการศึกษาในปี ค.ศ. ๑๙๑๔ โดย ทรูแมน แอล เคลเลอร์ (Truman L Kelley: 1884 – 1961) ได้มีการบัญญัติศัพท์ การแนะแนวการศึกษา (Education Guidance) และต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ วิลเลียม เอ็ม พร็อกเตอร์ (William M. Proctor) ได้เสนอแนวคิดว่าการแนะแนวควรมีขอบข่ายที่ครอบคลุมการแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม การแนะแนวได้ขยายตัวอย่างเป็นระบบในประเทศสหรัฐอเมริกาสู่ประเทศอื่นๆ ทั่วโลก และประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลด้านการแนะแนวจากสหรัฐอเมริกาเช่นกัน มีการริเริ่มงานแนะแนวอย่างเป็นระบบโดยความร่วมมือระหว่างกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและองค์การยูนิเซฟในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้จัดให้มีโครงการทดลองโรงเรียนมัธยมแบบประสม ขึ้นที่โรงเรียนเบญจมราช

รังสฤษฎ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้บริการแก่นักเรียนได้พิจารณาเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ^๑

หลังจากโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ริเริ่มงานแนะแนวในโรงเรียน ได้จัดประกายให้โรงเรียนหลาย ๆ แห่งทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด ได้ให้ความสนใจในการ จัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ต่อมาทั้งหน่วยงานของรัฐเช่น กรมสามัญศึกษา กรมฝึกหัดครู กรม อาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ และเอกชนได้มีส่วนส่งเสริมให้งานแนะแนวเจริญขึ้นโดยการให้ คำแนะนำและรวบรวมข้อมูลด้านการศึกษาและอาชีพต่างๆ จัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับการแนะแนว การ บริการข้อมูลข่าวสารต่างๆแก่ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและบุคลากรทั่ว ๆ ไป

๒.๑.๒ แผนพัฒนาการแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ๒ ทศวรรษ (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๕๙)^๒

จากการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการแนะแนวที่ผ่านมา ได้วิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐาน ที่จำเป็นเพื่อใช้ประกอบการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาการแนะแนวเป็น ๔ ช่วงระยะเวลา ดังนี้

(๑) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการแนะแนว ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) และระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๐ - ๒๕๔๔)

แผนพัฒนาการแนะแนวของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) ตรง กับช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) มุ่งเน้นให้เด็กและ เยาวชน ทุกระดับการศึกษา ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปได้รับ ประโยชน์จากการ ใช้กระบวนการแนะแนว แต่เนื่องจากแผนดังกล่าวเป็นแผนระยะเริ่มแรก จึงขาด ความพร้อมเกี่ยวกับ การประสานงาน การเผยแพร่แผนและคู่มือดำเนินงานตามแผนล่าช้า ขาด การ ติดตามและประเมินผล ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในขณะเดียวกัน แผนพัฒนาการแนะแนวกระทรวงศึกษาธิการระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) เป็นแผนที่ต่อเนื่อง จากแผนพัฒนาการแนะแนว ระยะที่ ๑ และตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) ซึ่งเน้นคน เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและให้ความสำคัญต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาทุกระดับ แต่เนื่องด้วย ปี พ.ศ ๒๕๔๐ เกิดผลกระทบจากการที่ประเทศเข้าสู่ภาวะ

^๑ คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **แนะแนว คู่มือการฝึกอบรม** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔ หน้า ๑.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน **แผนพัฒนาการแนะแนวและแนวทาง การจัด กิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐), พ.ศ. ๒๕๖๑**

วิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความเครียด ปัญหาความรุนแรงทางอาชกรรม ปัญหาครอบครัวแตกแยก และปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ สะท้อนถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และเยาวชนหลายด้าน ได้แก่ การเสพสิ่งเสพติด การฆ่าตัวตาย การมั่วสุมในสถานเริงรมย์และสถานบริการ ฯลฯ สิ่งสำคัญประการหนึ่งของปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อแผนพัฒนาการแนะแนว คือไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และต่อเนื่อง

(๒) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙)

ภาพรวมจากการสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กระบวนการแนะแนวเป็นกลไกการพัฒนาผู้เรียนและบรรณการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) และสถานศึกษาแยกประเด็นเป็น ๕ ด้านคือ

(๒.๑) ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการพัฒนาการแนะแนว ครูมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการพัฒนาการแนะแนวอยู่ในระดับดีมาก

(๒.๒) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กระบวนการแนะแนวเป็นกลไกการพัฒนานักเรียนและการบรรณการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการแนะแนวอยู่ในระดับมาก

(๒.๓) ด้านการพัฒนาสื่อ เครื่องมือ และระบบสารสนเทศทางการแนะแนว และการพัฒนาระบบบริหารจัดการการแนะแนวอยู่ในระดับน้อย

(๒.๔) การส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในการแนะแนวผู้รับผิดชอบงานแนะแนวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

(๒.๕) ครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวของศูนย์แนะแนวเขตพื้นที่การศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดแผนพัฒนาการแนะแนวเป็นแผนระดับชาติมีการกำหนดโครงสร้างงานแนะแนวภารกิจและทิศทางการดำเนินงานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยมีหน่วยงานกลางทางการแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ประสานความร่วมมือและจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์แนะแนวประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการตามแผนที่ วางไว้ ทั้งนี้เพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สู่สาธารณะด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

(๓) การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปภาพรวมของงานแนะแนวพบว่า

จุดแข็ง

- ๑) มีกรอบการทำงานที่สอดคล้องกับนโยบายทุกระดับ
- ๒) มีการกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงานที่เข้าใจง่าย ชัดเจน สู่ การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ๓) เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคลอย่างรอบด้าน
- ๔) สามารถเชื่อมโยงสู่การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี
- ๕) มีแนวทางในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการแนะแนว ไปใช้ในทุกระดับชั้นได้อย่าง ชัดเจน

ข้อจำกัด

- ๑) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังไม่ทราบวิธีการหรือตัวอย่างในการพัฒนา ตามแผนฯ อย่างเป็นระบบ และส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของงานแนะแนว
- ๒) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายยังมีน้อย
- ๓) ยังไม่สามารถบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรม
- ๔) การพัฒนาผู้เรียนเน้นด้านการศึกษา มากกว่าด้านอาชีพ หรือด้านส่วนตัวและสังคม
- ๕) กิจกรรมด้านทักษะชีวิตที่สถานศึกษาจัดยังไม่ครอบคลุมรอบด้าน
- ๖) ควรเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ให้มากขึ้น

สิ่งที่ควรปรับปรุง

- ๑) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน เน้นแนวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- ๒) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ขวัญกำลังใจ และยกย่อง เชิดชูเกียรติครูแนะแนวของแต่ละสถานศึกษา
- ๓) ควรมีการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานแนะแนวที่เชื่อมโยงกับนโยบายและแผนงาน ของหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ให้ชัดเจน
- ๔) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มอัตราครูแนะแนวให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน แผนพัฒนาการแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

๒.๑.๓ แผนพัฒนาการแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน (พศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕)

ด้วยพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน ดังนี้

๑) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ขอนี้มีคชาขยายว่า ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติ บ้านเมือง ยึดมั่นศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน

๒) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ขอนี้มีคชาขยายว่า ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-สิ่งที่ถูก สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง

๓) มีงานทำ มีอาชีพ ขอนี้มีคชาขยายว่า ต้องให้เด็กรักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียนรู้การทำงาน ให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้

๔) เป็นพลเมืองดี ขอนี้มีคชาขยายว่า การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน สถานศึกษา และสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสหาหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีความเอื้ออาทร ต้องทำงานอาสาสมัครงานบำเพ็ญประโยชน์ "เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ควรทำ"

ก. วิสัยทัศน์การแนะแนว

การแนะแนวให้นักเรียนมีสมรรถนะด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม มีสุขภาวะที่ดี มีทักษะชีวิตและทักษะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข. พันธกิจการแนะแนว

๑) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยใช้กระบวนการแนะแนวและให้คำปรึกษา ให้มีสมรรถนะทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อการศึกษาและ การมีงานทำ

๒) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ให้มีสุขภาวะที่ดี มีทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓) ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการแนะแนว

๔) พัฒนาระบบการแนะแนวในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน

๕) ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านการแนะแนว

ค. เป้าหมายการแนะแนว

๑) นักเรียนค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน ให้มีสมรรถนะทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมในด้านการศึกษาและการมีงานทำ สู่การเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี

๒) นักเรียนมีสุขภาวะที่ดี มีทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ดำรงชีวิต ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถใช้กระบวนการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) สถานศึกษาดำเนินการตามระบบการแนะแนวที่ได้มาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ มีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการแนะแนวอย่างชัดเจนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

๖) ภาควิชาเครือข่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง

ง. ประเด็นกลยุทธ์การแนะแนว

๑) พัฒนาคุณภาพนักเรียน

๒) พัฒนาคุณภาพผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูและบุคลากรทางการศึกษา

๓) พัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนว

๔) สร้างและสนับสนุนภาควิชาเครือข่ายความร่วมมือด้านการแนะแนว

จากการพัฒนางานแนะแนวมาเป็นลำดับข้างต้น จะเห็นได้ว่างานแนะแนวได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องบนฐานของการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงด้านการสาธารณสุขที่ประชาชนต้องเผชิญกับโรคระบาดต่างๆ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลกับการดำรงชีวิตและแนวโน้มความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้คน วิธีการดำรงชีวิตของสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ปัญหาสารเสพติดและอบายมุข ติดเกม มีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสมการแนะแนวจึงมีบทบาทสำคัญในการป้องกัน แก้ไขเด็กและเยาวชน โดยการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง มีทักษะชีวิตและสามารถดูแลตนเองให้รอดพ้นจากวิกฤตทั้งหมด สอดคล้องกับ ชาย โพธิ์สีดา^๓ ได้กล่าวว่า ครอบครัวและครูเรือนของคนไทยมีแนวโน้มที่จะเริ่มชีวิตครอบครัว (แต่งงาน) เมื่ออายุสูงขึ้น ขนาดครอบครัวเล็กลงมาก ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา มีแนวโน้มที่จะไม่มั่นคงอันเนื่องมาจากการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้นสังคมไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจไปใน ทางอุตสาหกรรมครัวเรือนที่สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ และเด็ก และครัวเรือนที่มีเฉพาะผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน อยู่กันตามลำพังมากขึ้น สถาบันครอบครัวอ่อนแอ เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งถูกทอดทิ้ง ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต ปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมไม่เหมาะสมตามมา ดังนั้นการแนะแนวจึงเป็นกระบวนการ สำคัญที่จะทำให้เด็กและเยาวชนได้ค้นพบตัวเอง รู้จักการบริหารจัดการชีวิตและมีแนวทางการพัฒนาตนเอง ให้ดำรงตนอยู่ในสังคมวิถีแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข

^๓ ชาย โพธิ์สีดา, การเปลี่ยนแปลงครอบครัวและครัวเรือนไทย: เรา (ไม่) รู้อะไร. ประชากรและสังคม, นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔.

๒.๑.๔ ระบบการแนะแนวในโรงเรียน

ระบบการแนะแนวในโรงเรียน เป็นกรบริหารงานที่นำแนวคิดเชิงระบบมาประยุกต์ใช้โดยเน้นที่องค์ประกอบหลัก คือ ด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ที่มีการประสานการทำงานร่วมกับระบบงานต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นต้น

ระบบการแนะแนวในโรงเรียน

ระบบการแนะแนวในโรงเรียน จะขับเคลื่อนไปได้และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ด้วยกิจกรรมแนะแนวและบริการแนะแนว บุคคลที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสนับสนุนงานแนะแนว ซึ่งควรพิจารณาในด้านต่อไปนี้

ด้านปัจจัย คือ การสนับสนุนให้มีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนว กำหนดบทบาทหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง จัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมให้มีหลักสูตรการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนวนอกชั้นเรียน และโครงการ/กิจกรรมแนะแนว ฯลฯ

ด้านกระบวนการ คือ การดำเนินงานแนะแนวที่ยึดหลักระบบคุณภาพวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนพัฒนา จัดระบบบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการแนะแนว ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวทั้งใน/นอกชั้นเรียนจัดโครงการ/กิจกรรมแนะแนว และสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผล รายงานผลงานแนะแนว และนำผลการประเมินมาปรับปรุงงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

ด้านคุณภาพผู้เรียน คือ สมรรถนะด้านทักษะชีวิตที่นำวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และองค์ประกอบของทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสอดคล้องกันมาบูรณาการเป็นเป้าหมายให้เกิดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษา สามารถพิจารณาตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพผู้เรียนในการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมากำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านกิจกรรมแนะแนวและบริการแนะแนวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ทั้งนี้ การบริหารจัดการ ควรดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเช่น คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่าและคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของรัฐและเอกชน ฯลฯ ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แนวทางการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน

เพื่อให้การบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน มีแนวทางในการดำเนินงานจึงได้กำหนดกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยและกระบวนการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑. การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนพัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๑.๑ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันศึกษาวิเคราะห์นโยบายมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน บริบทของโรงเรียน นำมากำหนดเป็นเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของระบบการแนะแนวให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

๑.๒ จัดทำมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๑.๓ จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานตามระบบการแนะแนว โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครู และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๔ จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ของระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๒. การจัดระบบบริหารและระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๒.๑ จัดทำโครงสร้างการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวที่มีความคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ใช้หลักการมีส่วนร่วม มีการตรวจสอบ

๒.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนวและกำหนดบทบาทหน้าที่ ซึ่งอาจจัดทำเป็นคณะเดียวหรือหลายคณะ ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน ในที่นี้นำเสนอตัวอย่างเป็น ๒ คณะ ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับเป็นคณะเดียวกันหรือแบ่งมากกว่านั้นให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๒.๒.๑ คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธาน กรรมการ รองผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้แทนชุมชน และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

- ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารการแนะแนวตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- บูรณาการภารกิจการแนะแนวในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- ประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้มแข็ง สร้างขวัญกำลังใจ และพัฒนาบุคลากร
- นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

๒.๒.๒ คณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการที่ผู้บริหารมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ครูแนะแนวทุกคน ครูอื่น ๆ ตามที่โรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม เป็นกรรมการ โดยมีหัวหน้างานแนะแนวเป็นกรรมการและเลขานุการ มีคนอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

- จัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- จัดอบรม ทำเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อการดำเนินงาน แนะแนว และสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้แก่ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- จัดกิจกรรม/โครงการ เพื่อพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งรับนักเรียนจากการส่งต่อไปในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- ร่วมมือกับนักจิตวิทยาโรงเรียน ในการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน
- จัดกิจกรรม/โครงการที่สนับสนุนการแนะแนวในโรงเรียน
- ประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนางาน
- สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

จากบทบาทหน้าที่ของแต่ละคณะข้างต้น อาจแจกแจงรายละเอียดเพิ่มเติมตามตารางต่อไปนี้

ตาราง แสดงบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวในโรงเรียน

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	บทบาทหน้าที่
๑. ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่มีผลต่อ การดำเนินงานแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลจากการเป็นผู้นำ ในการกำหนดทิศทาง และสนับสนุน การทำงานแนะแนว	๑) กำหนดระบบงานและจัดโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวของ สถานศึกษาให้ชัดเจน ๒) สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการใช้กระบวนการ แนะแนวเพื่อพัฒนานักเรียน ๓) ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม ๔) คัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ๕) ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว อย่างเป็นระบบ ๖) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างขวัญกำลังใจ แก่ผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ต่าง ๆ ๗) ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	บทบาทหน้าที่
๒. ครูแนะแนว เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานแนะแนว เพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามเป้าหมายของกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑) เป็นคณะทำงานแนะแนว มีหน้าที่จัดกิจกรรมแนะแนว จัดบริการแนะแนว ดำเนินงานกิจกรรม/โครงการที่สนับสนุนให้งานแนะแนวบรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการอย่างทั่วถึง รวมทั้งติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการแนะแนวต่อคณะกรรมการแนะแนว ๒) เป็นที่ปรึกษา (Supervisor) แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกคน ในการให้ความรู้ เทคนิคกระบวนการแนะแนวตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนว ๓) สนับสนุนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของนักเรียนให้สามารถใช้กระบวนการแนะแนวในการพัฒนานักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เช่น - การจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการรู้จักและเข้าใจนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้ ระเบียบสะสม การใช้แบบทดสอบ การสังเกต เทคนิคการสัมภาษณ์ เทคนิคการเยี่ยมบ้าน เป็นต้น รวมทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ ลักษณะปัญหาของนักเรียนแต่ละวัย - เสนอแนะทางจัดกิจกรรมโฮมรูม และบริการแนะแนวให้แก่ ครูที่ปรึกษา เป็นต้น ๔) เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มาขอรับบริการทั่วไป ๕) สนับสนุนส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประสานความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และรับนักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครูที่ปรึกษา ๖) เป็นผู้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน
๓. ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียน และเป็นผู้บุคคลสำคัญในการดูแล	๑) รวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	บทบาทหน้าที่
ช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	๒) คัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ และประสานข้อมูลกับครูแนะแนว ๓) ดูแล ช่วยเหลือนักเรียน และให้คำปรึกษาเบื้องต้น ๔) ส่งเสริมสนับสนุน จัดกิจกรรม/โครงการ เพื่อพัฒนา นักเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การแนะแนว ๕) ติดตามผลการส่งเสริมพัฒนา และดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างต่อเนื่อง ๖) ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และ แก้ไขปัญหาของนักเรียน ๗) มีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการ ปฏิบัติงานแนะแนวของโรงเรียน
๔. ครูผู้สอน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการ พัฒนานักเรียนให้บรรลุตาม จุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑) ให้คำปรึกษาเบื้องต้นในรายวิชาที่สอน ในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ๒) ใช้ข้อมูลเพื่อการรู้จักและเข้าใจนักเรียนมาใช้ในการ ออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์ ให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ๓) หมั่นสังเกตและเอาใจใส่นักเรียน และประสานความ ร่วมมือกับครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ๔) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนใน ลักษณะเครือข่ายการแนะแนว
๕. นักเรียน นักเรียนเป็นผู้รับการแนะแนวและ สามารถเป็นผู้ให้บริการแนะแนว ที่มีความเข้าใจความต้องการของ เพื่อนนักเรียนวัยเดียวกันได้เป็นอย่างดี	๑) มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนางานแนะแนว ของโรงเรียน ๒) ร่วมทำงานกับครูแนะแนวตามศักยภาพ เช่น การเป็น เพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor) การจัดกิจกรรมแนะ แนว เป็นต้น
๖. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะใกล้ชิดกับนักเรียน	๑) ยอมรับศักยภาพของนักเรียน ให้โอกาสสำรวจตนเองเพื่อ ตัดสินใจ เลือกศึกษาและเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ๒) มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมแนะแนว

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	บทบาทหน้าที่
มากที่สุด มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน	๓) เป็นที่ปรึกษาการดำเนินชีวิตและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียน
๗. ชุมชน ชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตามแนวทางที่เหมาะสม	๑) ร่วมมือกับครูแนะแนวในการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์แก่นักเรียน ๒) สอดส่องดูแลด้านพฤติกรรม ความปลอดภัยของนักเรียน ๓) เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งฝึกทักษะด้านการศึกษาและอาชีพ ๔) ติดตามผลการดำเนินงาน สะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียน
๘. สหวิชาชีพ สหวิชาชีพเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้และช่วยเหลือ แก้ปัญหานักเรียนอย่างมืออาชีพ	๑) ให้ความรู้และประสบการณ์ของแต่ละวิชาชีพ ๒) ช่วยเหลือผู้เรียนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพ ๓) เป็นที่ปรึกษาให้แก่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

๒.๓ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการแนะแนว เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครอบคลุม และเป็นปัจจุบัน โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ ประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์สามารถนำไปใช้ในการวางแผน ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในงานแนะแนว โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน บุคลากร และนักเรียนโดยรวม เช่น สภาพเศรษฐกิจของชุมชน สภาพแวดล้อมโรงเรียน ความต้องการผู้ปกครองและชุมชน ฯลฯ

๒.๓.๒ ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน ได้แก่

๑) ข้อมูลสารสนเทศด้านครอบครัว เช่น สถานภาพของบิดามารดา เศรษฐกิจ อาชีพ เป็นต้น

๒) ข้อมูลสารสนเทศด้านส่วนตัวของนักเรียน เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ พฤติกรรมการแสดงออก สุขภาพ ผลการเยี่ยมบ้าน ผลการสำรวจคุณลักษณะต่าง ๆ การรับบริการต่าง ๆ จากโรงเรียน รายงานผลความก้าวหน้าของนักเรียน เป็นต้น

๓) ข้อมูลสารสนเทศด้านการเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาที่เรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งผลงาน รางวัล เป็นต้น

๒.๓.๓ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงาน เป็นการรายงานภาพรวมของนักเรียนด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความก้าวหน้าของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ผลการเยี่ยมบ้าน สภาพแวดล้อมโรงเรียน ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ฯลฯ เป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้ผู้บริหารนำไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๒.๔ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของเครื่องมือการแนะแนว สื่อนวัตกรรม การแนะแนว และภาคีเครือข่ายการแนะแนว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อนวัตกรรมและภาคีเครือข่ายการแนะแนวจะช่วยให้การจัดกิจกรรมแนะแนว การบริการแนะแนว และการจัดกิจกรรม/โครงการพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. การดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

ในการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๑ สร้างความรู้ ความตระหนักให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและภาคีเครือข่าย เช่น ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓.๒ จัดกิจกรรมแนะแนวในและนอกชั้นเรียน

๓.๓ จัดบริการแนะแนว

๓.๔ ดำเนินงานแนะแนวให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคลากรและงานต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น

๓.๔.๑ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนว ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ เป็นการประสานความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนงานแนะแนวให้บรรลุเป้าหมาย

๓.๔.๒ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การรับนักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษจากครูที่ปรึกษา การสนับสนุนการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองระดับชั้นเรียน และกิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor)

๓.๔.๓ นักจิตวิทยาโรงเรียน ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

๓.๔.๔ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้ผลการสำรวจตนเองด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ไปพิจารณาการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

๓.๔.๕ การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้ครู มีข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษา วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบและจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ รูปแบบการเรียนรู้และศักยภาพของนักเรียน รวมทั้งคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ฯลฯ ของนักเรียน

๓.๕ จัดกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของการแนะแนว

๔. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๔.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๔.๒ วางแผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๔.๓ นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน รวมทั้งให้ขวัญและกำลังใจ

๔.๔ ประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียนตามตัวชี้วัดความสำเร็จ และประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๔.๕ ประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

๕. การรายงานผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๕.๑ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน ให้เห็นถึงผลของการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน รวมทั้งความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๕.๒ จัดทำสารสนเทศที่แสดงถึงผลการบริหารจัดการในภาพรวมของระบบ การแนะแนวในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนและโรงเรียน

๕.๓ จัดทำวารสาร/จุลสาร หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานระบบการแนะแนวในโรงเรียนไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

๖. การพัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กลไกที่จะทำให้ระบบการแนะแนวในโรงเรียน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน เกิดผลต่อคุณภาพของนักเรียน และเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อคุณภาพของการศึกษา ได้แก่

๖.๑ การจัดให้มีการจัดการความรู้ (KM) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงการดำเนินงานระบบการแนะแนวในโรงเรียนของบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

๖.๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพระบบการแนะแนวของโรงเรียน

- ๖.๓ การดำเนินงานแผนด้วยระบบคุณภาพ (PDCA)
- ๖.๔ การนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- ๖.๕ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาทางวิชาการด้านการแนะแนว จิตวิทยา สุขภาพจิต ฯลฯ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน

จากแนวคิดการบริหารงานแนะแนวด้วยวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ที่มีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานแนะแนว ซึ่งสามารถนำยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการแนะแนว มาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน ดังรายละเอียดดังนี้

๑. การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนพัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียน

การพิจารณา

- ๑.๑ มีการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์การแนะแนวให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม
- ๑.๒ มีมาตรฐานคุณภาพของนักเรียนที่ผ่านระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- ๑.๓ มีมาตรฐานการปฏิบัติของบริการแนะแนวที่สอดคล้องกับระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- ๑.๔ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมสนับสนุนการแนะแนวให้บรรลุเป้าหมายและสอดคล้องกับกลยุทธ์

๒. การจัดระบบบริหารและระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อระบบการแนะแนวในโรงเรียน

การพิจารณา

- ๒.๑ มีโครงสร้างการบริหารแนะแนว
- ๒.๒ มีคณะกรรมการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบงานแนะแนว
- ๒.๓ มีข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน
- ๒.๔ มีข้อมูลสารสนเทศของเครื่องมือการแนะแนว
- ๒.๕ มีข้อมูลสารสนเทศของสื่อวัตกรรมการแนะแนว
- ๒.๖ มีข้อมูลสารสนเทศของภาคีเครือข่ายการแนะแนว

๓. การดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

การพิจารณา

- ๓.๑ มีการสร้างความรู้ ความตระหนักให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

- ๓.๒ มีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๓.๓ มีการจัดบริการแนะแนวตามมาตรฐานการปฏิบัติ
- ๓.๔ มีการดำเนินงานแนะแนวที่มีการประสานความร่วมมือกับผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน
- ๓.๕ มีการดำเนินงานแนะแนวที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ๓.๖ มีการดำเนินงานแนะแนวที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับงานนักจิตวิทยาโรงเรียน
- ๓.๗ มีการดำเนินงานแนะแนวที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- ๓.๘ มีการดำเนินงานแนะแนวที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอน
- ๓.๙ มีการจัดกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายการแนะแนว

๔. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

การพิจารณา

- ๔.๑ มีคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- ๔.๒ มีแผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- ๔.๓ มีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน รวมทั้งให้ขวัญกำลังใจ และสะท้อนผลการนิเทศ
- ๔.๔ มีการประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียนตามตัวชี้วัดความสำเร็จ และประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวในโรงเรียน

๕. การรายงานผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

การพิจารณา

- ๕.๑ มีรายงานผลการดำเนินงานแนะแนวภายในโรงเรียนและสาธารณชน
- ๕.๒ มีรายงานความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- ๕.๓ มีรายงานที่สะท้อนให้เห็นถึงผลการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- ๕.๔ มีสารสนเทศที่แสดงถึงผลการบริหารจัดการในภาพรวมของระบบการแนะแนวในโรงเรียน
- ๕.๕ มีวารสาร/จุลสาร หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน

ระบบการแนะแนวในโรงเรียนไปสู่ผู้เกี่ยวข้อง

๖. การพัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียนให้เกิดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การพิจารณา

๖.๑ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงการดำเนินงานระบบการแนะแนวในโรงเรียนของบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

๖.๒ มีการดำเนินงานแนะแนวแบบมีส่วนร่วม เช่น การวางแผนพัฒนาคุณภาพระบบการแนะแนวของโรงเรียน

๖.๓ มีการดำเนินงานแนะแนวด้วยระบบคุณภาพ (PDCA)

๖.๔ มีการนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๖.๕ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูแนะแนวและผู้เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาทางวิชาการด้านการแนะแนว จิตวิทยา สุขภาพจิต ฯลฯ

๖.๖ มีการจัดทำวิจัยเพื่อการพัฒนา

จากแนวคิดการคิดเชิงระบบ ที่มองภาพรวมของระบบการแนะแนวในโรงเรียนที่มีส่วนประกอบย่อย ๆ มาประกอบการคิด คือ องค์ประกอบของการบริหารด้านปัจจัย ด้านกระบวนการดังกล่าวมาแล้ว องค์ประกอบด้านผลผลิต ที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารการแนะแนวในโรงเรียน คือ คุณธรรมของผู้เรียน

ตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียน

การจัดกิจกรรมแนะแนวและบริการแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะด้านทักษะชีวิตได้โดยนำวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ องค์ประกอบของทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีความสอดคล้องกันมาบูรณาการเป็นเป้าหมายให้เกิดแก่ผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถพิจารณาตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพผู้เรียนในการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมากำหนดสมรรถนะของกิจกรรมแนะแนวได้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ดังตัวอย่างตัวชี้วัดคุณภาพผู้เรียนต่อไปนี้

๑. สมรรถนะด้านการรู้จัก เข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

๒. สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม

๓. สมรรถนะด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

๔. สมรรถนะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

๒.๑.๕ แนวทางการพัฒนาแนะแนวต้นแบบ

๑) ศูนย์แนะแนวต้นแบบโรงเรียนโรงเรียนศรียาภัย^๔ มี ๓ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาผู้เรียน ครูแนะแนว ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศักยภาพผู้เรียน มีแนวทางดำเนินงานดังนี้

- ๑.๑) กำหนดทิศทางในการจัดบริการและกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา
- ๑.๒) ใช้หลักการและกระบวนการแนะแนวในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็น

รายบุคคล

๑.๓) จัดบริการและกิจกรรมแนะแนว เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดเป็น ใช้ชีวิตเป็น สามารถตัดสินใจและวางแผนการศึกษา อาชีพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๑.๔) บูรณาการทักษะชีวิตและแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดบริการและกิจกรรมแนะแนวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม

กลยุทธ์ที่ ๒ เร่งรัดพัฒนาครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว มีแนวทางดำเนินการดังนี้

- ๑.๑) เร่งรัดพัฒนาครูที่ทำหน้าที่แนะแนวให้มีคุณวุฒิทางการแนะแนว
- ๑.๒) ยกระดับคุณภาพครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนให้มีบทบาทในกระบวนการแนะแนว มีแนวทางดำเนินงาน

- ๑.๑) พัฒนา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ให้รู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญและมีบทบาทในกระบวนการแนะแนว
- ๑.๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และ พัฒนาผู้เรียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการแนะแนว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาการบริหารจัดการการแนะแนวทุกระดับ มีแนวทางดำเนินงาน

^๔ ศูนย์แนะแนวต้นแบบ โรงเรียนศรียาภัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/sriyapaiguideance/yuththsastr> , [๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

๑.๑) กำหนดให้มีองค์กรรับผิดชอบการบริหารจัดการการแนะแนวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา

๑.๒) จัดทำระบบสารสนเทศการแนะแนวที่มีคุณภาพ ทันสมัยและนำไปใช้ในการบริหารจัดการการแนะแนวให้สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานและสถานศึกษา

๑.๓) กำหนดให้มีครูแนะแนวที่มีคุณวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวและมีคุณสมบัติเหมาะสมอย่างน้อยโรงเรียนละ ๑ คน

๑.๔) ศึกษา วิจัยและสร้างนวัตกรรม ที่ส่งเสริมสนับสนุนการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

๑.๕) ให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการแนะแนว

๑.๖) ให้มีการประเมินคุณภาพการแนะแนวของสถานศึกษาตามมาตรฐานการแนะแนวในระบบประกันคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาระบบการบริหารจัดการงานแนะแนวในสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงาน

๑.๑) กำหนดโครงสร้างระบบการบริหารจัดการ และแผนปฏิบัติการงานแนะแนวที่สอดคล้อง กับบริบทของสถานศึกษา

๑.๒) จัดทำ จัดทำ พัฒนา และสร้างสื่อ เครื่องมือและระบบสารสนเทศทางการแนะแนวให้มีคุณภาพ ทันสมัย เพื่อการบริหาร การให้บริการ และการจัดกิจกรรมแนะแนว

๑.๓) เร่งรัดการดำเนินงานแนะแนวให้ได้ตามมาตรฐานการแนะแนว

๑.๔) มีการกำกับ ติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการแนะแนวอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

กลยุทธ์ ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง มีแนวทางการดำเนินงาน

๑.๑) ประชาสัมพันธ์ให้ภาคีเครือข่ายตระหนัก ให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

๑.๒) สร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

๑.๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกลุ่ม ชมรม หรือองค์กรภาคีเครือข่ายการแนะแนวตามความเหมาะสม

๒) ศูนย์แนะแนวต้นแบบโรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนศูนย์แนะแนวต้นแบบประจำเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต ๒ จึงมี

ภารกิจหลักสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพการแนะแนวของโรงเรียนต้นแบบ การตั้งเครือข่ายการแนะแนว การขยายผลสู่เครือข่าย การจัดหาและพัฒนาสื่อและเครื่องมือที่จำเป็นในการรู้จักนักเรียนรายบุคคล แบบวัดความถนัด/ความสนใจในอาชีพ ข้อมูลโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพ และอื่น ๆ เป็นแหล่งบริการด้านการแนะแนวให้สถานศึกษาอื่น ๆ การประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายและเป้าหมายสู่ความสำเร็จ

วัตถุประสงค์การดำเนินงานของศูนย์

- ๑) เพื่อพัฒนางานแนะแนวให้เป็นระบบ จัดแนะแนวได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน

ครอบคลุม ๓ ด้าน ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ส่วนตัวและสังคม และจัดกิจกรรมแนะแนว ๕ บริการ การศึกษารวบรวมข้อมูล การบริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล การติดตามประเมินผล
- ๒) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้ครูแนะแนว เป็นครูแนะแนวมืออาชีพ และครูในโรงเรียนที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบเป็นครูที่มีความรู้ด้านการแนะแนวเป็นครูมืออาชีพ เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้
- ๓) เพื่อเป็นศูนย์กลางและแหล่งเรียนรู้ด้านงานแนะแนว ให้แก่โรงเรียนในเครือข่าย
- ๔) ประสานความร่วมมือ เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียนอาชีวศึกษาในลักษณะการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- ๕) เพื่อการจัดหาและพัฒนาสื่อและเครื่องมือที่จำเป็นในการรู้จักนักเรียนรายบุคคล แบบวัดความถนัด/ความสนใจในอาชีพ ข้อมูลโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพ และอื่น ๆ
- ๗) เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมนักเรียนที่ปรึกษา (YC) ให้แก่โรงเรียนในเครือข่าย

ภารกิจโรงเรียนศูนย์แนะแนว ร.ร.วัดดอนหวาย

- ๑) พัฒนางานแนะแนวให้เป็นระบบ จัดแนะแนวได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน
- ๒) เสริมสร้างศักยภาพให้ครูแนะแนว เป็นครูแนะแนวมืออาชีพ และครูในโรงเรียนที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบเป็นครูที่มีความรู้ด้านการแนะแนวเป็นครูมืออาชีพ เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้
- ๓) เป็นศูนย์กลางและแหล่งเรียนรู้ด้านงานแนะแนว ให้แก่โรงเรียนในเครือข่ายและจังหวัดใกล้เคียง
- ๔) ช่วยประสานความร่วมมือ เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียน อาชีวศึกษาในลักษณะการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- ๕) ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย ชมรม กลุ่ม
- ๖) จัดหาและพัฒนาสื่อและเครื่องมือที่จำเป็นในการแนะแนว

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนว

งานแนะแนวเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างตนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง รู้จักความถนัด ความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพของตน ตลอดจนรู้ข้อมูลทางด้านการศึกษาและมีความสามารถในการเชื่อมสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่นได้ เหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นประโยชน์และมีความสุข ดังนั้นความเข้าใจในงานแนะแนวจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในที่นี้เสนอความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานแนะแนวในหัวข้อต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการแนะแนว (Guidance)

การแนะแนวตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “ Guidance” มีผู้ให้ความหมายการแนะแนวไว้มากมายแต่มีความใกล้เคียงกัน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา^๕ การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สร้างเสริมให้เขามีคุณภาพเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะการดำเนินชีวิตมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา โดยจุดหมายของการแนะแนวคือการป้องกันปัญหา แก้ไขและการพัฒนาให้ทุกคนไปสู่จุดหมายของชีวิตที่ต้องการ

ประดินันท์ อุปรมัย^๖ กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการของการบริการซึ่งจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง ได้มีพัฒนาการไปในทุก ๆ ด้าน สามารถช่วยเหลือตนเอง มีทักษะ วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด และวางแผนการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี เพื่อบุคคลได้เป็นสมาชิกที่ดีมีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม

รัฐจวน คำชิรพิทักษ์^๗ ได้ให้ความหมายของการแนะแนวไว้ว่า “เป็นกระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง สามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัดสินใจด้วยตนเองได้ทั้งด้านการศึกษาการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เผชิญอยู่ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ”

^๕ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว, กิจกรรมแนะแนว แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://promote-ed.ubon2-ed.go.th/wp-content/uploads/2021/11/3.3f>, [๒ ธันวาคม ๒๕๖๔]

^๖ ประดินันท์ อุปรมัย, ประสภารณวิชาชีพนแนะแนว, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี, ๒๕๕๓, หน้า ๑๗.

^๗ รัฐจวน คำชิรพิทักษ์, การบริหารงานแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา ในการสอนชุด วิชาการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา, นนทบุรี : สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒ หน้า ๘

วัชร ทรัพย์มี^๘ ให้คำจำกัดความของการแนะแนวว่า เป็นกระบวนการช่วยเหลือ บุคคลให้เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่าตัดสินใจได้ว่า จะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้ พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

สถิต วงศ์สวรรค์^๙ กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีความรู้ ทางด้านการแนะแนวให้บริการช่วยเหลือแก่บุคคล โดยไม่จำกัดเพศ วัย ชั้น วรรณะ อาจจะเป็น รายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มแล้วแต่กรณี ให้เขาเข้าใจสภาพที่แท้จริงของตนเองว่ามีความสามารถ ความถนัดตามธรรมชาติ สถิติปัญญา เจตคติ ศักยภาพอย่างไร เพื่อนำตนหรือช่วยตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือสามารถเองกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองไม่ว่าจะเป็นทางกาย อารมณ์ หรือสังคมได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาความหมายของการแนะแนว ที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการที่จัดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียน ได้รับการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม ค้นพบและพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ สามารถวางแผนทางการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

๒.๒.๒ ปรัชญาของการแนะแนว

ปรัชญาการแนะแนว เน้นความเชื่ออย่างมีเหตุผล สำหรับใช้เป็นแนวปฏิบัติในการช่วยเหลือบุคคล มีดังนี้^{๑๐}

- ๑) บุคคลเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีศักยภาพ
- ๒) บุคคลมีความแตกต่างกัน
- ๓) บุคคลมีศักดิ์ศรีและต้องการการยอมรับ
- ๔) บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้
- ๕) พฤติกรรมของผู้คนย่อมมีสาเหตุ
- ๖) บุคคลทุกคนย่อมมีปัญหา คนเป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและพฤติกรรมแต่ละคนย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคล

^๘ วัชร ทรัพย์มี, การแนะแนวในโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑.

^๙ สถิต วงศ์สวรรค์, จิตวิทยาแนะแนว, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงศาสตร์, ๒๕๓๑.

^{๑๐} กรมวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว, ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, กระทรวงศึกษาธิการ

๒.๒.๓ จุดมุ่งหมายของการแนะแนว

พนม ลิ้มอารีย์^{๑๑} ได้แบ่งความมุ่งหมายของการแนะแนวออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) จุดมุ่งหมายทั่วไป หมายถึง ความมุ่งหมายของการแนะแนวโดยส่วนรวมนั้น คือ การแนะแนวไม่ว่าจะจัด ณ สถานที่ใดก็ตามย่อมจะมีความมุ่งหมายทั่วไปเหมือนกัน หรืออาจจะ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หน้าที่ของการแนะแนวก็ได้ ซึ่งมีอยู่ ๓ ประการด้วยกัน

๑.๑) เพื่อป้องกันปัญหา (Prevention) นั่นคือ การแนะแนวมุ่งจะป้องกันไม่ให้นักเรียน เกิดปัญหาหรือความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของตนเพราะปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ นั้น สามารถป้องกันได้และการปล่อยให้นักเรียนเกิดปัญหาขึ้นมาแล้วค่อยตามแก้ไขช่วยเหลือในภายหลังนั้นทำได้ยากและต้องใช้เวลานาน ในบางกรณีอาจจะแก้ไขไม่ได้อีกด้วย

๑.๒) เพื่อแก้ไขปัญหา (Curation) นั่นคือ การแนะแนวมุ่งจะให้ความช่วยเหลือ นักเรียน ในการแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เพราะถ้าปล่อยให้นักเรียนประสบกับปัญหาโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแล้ว นักเรียนย่อมจะไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างปกติสุขได้ และในบางครั้งอาจจะมี การปรับตัวที่ผิด ๆ ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

๑.๓) เพื่อส่งเสริมพัฒนา (Development) นั่นคือ การแนะแนวมุ่งจะให้การส่งเสริม นักเรียนทุกคนให้เกิดความเจริญงอกงามมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้นักเรียน แต่ละคนจะได้รับการส่งเสริมและแสดงความสามารถในด้านต่าง ๆ ของตนออกมาอย่างเต็มที่ โดย ไม่ให้มีสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียน

๒) จุดมุ่งหมายเฉพาะ หมายถึงความมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษาซึ่งจัดให้มีการบริการแนะแนวเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาเป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามความมุ่งหมายเฉพาะของการแนะแนวสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งก็ย่อมจะคล้ายคลึงกันไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น

๒.๑) เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Self-Understanding) คือ การช่วยให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่างๆ ของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิตของนักเรียน

๒.๒) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัว (Self-Adjustment) ให้เหมาะสมกับตนเอง และ สภาพแวดล้อม คือการช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีปฏิบัติตนเพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป็นสุข

^{๑๑} พนม ลิ้มอารีย์, การแนะแนวเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘.

๒.๓) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง (Self-Direction) คือ การช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญาความสามารถของตนแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างฉลาดและเหมาะสม สามารถวางแผนการชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณ์ญาณคาดการณ์ล่วงหน้า สิ่งที่จะเกิดขึ้น และ รู้จักหลีกเลี่ยงและ!เองกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยกะทันหัน

๒.๕) เพื่อส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการมี สัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

๒.๖) เพื่อช่วยแก้ไขเรื่องประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนของชาติ เพราะการแก่นักเรียน ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน และมีการปฏิบัติจริงจะช่วยให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ที่มีคุณภาพ

๒.๗) เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียนในที่สุด

๒.๒.๔ ขอบข่ายของการแนะแนว

ขอบข่ายของการแนะแนว มี ๓ ประเภท ดังนี้^{๑๒}

๑) การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) เป็นการบริการช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการเลือกแนวการศึกษาให้เหมาะสมกับความสามารถตนเอง และเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางการเรียนให้ดีขึ้น การแนะนำการแก้ปัญหาในการเรียน การแสวงหาความรู้

๒) การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) เป็นบริการช่วยให้นักเรียนเลือกอาชีพได้ เหมาะกับความสนใจ และความสามารถของนักเรียนการเตรียมตัวในการเรียน วิชาที่จะเป็นพื้นฐาน ในอาชีพนั้นๆ

๓) การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Guidance) เป็นการแนะแนวให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมวางตัวได้เหมาะสมเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความสามารถเป็นได้ทั้งผู้นำ และผู้ตามที่ดี

คมเพชร ฉัตรศุภกุล และคณะ^{๑๓} กล่าวว่า การกำหนดขอบข่ายของงานแนะแนวให้ชัดเจน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการงานแนะแนว ทำให้ผู้ปฏิบัติมีทิศทางในการดา

^{๑๒} จินตนันท์ บุญสถิตกุล, **หลักการแนะแนว**, กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐.

^{๑๓} คมเพชร ฉัตรศุภกุล และคณะ, **ชุดฝึกอบรมแนะแนว**, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕, หน้า ๑๕.

เนื้องาน และการประสานงานกับระบบและบุคคลต่างๆ ขอบข่ายงานแนะแนวที่แท้ต้องเป็นไปตาม ศาสตร์ของการแนะแนว สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และบูรณาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นกล่าวได้ว่า เนื้อแท้ของงานแนะแนวในปัจจุบัน มี ๓ ด้าน คือ การจัดบริการแนะแนว การจัดกิจกรรมแนะแนว และการประสานกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งงานในแต่ละด้านมีการกิจตามลักษณะงาน ซึ่งล้วนเชื่อมโยง เกี่ยวพันกันอย่าง กลมกลืน

๒.๒.๕ หลักการแนะแนว

อัมพวัน อัมพรสิทธิ์ และพนม ลิมอารีย์ ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การจัดการแนะแนวให้ได้ผลดี ต้องยึดหลัก ดังต่อไปนี้

๑) การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนจะต้องมุ่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนทุกคนจาก นักเรียนทุกคนย่อมต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนของตน และเป็นการให้บริการด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และเท่าเทียมกัน

๒) การจัดบริการแนะแนวจะต้องกระทำอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง คือ จัดต่อเนื่องเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ทุกขั้นตอน จนกระทั่งบุคคลที่ได้รับการช่วยเหลือสามารถนำตนเองได้ ช่วยตนเองได้

๓) ผู้ทำงานแนะแนวจะต้องยอมรับในความเป็นเอกัตบุคคล (Individual) ของนักเรียน นั่นคือ จะต้องมีความเข้าใจและยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)

๓.๑) บุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะของตนเอง จะไม่เหมือนคนอื่น ไม่ว่า รูปร่าง สติปัญญา ความสามารถ อุปนิสัย ค่านิยม ความสนใจ ฯลฯ

๓.๒) บุคคลแต่ละคนย่อมมีพัฒนาการไปตามลักษณะเฉพาะของตนอย่างมีลำดับขั้น และต่อเนื่อง

๔) การแนะแนวเป็นงานที่วางอยู่บนพื้นฐานกระบวนการการพฤติกรรมของบุคคลและเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของมนุษย์ ดังนั้นการแนะแนวจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและกลวิธีต่างๆ ทั้งที่เป็นแบบทดสอบและไม่ใช้แบบทดสอบเพื่อจะได้เข้าใจบุคคลแต่ละคนและเพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนได้เข้าใจตนเอง เพื่อจะได้สามารถควบคุมพัฒนาการส่วนตัวของนักเรียนได้

๕) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่ละคน นั่นคือจะต้องยอมรับว่านักเรียนแต่ละคนมีอิสรภาพที่จะเลือกแนวทางชีวิตของตนเอง การเลือกและการจัดสินของนักเรียนควรเกิดจากการใช้วิจารณญาณของนักเรียนเอง ไม่ใช่เกิดจากการบังคับ

๖) การแนะแนวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการของการศึกษา ดังนั้นการแนะแนวควรจะสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้มีการพัฒนาตนเองทุกด้านอย่างมีบูรณาการ (Integration)

๗) การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนว (Counselor) จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมทางการแนะแนวมาโดยเฉพาะ มีทั้งความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) ที่เหมาะสมและมีการจัดดำเนินการแนะแนวอย่างมีระบบ (Systematical Guidance)

๘) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และจะต้องเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

๙) การจัดบริการแนะแนวจะได้ผลดีมีประสิทธิภาพ จะต้องเกิดจากความร่วมมือและความสมัครใจจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน และนักเรียนผู้มารับบริการจะต้องมาด้วยความเต็มใจให้ความร่วมมือด้วย

๑๐) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเก็บรักษาความลับได้ เพราะถ้าเป็นผู้ที่ไม่สามารถเก็บรักษาความลับได้ ก็จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ทำให้ขาดความไว้วางใจและไม่ยินดีที่จะมารับความช่วยเหลือ

๒.๒.๖ การจัดบริการแนะแนว

โครงสร้างงานแนะแนว เป็นการจัดบริการงานแนะแนวที่ครอบคลุมทั้ง ๕ บริการ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน โดยผู้จัดควรมีความรู้ความเข้าใจในความหมายและความสำคัญ จุดมุ่งหมาย หลักการและเทคนิครวมทั้งเครื่องมือที่จำเป็นในการจัดบริการทั้ง ๕ บริการ ดังนี้

๑) บริการศึกษารวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล^{๑๔} หมายถึง บริการศึกษารวบรวมและจัดบันทึกเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น ประวัติส่วนตัว ครอบครัว การศึกษา สุขภาพ ความถนัด ความสนใจ ความคาดหวังในอนาคต ฯลฯ เพื่อจะทำความรู้จักและเข้าใจผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ครูสามารถให้ความช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้นอีกด้วย

๑.๑) วัตถุประสงค์ของการรวบรวมข้อมูล

(๑) เพื่อช่วยให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจผู้เรียนได้ดีและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

(๒) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองในด้านต่างๆมากยิ่งขึ้น

^{๑๔} คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **แนะแนว คู่มือการฝึกอบรม** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔ หน้า ๖๔-๖๕.

(๓) เพื่อช่วยให้โรงเรียนนำผลจากความรู้ความเข้าใจในตัวผู้เรียนไปจัดโครงการเพื่อส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

๑.๒) หลักการจัดบริการศึกษารวบรวมข้อมูล ^{๑๕}

การจัดบริการศึกษารวบรวมข้อมูลมีหลักการที่สำคัญในการจัด ดังนี้

(๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เรียนควรดำเนินการในลักษณะกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มเก็บข้อมูลเมื่อแรกที่ผู้เรียนเข้ามาศึกษา และติดตามเก็บข้อมูลในขณะที่ศึกษาในสถานศึกษา จนกระทั่งออกจากสถานศึกษา

(๒) ข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เรียนควรเป็นความจริง มีความถูกต้อง ไม่ควรเป็นข้อคิดเห็น แต่หากจะเป็นข้อคิดเห็นก็ควรตั้งอยู่บนความสมเหตุสมผล พร้อมระบุว่าข้อมูลนั้นเป็นความคิดเห็น

(๓) ข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการสำรวจควรเก็บอย่างมีระบบในตู้เอกสารเป็นสัดส่วน เพื่อสะดวกต่อการค้นหาและนำไปใช้ ทั้งมีผู้รับผิดชอบดูแลชัดเจน

(๔) ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรนำข้อมูลดังกล่าวมาวินิจฉัยเพื่อสังเคราะห์เป็นสารสนเทศที่มีคุณค่า อาจนำมาคัดกรองประเภทผู้เรียนด้วยหลักการต่าง ๆ

(๕) การบันทึกข้อมูลควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ มีความชัดเจน ระบุวันเวลา สถานที่ และผู้บันทึกข้อมูล เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้พิจารณาวิเคราะห์ผู้เรียน

(๖) การวิเคราะห์ข้อมูลควรดำเนินการด้วยความรอบคอบ ไม่ควรด่วนสรุปข้อมูลเร็วเกินไป ควรใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งหลีกเลี่ยงการตีตราพฤติกรรมผู้เรียน

(๗) ระเบียบสะสม ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมสะสมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนแต่ละคน ถือเป็นเอกสารสำคัญที่จะต้องติดตัวไปกับผู้เรียนทุกครั้งที่ย้ายสถานศึกษา สถานศึกษาสุดท้ายที่ผู้เรียนศึกษาอยู่จะเป็นผู้เก็บระเบียบสะสม

(๘) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์สูงสุด การจัดบริการสำรวจผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน ไม่ใช่หน้าที่ของครูคนใดคนหนึ่ง ทุกฝ่ายควรตระหนักถึงความสำคัญของบริการสำรวจผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการดำเนินการจัดบริการสำรวจผู้เรียนเป็นรายบุคคลควรเป็นลักษณะสหวิทยาการ

(๙) หากเป็นไปได้อาจจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจผู้เรียนเป็นรายบุคคลลงในระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อสะดวกในการจัดเก็บและเรียกใช้ โดยมีการกำหนดระดับสิทธิของบุคคลผู้เรียกใช้และปรับปรุงข้อมูล

^{๑๕} เจษฎา บุญมาโฮม, หลักการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, นครปฐม: สไมล์ พรินต์ติ้ง แอนด์ กราฟิกไซน์, ๒๕๕๘.

(๑๐) การรู้จักผู้เรียนควรคำนึงถึงกฎหมาย พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก และหลักสิทธิมนุษยชน

วิธีการ/เทคนิค/เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

(๑) การสำรวจและศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน
(๒) การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางการแนะแนว เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ สอบถาม ทดสอบอัตชีวประวัติ ระเบียนพฤติกรรม สังคมมิติ การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล

- (๓) การเยี่ยมบ้านนักเรียน
- (๔) การท าระเบียนสะสม
- (๕) การส ารวจปัญหาและความต้องการของนักเรียน
- (๖) การจัดหาและจัดท าเครื่องมือทางการแนะแนว
- (๗) การวิเคราะห์และวินิจฉัยข้อมูลของนักเรียน

๒) บริการสารสนเทศ^{๑๖} หมายถึง บริการที่จัดหารวบรวมข้อมูลข่าวสารทั้งทางด้าน การศึกษา อาชีพและสังคมโดยอาศัยเครื่องมือและวิธีการต่างๆแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์แจกแจง เพื่อให้เป็นข้อสนเทศและพร้อมที่จะนำเสนอให้นักเรียนด้วยเทคนิคและวิธีการต่างๆตามความเหมาะสม เพื่อที่นักเรียนจะสามารถนำมาประกอบการตัดสินใจได้ด้วยตนเองต่อไป

๒.๑) จุดมุ่งหมายของบริการสนเทศ

- (๑) เพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์แก่ผู้เรียน
- (๒) เพื่อรวบรวมข้อสนเทศ สิ่งที่เราควรรู้ต่างๆสำหรับผู้เรียน เพื่อเป็นแหล่งความรู้และแหล่งค้นคว้า เมื่อนักเรียนต้องการหลักฐานหรือข้อเท็จจริงประกอบการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหา
- (๓) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้ข้อสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ ความรู้อื่น ๆ หรือแหล่งบริการสนเทศอื่นๆ
- (๔) เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงของตนเอง เข้าใจรายละเอียด เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ทั้งทางการศึกษา อาชีพ สังคม และการปรับตัว รู้จักวิเคราะห์และ ตัดสินใจด้วยตนเอง จากข้อมูลที่ได้
- (๕) เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการศึกษา อาชีพ และการมีมนุษยสัมพันธ์
- (๖) เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมเกี่ยวกับแนวทางการศึกษา การศึกษาต่อ การเลือกประกอบอาชีพ การปรับตัว และการดำรงชีวิตในสังคม

๒.๒) หลักของการให้บริการสนเทศ

^{๑๖} คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, แนะนำ คู่มือการฝึกอบรม หน้า ๑๒๔-๑๒๗.

(๑) บริการสนเทศควรจะเป็นส่วนหนึ่งของบริการแนะแนวในโรงเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนทางการศึกษา อาชีพ การปรับตัว และการวางแผนเพื่อการศึกษา และอาชีพ เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่เข้าใจในการศึกษาได้เข้าใจแนวทางและ ทิศทางของการศึกษาของตนให้ชัดเจนและถูกต้องขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่แน่ใจในการเลือกอาชีพได้เข้าใจแนวทางและเห็นทิศทางของการเลือกอาชีพที่ตนมีความ สนใจมีความถนัด และมีความสามารถได้ชัดเจนขึ้น

(๒) แนวทางการให้บริการสนเทศ

- ควรจะเป็นแหล่งข้อมูลในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา อาชีพ การปรับตัว การมี มนุษยสัมพันธ์ และการดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม

- ควรจะเป็นแหล่งที่ให้บริการนักเรียนในการตรวจสอบความสนใจ ความถนัด ความสามารถ เพื่อนำผลที่ได้รับไปประกอบการตัดสินใจในการศึกษาต่อหรือเลือกอาชีพ

- ควรจะให้บริการวางแผนเพื่อการศึกษาและอาชีพ

- กลวิธีในการให้ข้อสนเทศ ควรจะให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

- บุคลากรที่ให้บริการสนเทศ ควรจะมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และ ประสบการณ์ในการจัดและให้บริการข้อสนเทศ และให้คำปรึกษา

-การจัดบริการสนเทศ ควรจะมีการประเมินผลการให้บริการ เพื่อปรับปรุงและ พัฒนา งานบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓) บริการให้การศึกษา

การศึกษาเชิงจิตวิทยา หมายถึง กระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้การศึกษา กับ ผู้รับการปรึกษา โดยผู้ให้การศึกษา ประยุกต์ใช้หลักการ แนวคิดทางจิตวิทยา มา อธิบาย อำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้ตระหนักในประสบการณ์ของตนผ่านการสนทนา ระหว่างผู้ให้การศึกษาและผู้รับการปรึกษา โดยให้ผู้รับการปรึกษาได้สำรวจตนเองใน รอบด้านเพื่อรู้จัก เข้าใจ และการยอมรับตนเองในสิ่งที่ปัญหาได้มากขึ้นและ สามารถแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง

การให้การศึกษาเชิงจิตวิทยามีความแตกต่างจากการให้คำปรึกษาแนะนำ โดยทั่วไปซึ่งมักไม่มีหลักการขั้นตอนและจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษานำเอา ความสามารถที่มีอยู่ในตัวเองมาใช้แก้ไขปัญห ส่วนใหญ่เป็นการทำหน้าที่พูดปลอบใจ เฉยๆ ให้คำแนะนำ ให้ข่าวสารข้อมูล ให้คำแนะนำสั่งสอนในสิ่งที่ติงาม หรือสิ่งที่ผู้ แนะนำคิดว่าถูกต้อง แต่การศึกษาเชิงจิตวิทยาเป็น กระบวนการที่มีหลักการ ขั้นตอน และจุดมุ่งหมายในการพูดคุย ซึ่งผู้ให้การศึกษาจะต้องเรียนรู้และฝึกฝนความสามารถ ในการติดต่อสื่อสาร การแสดงความเป็นมิตรมองเห็นคุณค่า และความสามารถของ ผู้อื่น จะช่วยให้ผู้มีปัญหาเกิดความไว้วางใจและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาด้านศักยภาพของตน

๓.๑) ความสำคัญของการศึกษาเชิงจิตวิทยา

การศึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่เอื้อเพื่อให้ผู้คนได้มีความความองกามขึ้น ภายในใจ
 ความสำคัญของการศึกษาเชิงจิตวิทยานี้ จะช่วยให้บุคคลได้เกิดภาวะ ดังนี้

- (๑) ช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง
- (๒) ช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจผู้อื่น และเข้าใจปัญหาต่างๆ ได้ตามความเป็นจริง
- (๓) ได้เรียนรู้และค้นหาเหตุแห่งปัญหาวัยตนเอง และสามารถตัดสินใจ หาทาง เลือกใน
 การแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

(๔) ช่วยให้สามารถค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แก้ไข
 ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม และสามารถวางพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ที่มีคุณค่าและ
 ความหมาย

๓.๒) คุณลักษณะของผู้ให้การศึกษา

ในด้านทักษะต่อการมองโลกและมองปัญหาที่เหมาะสม การที่จะเป็นผู้ให้การศึกษา
 ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลเพียงอย่างเดียว ผู้ให้การศึกษาที่มีความจำเป็นที่จะต้องมิตักษะใน
 การมองโลกและมองปัญหาที่ เหมาะสม คือ ควรมีความเข้าใจว่า

- (๑) มนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย มีปัญหาได้ทุกขณะ ทุกเมื่อ ทุกเวลา
- (๒) ปัญหาของมนุษย์ เมื่อเกิดขึ้นแล้ว คลี่คลายได้ แก้ไขได้
- (๓) ปัญหาของมนุษย์เกิดจากความปรารถนา ความคาดหวังไม่เป็นไปดังใจตน
- (๔) มนุษย์มีความสามารถในการเข้าใจและแก้ปัญหาของตนเองได้

นอกจากนี้ในด้านความพร้อมด้านจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ให้การศึกษาควรรับรู้เท่าทันกับ
 ความรู้สึกนึกคิดของตน และผู้ให้การศึกษาที่มีความเข้าใจ และเห็นใจในปัญหาและความทุกข์ใจของ
 ผู้อื่น โดยมีความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะเข้าไปช่วยเหลือให้บุคคลคลายจากปัญหาและความทุกข์ใจ ที่ประสบ

ในด้านบุคลิกลักษณะที่จำเป็นของผู้ให้การศึกษา คุณลักษณะที่จำเป็นของผู้ให้การศึกษา
 ที่ดี ควรมีดังนี้

- (๑) รู้จักและยอมรับตนเอง
- (๒) อุดหนุน ใจเย็น
- (๓) สบายใจที่จะอยู่กับผู้อื่น
- (๔) จริงใจและตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น
- (๕) มีท่าทีที่เป็นมิตร
- (๖) มองโลกในแง่ดี
- (๗) ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น ช่างสังเกต
- (๘) ใช้คำพูดที่เหมาะสม
- (๙) รู้จักใช้อารมณ์ขัน

(๑๐) เป็นผู้รับฟังที่ดี

(๑๑) ช่วยแก้ปัญหา

๔) บริการจัดวางตัวบุคคล^{๑๗} หมายถึง บริการแนะแนวที่จัดโอกาส หรือส่งเสริมให้เอ็กต์บุคคลได้เข้าร่วม กิจกรรม หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย ความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ค่านิยม ความเชื่อ ฐานะทางเศรษฐกิจ และอัตลักษณ์ (character) เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติ พัฒนาตนเต็มตามศักยภาพทั้งด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

๔.๑) วัตถุประสงค์ของบริการจัดวางตัวบุคคล มีดังนี้

(๑) เพื่อให้ความช่วยเหลือในการจัดวางตัวนักเรียนให้เหมาะสมทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม แม่น

(๒) เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสก้าวหน้าหรือพัฒนาประสบการณ์ใหม่ๆ ทั้งทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

(๓) เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ

(๔) เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการศึกษาและเตรียมตัวศึกษาต่อ

(๕) เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการเลือกสายวิชาชีพอย่างเหมาะสม

(๖) เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการเตรียมตัวเข้าศึกษาในสายวิชาชีพที่เขา ตัดสินใจเลือกแล้ว

๔.๒) หลักของการจัดวางตัวบุคคล ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์^{๑๘} ได้กล่าวถึงหลักการจัดวางตัวบุคคล ไว้ดังนี้

(๑) บริการจัดวางตัวบุคคลที่จัดขึ้นในโรงเรียน ควรจะเป็นส่วนหนึ่งของบริการแนะแนว เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนโดยเป็นสื่อกลางระหว่างนายจ้าง สถาบันการศึกษา และสถาบันทางสังคม กับนักเรียน

(๒) กลวิธีในการให้บริการจัดวางตัวนักเรียน ควรจะให้บริการจัดวางตัวนักเรียน ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

(๓) บุคลากรที่ให้บริการจัดวางตัวนักเรียน ควรมีความรู้และประสบการณ์ทางการ แนะ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรู้เรื่องชุมชน และกฎหมายแรงงานเกี่ยวกับเด็ก

^{๑๗} นางลักขณ์ ประเสริฐ และจรินทร์ วินทะไชย, หลักการแนะแนว, กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘

^{๑๘} ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา บัณฑิตการพิมพ์ : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๒.

(๔) หน่วยงานสำหรับบริการจัดวางตัวนักเรียน ควรจะมีหน่วยงานงานโดยเฉพาะ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการใช้บริการ ควรจะมีวัสดุครุภัณฑ์สำนักงานที่จะอำนวยความสะดวกในการติดต่อ เช่น มีโทรศัพท์ ฯลฯ ตลอดทั้งมีเจ้าหน้าที่ประจำ

(๕) บุคลากรในโรงเรียน บิดามารดา ผู้ปกครอง นายจ้าง บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะให้ความสนใจ ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกกับงานบริการ จัดวางตัวบุคคล

(๖) เพื่อพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของงานบริการจัดวางตัวนักเรียนควรจะ มีการประเมินและติดตามผล

๕) บริการติดตามผล^{๑๙} ความหมายถึงบริการแนะแนวที่ดำเนินการประเมินและตรวจสอบ คุณภาพการให้บริการต่างๆ ตามเป้าหมาย แสวงหาข้อมูลที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง สำหรับ มาดำเนินกลยุทธ์วางแผนช่วยเหลือ ปรับปรุง พัฒนา หรือตัดสินใจยุติการให้บริการ ความสำคัญของ บริการติดตามผล งานบริการแนะแนวเป็นบริการต่อเนื่องมีระบบขั้นตอนเกี่ยวข้องกับบุคคล โดยตรง หากไม่ติดตามผลการปฏิบัติงานจะชะงัก และกระทบกระเทือนต่อผู้รับบริการ โดยตรง แก้ไขปัญหาได้ ยาก ไม่ทราบจะปรับเปลี่ยนอย่างไรและอาจเพิ่มปัญหาผู้อื่นให้ สังคมอีก แต่ถ้ามมีการติดตามผล มีการตรวจสอบเป้าหมาย การประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง และปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน คุณภาพ ของงาน ขั้นตอนการดำเนินงานและ สัมฤทธิ์ผล ผลที่ได้จากการตรวจสอบและประเมินจะนำไปสู่การ แก้ไขปรับปรุง - ป้องกัน และพัฒนาเสริมสร้างสิ่งใหม่ให้การบริการแนะแนวมีประสิทธิภาพสูง ผู้รับบริการได้รับประโยชน์และกลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ซึ่งเป็นผลทำให้สังคมและ ประเทศชาติ เจริญรุ่งเรืองต่อไป

วิธีติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ

การติดตามผลการปฏิบัติงานแนะแนว มี ๒ ประเภท คือ

(๑) งานโครงการ ควรติดตามผลตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งงานสำเร็จ โดยศึกษา โครงการ อย่างละเอียด เป็นอันดับแรก แล้วจึงตรวจสอบผลงานตามเป้าหมาย และ ความสอดคล้องระหว่างผล ที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวัง โดยใช้กลวิธีสังเกตสัมภาษณ์ แบบสอบถาม หลังงานเสร็จจะประเมิน ความสำเร็จ ประสิทธิภาพของงาน เวลาที่ใช้ปฏิบัติ ความพึงพอใจในงาน รวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแล้วเสนอรายงานอย่างย่อ อาจเสนอในรูปแบบแผนภูมิ ในที่ประชุม หรือทำการเผยแพร่ หรือทำวิจัยต่อไป

(๒) บุคคล - ผู้เรียน บริการติดตามผลประเภทบุคคล - ผู้เรียนนี้ อาจจัดเป็นกลุ่มหรือ รายบุคคล ลักษณะงานจะเป็นการประเมินผลเพื่อให้ทราบ การรับ - การใช้ข้อมูลของบุคคล ผู้เรียน ให้เกิดประโยชน์ หลังจากการรับบริการข้อมูล หรือบริการสารสนเทศไปแล้ว รวมทั้ง การปรับเปลี่ยน

^{๑๙} คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. แนะแนว คู่มือการฝึกอบรม หน้า ๓๐๙-๓๑๐.

พฤติกรรม การดำเนินชีวิต การพัฒนาตนภายหลังการรับบริการให้การ ปรีกษา หรือบริการจัดวางตัวบุคคลไปแล้ว การติดตามผลแบบนี้ ควรรู้จักภูมิหลัง พื้น ฐานความรู้ ความต้องการ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถทางสติปัญญา บุคลิกภาพโดยรวมของผู้รับบริการ เป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรก เมื่อผู้จัดบริการ เน้นแนวเข้าใจ “รู้เขา” แล้วจึงเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสม เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสำรวจ แบบวัด แบบสอบถาม การเยี่ยมบ้าน การอ่านบันทึก ประจำวัน การศึกษาเป็นรายกรณี การวิจัย เป็นต้นต่อจากนั้น เก็บรวบรวมข้อมูลและ วิเคราะห์ข้อมูลทุกอย่าง เป็นระบบต่อเนื่อง พร้อมสรุปประเด็นที่พบให้ชัดเจน และ ให้ข้อเสนอแนะที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อผู้รับบริการอย่างแท้จริง สุดท้ายคือเขียนรายงาน เสนอผู้เกี่ยวข้อง ส่วนจะเผยแพร่ได้หรือไม่ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและผลที่อาจ เกิดขึ้นกับผู้รับบริการเป็นหลักรวมทั้งยังต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่จะสร้างความเข้าใจ อันดีต่อกัน และเสริมสร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือผู้รับบริการได้ดียิ่งขึ้น

๒.๒.๗ ประโยชน์ของการแนะนำ

การแนะนำ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเติมเต็มความเป็นคนที่สมบูรณ์ให้แก่ นักเรียนตามจุดหมายของหลักสูตร **นิรันดร์ จุลทรัพย์**^{๒๐} กล่าวว่าคำแนะนำมีประโยชน์ ดังนี้

๑) ประโยชน์ต่อนักเรียน การแนะนำช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง รู้ถึงข้อบกพร่องและความสามารถพิเศษของตน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถพิจารณาตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง สามารถที่จะปรับตัวได้ อย่างเหมาะสมและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒) ประโยชน์ต่อครู อาจารย์และโรงเรียน บริการต่าง ๆ ในงานแนะนำจะช่วยให้ครู อาจารย์เข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้นทุกด้าน สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนและการปกครองให้เหมาะสมสามารถจัดแบ่งนักเรียนออกตามความสามารถและจัดบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมและกิจการต่างๆ ได้เหมาะสมกับความต้องการของ นักเรียน ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาเรื่องความประพฤติของนักเรียน

๓) ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง การแนะนำจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจเด็กของตนเองดีขึ้น เข้าใจถึงแนวทางและโอกาสในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถชี้แนะช่องทางแก่เด็กของตนได้ดีขึ้น นอกจากการนี้คำแนะนำจะช่วยให้ผู้ปกครองยอมรับขีดจำกัดของความสามารถของเด็ก จะไม่เร่งรัดเด็กให้ทำงานเกินความสามารถอันจะเป็นผลเสียแก่เด็กได้

^{๒๐} นิรันดร์ จุลทรัพย์, การแนะนำเบื้องต้น, สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๕.

๒.๒.๘ เทคนิคการแนะแนว

การแนะแนวเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นใช้เทคนิคต่างๆ ซึ่งได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง และการอภิปรายกลุ่ม พร้อมทั้งสื่อที่ใช้ได้แก่ เอกสาร วีดิทัศน์ และสื่อเคลื่อนที่ การพัฒนาความคิดก็เช่นเดียวกัน จำเป็นต้องใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาการคิดสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนี้

๑) การอภิปราย เป็นวิธีการซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบได้ดีโดยมีการประชุมพิจารณาถึงปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เป็นปัญหาร่วมกัน การประชุมเป็นแบบกันเอง ซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรีเป็นการสร้างระบบการประชุม

๒) กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการจัดให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มโดยแต่ละคนมีตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ มีการอภิปราย วางแผน และร่วมปฏิบัติตามแผนภายในกลุ่มจนผลงานสำเร็จ ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว จำนวนนักเรียนภายในกลุ่ม ควรประมาณ ๑๒-๑๕ คน แต่ถ้าเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มควรประมาณ ๕-๖ คน การใช้วิธีจัดกิจกรรมแนะแนวแบบกระบวนการกลุ่มนี้พบว่าใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ และมักใช้เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ ๒ ด้าน ด้วยกัน คือ ทั้งด้านเนื้อหา ของกิจกรรมแนะแนวในคาบเรียนครั้งนั้น และด้านการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ครูควรต้องควบคุมให้นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม และทำหน้าที่ประสานการทำงานของคนในกลุ่มให้งานไปสู่เป้าหมายของกลุ่มให้ได้ ทำให้ทุกคนเกิดความรู้สึกผูกพันต่อกลุ่มเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กับให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนต่อกลุ่ม

๓) การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการสอนได้ดี วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติ มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมาแล้วให้นักเรียนสวมบทบาทนั้น และแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ระเบียบและความรู้สึกนึกคิดเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีโอกาสศึกษาและวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินมีความกระตือรือร้น และสิ่งสำคัญการแสดงบทบาทสมมตินักเรียนได้ทดลองแสดงบทบาทนั้นๆ ด้วยตนเองทำให้นักเรียนพิจารณาและเกิดแนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงประเด็นด้วย

๔) กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการซึ่งใช้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลงและเป็นตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้นๆ วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้อย่างถี่ถ้วน การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเอกรณต่างๆ ซึ่งใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับนักเรียนมากยิ่งขึ้น

๕). สถานการณ์จำลอง เป็นการแสดงบทบาทตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้นักเรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริง นักเรียนอาจไม่กล้าแสดง และเป็นการเสี่ยงต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับจนเกินไป

๖) การสาธิต เป็นวิธีการที่ง่ายสามารถแสดงทักษะที่ง่ายๆ เช่น การตอกตะปู การเลื่อยไม้ ฯลฯ การสาธิตจะต้องกำหนดไว้ในใจ ขณะสาธิต และก่อนการสาธิต

๗) บรรยาย เป็นวิธีที่ครูแนะแนว บอก อธิบาย เล่าเรื่องให้นักเรียนฟังโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียน ได้ทราบเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ศึกษาเองได้ยาก หรือเรื่องราวที่ครูแนะแนวทราบแต่เพียงผู้เดียวให้นักเรียนได้มีโอกาสทราบด้วย การบรรยายแบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

๗.๑) การบรรยายโดยไม่สิ่งประกอบ มักใช้ในการบรรยายที่เป็นทางการและเหมาะสมกับผู้บรรยายที่มีความรู้ดีมีความสามารถทางการพูด มีท่าทางหรือเสียงดึงดูดใจผู้ฟัง สนใจและสนุกกับเรื่องที่จะบรรยาย ต้องวางแผนจัดเวลาให้เหมาะสมเพื่อบรรยายประเด็นสำคัญและตัวนักเรียน และควรบรรยายแบบพูดคุยกมากกว่าบรรยายแบบอ่านเนื้อหาให้นักเรียนฟัง และวิธีนี้เหมาะที่ใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเท่านั้น

๗.๒) การบรรยายประกอบสื่อ เป็นการบรรยายที่มีอุปกรณ์หรือสื่อประกอบ สื่อที่นำมาประกอบอาจเป็นแผนภูมิ ภาพยนตร์ แผ่นใส เทปเสียง วีดีโอ บัตรคำ แถบประโยค เพลง ฯลฯ วิธีบรรยายประกอบสื่อช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน ลดความน่าเบื่อ กับช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่บรรยายได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้โดยครูแนะแนวต้องเลือกสื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของการบรรยาย กับท่านทางครูควรต้องให้เข้ากับบรรยากาศของกิจกรรมและสื่อ

๗.๓) การบรรยายประกอบการสาธิต เป็นการบรรยายที่มีการแสดงท่าทางหรือกิจกรรมประกอบการบรรยายไปด้วย โดยผู้บรรยายอาจสาธิตเองหรือเชิญวิทยากรอื่นมาสาธิตให้ หรือให้นักเรียนเป็นผู้สาธิตก็ได้ วิธีนี้เหมาะที่ใช้กับกิจกรรมการฝึกมารยาท การพัฒนาบุคลิกภาพ การวางตัว หรือการสาธิตประดิษฐ์สิ่งของเพื่อแนะแนวอาชีพอิสระ การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์หรืองานอดิเรก เป็นต้น วิธีนี้ถ้ามีการวางแผนจัดกิจกรรมที่ดี จะช่วยให้นักเรียนสนใจและเป็นประโยชน์แก่นักเรียนมาก

๗.๔) การบรรยายประกอบการอภิปราย เป็นการบรรยายที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามแสดงความคิดเห็นภายหลังจากที่ครูได้เสนอแนวคิด หลักการ ทฤษฎี แล้วตั้งคำถามกลางๆ ที่เน้นให้ผู้เรียนแสดงแนวคิดมากกว่าแสดงข้อมูล หรืออาจให้นักเรียนร่วมยกตัวอย่างจากทฤษฎีหรือหลักการ

การบรรยายแบบต่างๆ จะประสบความสำเร็จได้ดีโดยผู้บรรยายต้องเตรียมเนื้อหาที่จะบรรยายโดยลึกซึ้งแม่นยำ มีอารมณ์ขัน น่าเสียงน่าสนใจ มีการทอดเสียง เน้นเสียง ให้ความสนใจ

นักเรียนโดยทั่วถึงและมีการเว้นจังหวะให้นักเรียนได้ซักถาม ตอบคำถามหรืออภิปรายร่วมกับผู้บรรยายบ้าง

๘) เล่นเกม เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมเป็นสื่อ เป็นวิธีที่ครูนิยมใช้กันมาก ช่วยสนองธรรมชาติพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่ชอบอยู่นิ่ง กับช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดี เหมาะอย่างยิ่งที่จะใช้เพื่อการแนะนำนักเรียนวัยประถมศึกษา แต่ครูต้องเลือกเกมให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและลักษณะของผู้เรียน ครูต้องวางแผนไว้แน่นอนชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมโดยกำหนดจุดประสงค์ กำหนดเวลาหรือขั้นตอนในการเล่นเกม กำหนดสื่อหรืออุปกรณ์อื่นๆ

๙) แบบสืบสวนสอบสวน เป็นวิธีที่เน้นการถามตามหัวข้อปัญหาเพื่อให้นักเรียนสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ จนได้ข้อสรุป ได้มโนคติในเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง วิธีดังกล่าวนี้มักใช้เพื่อฝึกแก้ปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนใช้ความพยายามที่จะค้นพบคำตอบและให้เรียนได้ด้วยตนเอง จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนด้านทักษะการคิด การแก้ปัญหา มากกว่ามุ่งเน้นให้นักเรียนรู้เนื้อหาของกิจกรรมในครั้งนั้นๆ แต่สามารถสอดแทรกเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วย โดยอาจตั้งหัวข้อให้นักเรียนทำการสืบสวนสอบสวนด้านการศึกษา อาชีพ การพัฒนาตน การสื่อสาร ปรับตัวทางสังคม ตามลักษณะและสภาพของนักเรียนชั้นนั้นๆ การจัดกิจกรรมแบบสืบสวนสอบสวนนี้ ช่วยพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนได้มาก แต่ถ้าจะจัดโดยได้ประสิทธิภาพ ครูต้องเตรียมการมากต้องอาศัยการลงทุนด้านเวลาและการวางแผนที่รอบคอบ

จากรูปแบบการแนะนำที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สามารถจัดได้หลายรูป ดังนี้ การอภิปราย การใช้กระบวนการกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง การสาธิต การบรรยาย การเล่นเกม และแบบสืบสวนสอบสวน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนววิถีพุทธ

๒.๓.๑ แนวคิดของการแนะแนววิถีพุทธ

พระพุทธเจ้า ทรงเป็นผู้นำแห่งการแนะแนวของโลก โดยใช้หลักธรรมที่ทรงค้นพบเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาบุคคลให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มนุษย์ต้องพึ่งตนเองให้ได้ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหาร การใช้เครื่องนุ่งห่ม การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการหายใจ หากพึ่งตนเองไม่ได้ ก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ พระพุทธศาสนาจึงมุ่งให้มนุษย์พัฒนาตนเองเป็นหลัก โดยปฏิเสธเรื่องอำนาจที่มาจากนอกตน ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงเป็นที่สนใจสำหรับคนในสังคมโลก

(๑) พระรัตนตรัย : การพึ่งตนเอง

เวลาเราเข้าถึงพระรัตนตรัยมิใช่เข้าถึงเป็นมกายหรือขาดปัญญา เราเข้าถึงในฐานะ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มาช่วยแนะแนวในการใช้ชีวิต ช่วยป้องกันทำให้บุคคลพึ่งตนเอง สำหรับภาษาอังกฤษ บางที่ใช้ คำว่า “refuge” แปลว่า ที่พึ่ง อีกคำหนึ่งใช้คำว่า “Guide” แปลว่า “ผู้นำ”

หรือผู้ทำการแนะนำ ผู้ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการแนะนำเชิงพุทธ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบแนวทางในการดับทุกข์ พอรู้แล้วก็นำสิ่งที่ค้นพบมาบอกบุคคลอื่นต่อ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า อภยาตาโร ตถาคตา ตถาคตเป็นเพียงผู้บอก คือชี้แนวทางให้ ตุมहेหิ กิจจํ อาตปปี ส่วนตัวการกระทำนั้น เป็นเรื่องที่ท่านต้องทำ ต้องเพียรพยายามเอาเอง พระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นพบธรรมะแล้วนำมาเปิดเผยให้เราได้รับรู้และปฏิบัติตาม สิ่งที่พระพุทธเจ้าค้นพบมีใช้สิ่งที่เราต้องรู้และเข้าใจเพียงอย่างเดียว สิ่งสำคัญที่สุดก็คือการนำมาปฏิบัติพิจารณาด้วยปัญญา อย่างไรก็ตาม เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ก็มีพระธรรมและพระวินัยเป็นตัวแทนของพระองค์ ถึงจะมีพระธรรมและพระวินัยเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าก็จริง หากขาดผู้ทำหน้าที่ในการแนะนำพระธรรม พระธรรมก็จะไม่มีใครรู้ ไม่มีใครนำไปปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ต้องทำหน้าที่ต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “เรามีพระพุทธเป็นผู้นำ มีพระธรรมเป็นแผนที่ และมีพระสงฆ์เป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำให้รู้จักและ นำพระธรรมไปปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต ด้วยเหตุนี้ พระรัตนตรัยจึงเป็นหลักการสำคัญสำหรับวิชาการแนะนำ ตามความเป็นจริงแล้ว คนทั่วไปไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในทุกเรื่อง จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้ช่วยให้สามารถพึ่งตนเองโดยได้ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆ การใช้กิจกรรมหรือกระบวนการในการช่วยเหลือบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นหน้าที่ของการแนะนำ ซึ่งผู้ที่จะทำหน้าที่ได้จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์และศิลปะของการแนะนำด้วย การรู้จักตัวเองตามความเป็นจริง รู้จักสำรวจตัวเอง ควบคุมตนเองได้ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองได้ของมนุษย์ รวมถึงความคิดกับการพึ่งตนเอง นอกจากบุคคลจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับตนเองตามความเป็นจริงแล้วสิ่งสำคัญที่สุดคือ “การรู้จักคิด” ถ้าคิดเองเป็นก็สามารถตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือละเว้นการกระทำสิ่งที่ตนหรือเป็นโทษต่อตนเองและคนอื่นได้ ความคิดเป็น คิดถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) จำเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของบุคคลที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ จำเป็นต้องเข้าใจถึงคุณสมบัติเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง ต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์และกระบวนการเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ สิ่งสำคัญของการแนะนำเชิงพุทธนั้นจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์รวมถึงเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ด้วย กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ต้องมีความสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ การจะพัฒนามนุษย์ได้อย่างเป็นระบบโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ จำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ เป็นอันดับแรก

(๒) ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะทางพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามุ่งส่งเสริมให้บุคคลได้เข้าใจถึงความเป็นจริงของชีวิตมีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปเป็นเรื่องธรรมดา เป็นธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ฉะนั้นการที่จะเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ในแง่พระพุทธศาสนานั้นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความจริงของโลกและชีวิตเป็นขั้นต้น “ความจริงเกี่ยวกับชีวิต” ความจริงเป็นสิ่งที่มิอยู่ตามธรรมชาติ อาศัยเหตุปัจจัยและกฎเกณฑ์

การเกิดขึ้น แม้แต่ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบก็มีอยู่ในธรรมชาติ ถึงพระพุทธเจ้าไม่ได้บังเกิดขึ้นในโลก ความจริงของธรรมะก็มีอยู่คู่โลกนี้ เช่น ความแก่ เจ็บ ตาย ก็ยังคงมีอยู่ เช่นการที่พระพุทธองค์ตรัสรู้เกี่ยวกับหลักไตรลักษณ์ ความเป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา ก็มีอยู่ตามธรรมชาติไม่เกี่ยวกับการมีหรือไม่มีของพระพุทธเจ้า

(๓) กฎธรรมชาติตามหลักปฏิจสมุปบาท

ปฏิจสมุปบาท เป็นหัวข้อธรรมที่พระพุทธเจ้ากล่าวถึงเกี่ยวกับธรรมชาติการเกิดขึ้นของสิ่งต่างๆ ถึงแม้ว่าจะไม่มีพระพุทธเจ้า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนั้นจึงมี เมื่อสิ่งนี้เกิด สิ่งนั้นจึงเกิด เมื่อสิ่งนี้ดับ สิ่งนั้นจึงดับ เช่น เพราะอวิชชา จึงเป็นปัจจัยทำให้เกิดสังขาร เพราะสังขารจึงเกิดวิญญาน เป็นต้น นี้เรียนว่า “การเห็นตามความจริง” เป็นการมองสังขารธรรมในสิ่งที่เกิดขึ้น พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เรามองเห็นสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามหลักความเป็นจริง ด้วยการปัญญาวินิจาณาไตร่ตรองด้วยตนเอง รู้และเข้าใจด้วยตนเอง เมื่อเข้าใจเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาที่แท้จริงได้ก็จะสามารถหาแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานั้นได้ถูกวิธี และเป็นการแก้ไขปัญหาคด้วยปัญญาอย่างยั่งยืน

(๔) มนุษย์กับการเกิด

ก่อนที่มนุษย์จะเกิดขึ้นมาต้องอาศัยอยู่ในท้องแม่ที่เราเรียกว่า “ทารก” ไม่น้อยกว่า ๙ เดือน ซึ่งการเรียนรู้เพื่อเอาชีวิตรอดของทารกนั้นผ่านการดูดซับเอาสารอาหารจากแม่ผ่านสายรกและสายเลือด เมื่อเกิดมาแล้วก็ไม่สามารถใช้ชีวิตด้วยตนเองได้เหมือนกับสัตว์ประเภทอื่นๆ ซึ่งสัตว์เหล่านั้นอาศัยสัญชาตญาณเพื่อการเอาชีวิตรอดขณะที่มนุษย์ยังไม่สามารถทำได้ จึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูหลังจากคลอดออกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความไม่รู้ ความไม่เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ไม่รู้จักโลกที่ตนเองเกิดมา ไม่รู้จักการดำรงชีพ ความไม่รู้แบบนี้ เราเรียกว่า “อวิชชา” เมื่ออยู่ด้วยความไม่รู้ก็เกิดปัญหาติดขัด ขัดของไปหมด สรุปได้ว่า เมื่อชีวิตเกิดขึ้นมาจากความไม่รู้ คือ มีอวิชชาก็ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ที่เราเรียกว่า “ความทุกข์” นั้นเอง ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตอย่างมากมายก็ตาม มนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น อย่างถูกต้องด้วยการอาศัยระบบการศึกษา พัฒนาตนเองจนเกิดปัญญาสามารถพึ่งตนเองได้

(๕) ความต้องการของมนุษย์

“ความอยาก” ความต้องการของมนุษย์มีความเชื่อมโยงกัน อยากจะมีชีวิตอยู่รอด ก็ต้องแสวงหาสิ่งที่เอื้อต่อการมีชีวิตอยู่รอด ก็คือ ความต้องการทางประสาทสัมผัส (Sensation) เมื่อมนุษย์มีความอยากได้ อยากมีอยากเป็นในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยมีอวิชชาเป็นสิ่งที่ปิดกั้น ก็จะทำให้ปฏิบัติกับสิ่งต่างๆ ไม่ถูกต้อง อันจะนำมาซึ่งความดิ้นรนทะยานไปตามสิ่งที่ปรารถนา โดยขาดปัญญากำกับ

เมื่อบุคคลเอาความอยากเป็นตัวนำในการดำเนินชีวิตก็จะพบแต่ความทุกข์เพราะความอยากที่เกิดจากความไม่รู้ตามความเป็นจริงของชีวิตเป็นภัยที่เป็นต้นน้ำที่เรียกว่า “ต้นเหตุ” มีความอยากได้

อยากมี อยากเป็น โดยขาดปัญญาเมื่อได้มาแล้วก็เกิดการยึดมั่นถือมั่นเรียกว่า “อุปาทาน” เมื่อบุคคลมีทำความอยากคือตัณหาและอุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นมารวมกันก็ทำให้เกิดความทุกข์ (อวิชชา ความไม่รู้ ตัณหา ความอยากได้ อุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น เป็นวงจรของการเกิดความทุกข์ซ้ำไป

(๖) ทำอย่างไรจึงพ้นทุกข์

ถ้าเราใช้ความอยาก เป็นตัวนำยิ่งก่อให้เกิดปัญหาหรือความทุกข์ไม่รู้จบ การที่เราสามารถพัฒนาปัญญา มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับชีวิตของตนเองและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวรวมทั้งสังคมและธรรมชาติภายนอกแล้วปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ด้วยปัญญา ก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ “การพัฒนาตนเองของมนุษย์” การที่มนุษย์จะเกิดปัญญาได้นั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา มีความฝึกความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีจิตใจที่เข้มแข็งและมั่นคง รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ รู้จักคิดและวิเคราะห์เพื่อให้เกิดปัญญา สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติได้จริง ซึ่งการพัฒนาตนเองได้ของมนุษย์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การเรียนรู้ หรือ การศึกษา” การศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองของมนุษย์ (การศึกษาก่อให้เกิดปัญญา) มนุษย์เป็นสัตว์ที่สามารถฝึกได้ สอนได้ ถ่ายทอดคุณงามความดี ศีลธรรมอันดีงามจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มนุษย์พยายามพัฒนาตนเองด้วยการศึกษา” ด้วยเหตุที่ว่า พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเป็นหลัก

“ธรรมชาติของมนุษย์นั้นต้องมีความสัมพันธ์กับกระบวนการศึกษา การเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดของมนุษย์และเข้าใจถึงความเป็นจริงของธรรมชาติของมนุษย์จะทำให้สามารถมองเห็นแนวทางที่จะปฏิบัติต่อธรรมชาติด้วยความเข้าใจตามความเป็นจริง”

(๗) หลักการของการแนะแนววิถีพุทธ

มนุษย์มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้หากเข้าใจถึงความเป็นจริงของชีวิตและศักยภาพของความเป็นมนุษย์ รู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เข้าใจขอบเขตของธรรมชาติ ด้วยการฝึกฝนพัฒนาปัญญาปรับปรุงตนเองมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นนักวิจัยอยู่ทุกลมหายใจ เอาจริงเอาจังในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการที่จะพัฒนาตนเองได้นั้นต้องมีทัศนคติเกี่ยวกับตนเองเป็นบวก คิดว่าตนเองสามารถฝึกได้ พัฒนาได้ (มนุษย์เป็นสัตว์ที่สามารถพัฒนาได้) มีความมั่นใจในความเป็นมนุษย์ของตนเอง มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะเมื่อมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ แล้วแม้แต่เทพ เทวดา พระพรหมก็ต้องให้ความเคารพ (มีพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ เป็นต้น) จะเห็นได้ในการประกาศอาสภิวาจา ของพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งประสูติเป็นเครื่องชี้ชัดได้ว่ามนุษย์มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้อย่างไร้ขอบเขตหากมีเป้าหมายและวิธีการที่ถูกต้อง ถ้ามนุษย์เชื่อในคำประกาศของพระพุทธเจ้า มนุษย์ก็จะเปลี่ยนแนวคิดจากฟังคนอื่นมาฟังตนเอง การฟังตนเองได้ก็แสดงว่ามนุษย์มีการศึกษา เมื่อมีการศึกษามนุษย์ก็เกิดการพัฒนา เมื่อพัฒนาได้ เทพเทวดา พระพรหม ก็ยังมาสักการะให้ความเคารพ (ทนต์ เสฏโฐ มนุสเสสุ แปลว่า ในหมู่มนุษย์นั้นผู้ที่ฝึกแล้วหรือพัฒนาแล้วเป็นผู้ประเสริฐสุด)

๘) พระพุทธศาสนาเชื่อในศักยภาพของความเป็นมนุษย์

จุดเริ่มต้นของการพัฒนามนุษย์ คือ การศึกษา แต่ไม่ใช่ศึกษาที่คาดหวังให้คนอื่นมาช่วยเหลือ ศึกษาในที่นี้ คือ เชื่อว่า หากมนุษย์มีปัญญาก็สามารถตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าได้ เรียกว่า “ตถาโพธิสัตว์” คือ ศรัทธาในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (พระพุทธเจ้าเป็นมนุษย์..ฉะนั้น มนุษย์ทุกคนก็สามารถเป็นพระพุทธเจ้าได้หากพัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุด) ตามทัศนะทางพุทธศาสนา เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนสามารถตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าได้ ใครที่มีความพร้อมก็สามารถอธิฐานจิตเป็นพระพุทธเจ้าได้ ซึ่งจะเป็นได้นั้นก็ด้วยการบำเพ็ญบารมี พัฒนาตนเองจนถึงขั้นมีคุณสมบัติจนเกิดปัญญาตรัสรู้ ซึ่งพระพุทธศาสนาให้เชื่อในปัญญา ปัญญาเท่านั้นที่ทำให้มนุษย์ เป็นพระพุทธเจ้าได้ ซึ่งเจ้าชายสิทธัตถะได้ทำให้เห็นเป็นแบบอย่างแล้ว เป็นผู้พัฒนาตนเองถึงจุดสูงสุด พ้นจากความบีบคั้นจากสิ่งต่างๆ มีปัญญาคือ เป็นแบบอย่างให้เราได้ปฏิบัติตาม

๙) การพัฒนาตนเองกับแรงจูงใจ

การพัฒนาตนเองได้จำเป็นต้องมีแรงจูงใจที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนในการศึกษาแสวงหาความจริง (วิจัยชีวิต) รู้จริง รู้รอบ และรอบรู้ ตามความเป็นจริงปราศจากอวิชชา ปิดกั้น ประารถนาให้ชีวิตมีการพัฒนาไปสู่คุณงามความดี ใฝ่ความดีงาม (ใฝ่สร้างสรรค์) การแสวงหาความจริงด้วยความมุ่งมั่นเป็นกรรมดี มีความใฝ่ทำหรือสร้างสรรค์ดี อยากพัฒนาตนเองไปสู่ความดีงาม ความใฝ่รู้และใฝ่ทำจึงเป็นแรงจูงใจ ในพระพุทธศาสนา เรียกว่า “ฉันทะ”(แรงจูงใจเชิงลบมีต้นเหตุเป็นตัวนำ ส่วนแรงจูงใจฝ่ายดี จะมี ฉันทะ เป็นตัวนำ) แรงจูงใจใฝ่ดี (ฉันทะ) เริ่มที่การคิดเป็นจำได้ รับจากประสบการณ์ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิต ทั้งที่เป็นปัญหาและปัญญา เราก็ได้รับจากประสบการณ์ทั้งนั้น (ประสบการณ์ชีวิตนำมาซึ่งปัญญาและปัญหา)

๒.๓.๒ จุดมุ่งหมายการแนะนำของพระพุทธเจ้า^{๒๑}

การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของพระพุทธเจ้า พบว่า พระพุทธเจ้าทรงให้การแนะนำช่วยเหลือบุคคลโดยทรงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ได้แก่ การแก้ไขความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลในขณะนั้น ให้บุคคลคลายความทุกข์หรือทำให้ความทุกข์เบาบางลง โดยทรงใช้วิธีการต่าง ๆ มีการระงับยับยั้งความทุกข์ด้วยพุทธรูปอย่างใดอย่างหนึ่ง และทรงแก้ไขความทุกข์ด้วยพุทธรูปวิธีที่เด็ดขาด เพื่อไม่ให้เกิดความทุกข์อีก นอกจากนั้น พระพุทธองค์ยังทรงแนะนำบุคคลเพื่อป้องกันความทุกข์หรือปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยทรงเลือกใช้วิธีการในการป้องกันปัญหา ทรงชี้ให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งนั้น ๆ

^{๒๑} สมชาย ธีรธนกุล ประจักษ์ สายแสง พระมหาสายัณห์ เปมสิโลต, การแนะนำในพระพุทธศาสนา : วิเคราะห์พระสูตรต้นตอปัญหา, วารสารนิสิต มหาวชิราวุธวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๒๑ เดือนมกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒, หน้า ๖.

ทรงป้องกันปัญหาแต่ต้นก่อนที่ปัญหานั้นจะขยายลุกลามใหญ่โต ทรงให้สำรวจระวังไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นอีก และพระพุทธองค์ยังทรงส่งเสริมพัฒนาบุคคลในด้านต่างๆ คือ ทางด้านร่างกาย ทางด้านอารมณ์ ทางด้านสังคม และทางด้านสติปัญญา และพระพุทธองค์ยังทรงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการแนะแนว ซึ่งนอกเหนือจากจุดมุ่งหมายของการแนะแนวปัจจุบัน ได้แก่ พระองค์ทรงมีจุดมุ่งหมายที่สูงที่สุดในชีวิต กล่าวคือ ทรงต้องการให้มนุษย์ทุกคนพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่สูงที่สุดในชีวิต (พระนิพพาน) พ้นจากสภาวะการเวียนว่ายตายเกิด ปราศจากความทุกข์ทั้งปวง

๒.๓.๓ หลักการแนะแนวของพระพุทธเจ้า

การวิเคราะห์หลักการแนะแนวของพระพุทธเจ้า พบว่า พระพุทธเจ้าทรงมีหลักการในการแนะแนวช่วยเหลือบุคคล ได้แก่ ทรงแนะแนวทุกครั้งเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม ไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยโดยเปล่าประโยชน์ ทรงทราบข้อมูลพื้นฐานของบุคคล เพื่อให้สามารถเลือกเฟ้นธรรมให้เหมาะสมกับบุคคลนั้นๆ ทรงตระหนักถึงความพร้อมและความต้องการของบุคคลผู้รับการแนะแนวเป็นหลัก รวมถึงความแตกต่างของบุคคล ทรงช่วยเหลือแนะแนวให้บุคคลตัดสินใจพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เน้นให้บุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และยอมรับตนเองตามความเป็นจริงทรงเป็นฝ่ายรุก คือทรงเสด็จจาริกไปในที่ต่าง ๆ เพื่อทำการแนะแนวบุคคลที่ประสบปัญหา และทรงสอนให้บุคคลมีความเมตตา กรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งปวง ให้เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทรงคำนึงถึงความมีศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ทุกคนและทรงมีการวางแผนและมีเป้าหมายทุกครั้งก่อนที่จะทรงทำแนะแนวบุคคล ทั้งยังทรงแนะแนวแก่บุคคลทุกช่วงวัยและทรงแนะแนวแก่บุคคลประเภทต่าง ๆ โดยมีได้ทรงเลือกชนชั้น เชื้อชาติ และศาสนา

๒.๓.๔ วิธีการแนะแนวของพระพุทธเจ้า

การวิเคราะห์วิธีการแนะแนวของพระพุทธเจ้า พบว่า พระพุทธเจ้าทรงเลือกใช้เทคนิคต่างๆ ในการแนะแนวเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาความทุกข์ของบุคคล ประกอบด้วย การทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม มีการยกอุทาหรณ์นิทาน อดีตชาติ บุรพกรรม และเหตุการณ์ต่างๆ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา และการใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอนนอกจากนั้นยังมีการลงโทษ และการให้รางวัล การแนะแนวด้วยเหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้ปฏิภาณไหวพริบในการโต้ตอบ ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ พุทธวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การกระตุ้นด้วยคำพูด การใช้คำในความหมายใหม่การกระตุ้นด้วยคำถามและคำตอบ การสร้างบรรยากาศในการแนะแนว การซักถามและสนทนาโต้ตอบ การตอบปัญหา การบรรยาย และการสนทนาทักทาย นอกจากนั้นวิธีการแนะแนวของพระพุทธเจ้านี้ พระองค์ทรงแนะแนวทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย การทรงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของบุคคล จากนั้นเสด็จจาริกไปโปรด ทรงพิจารณาเลือกข้อสนทนา (หลักธรรม) เทคนิคที่เหมาะสมกับบุคคลที่ทรงแนะแนว และทรงแสดงธรรมเทศนา ตรัสพระคาถา ในตอนท้ายทรงตรวจดูผลของการแนะแนวของบุคคลนั้น และวิธีการแนะแนวของพระพุทธเจ้ายังสามารถแยกประเด็น

ออกมาอีก จากการวิเคราะห์ พบว่า พระพุทธองค์เจ้าทรงมีบุคลิกภาพความเป็นครูแนะแนว ได้แก่ ทรงมีพระวรกายที่สง่างาม มีพระสุรเสียงอันไพเราะ ทรงมีความอดทน อดกลั้น ใจเย็น ไม่ทรงถือพระองค์ให้ความเสมอภาคแก่บุคคลทุกคน ทรงรู้จักสติปัญญาของบุคคล และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอันเป็นพื้นฐานของจิตใจในการแนะแนวช่วยเหลือสัตว์โลกให้พ้นจากความทุกข์และเข้าถึงจุดมุ่งหมายปลายทางสูงสุดของพระพุทธศาสนา (พระนิพพาน) พระมหากรุณาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงอนุเคราะห์แก่ชาวโลก ทรงแสดงให้เห็นทางพุทธกิจประจำวัน ๕ อย่าง ดังนี้ ๑. พุทธกิจภาคเช้า เสด็จออกบิณฑบาต ๒. พุทธกิจภาคบ่าย ทรงแสดงธรรมแก่พระภิกษุและประชาชนทั่วไป ๓. พุทธกิจภาคค่ำ ทรงประทานโอวาทแก่พระภิกษุ ๔. พุทธกิจภาคกลางคืน ทรงตอบปัญหาเทวดา ๕. พุทธกิจจวนสว่าง ทรงตรววจดูสัตว์โลก ผู้ที่สมควรและไม่สมควรโปรด

๒.๓.๕ ประเภทการแนะแนวของพระพุทธเจ้า

การวิเคราะห์ประเภทการแนะแนวของพระพุทธเจ้า พบว่า พระพุทธเจ้าทรงแนะแนวครอบคลุมทั้ง ๓ ประเภทของการแนะแนวในปัจจุบัน และยังมีประเภทของการแนะแนวของพระพุทธเจ้าที่ทรงค้นพบ นอกเหนือจากประเภทของการแนะแนวปัจจุบัน ได้แก่ การแนะแนวด้านการศึกษา พระพุทธเจ้าทรงชี้แนะแนวทางการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทรงมอบธรรมไว้เพื่อให้ต่อสู้กับข้าศึก (กิเลส) ทรงให้บุคคลทดลองปฏิบัติและได้เห็นจริงด้วยตนเองเพื่อให้เกิดสติปัญญาในคำสอนของพระองค์ ทรงตอบปัญหาที่เห็นว่ามีประโยชน์และเพิ่มพูนสติปัญญาของผู้ถาม ผู้ที่นั่งฟังในที่นั้นๆ และทรงช่วยป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับบุคคลที่มีความพากเพียร ทรงส่งเสริมพัฒนาบุคคลให้บรรลุผลเร็วขึ้นเมื่อทรงมีโอกาสมatchingที่เหมาะสม รวมถึงพิจารณาระดับสติปัญญาของบุคคลที่แตกต่างกัน การแนะแนวด้านอาชีพพระพุทธเจ้าทรงแนะแนวให้บุคคลประกอบอาชีพด้วยความชอบธรรม ไม่ทุจริต คดโกงคนอื่น และยังทรงแนะแนวบุคคลให้รู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ ทรงแนะแนวหลักธรรมสำหรับการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าในโลกนี้และโลกหน้า การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม พระพุทธเจ้าทรงแนะแนวบุคคลที่มีปัญหาความทุกข์ในด้านส่วนตัวและสังคมทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับพฤติกรรม ระดับอารมณ์และความรู้สึก และระดับความคิด นอกจากนั้น พระพุทธเจ้ายังทรงแนะแนวแก่บุคคลเพื่อไปสู่สุคติและเพื่อไปสู่ประโยชน์ที่เป็นสาระแห่งชีวิต (พระนิพพาน) ซึ่งการแนะแนวประเภทนี้ของพระพุทธเจ้า ในประเภทของการแนะแนวปัจจุบันไม่ปรากฏหลักฐานว่ามี

๒.๓.๖ กระบวนการแนะแนวของพระพุทธเจ้า

การวิเคราะห์กระบวนการแนะแนวของพระพุทธเจ้านี้ เมื่อนำมาเทียบเคียงกับบริการแนะแนวทั้ง ๕ ในการแนะแนวปัจจุบันแล้ว พบว่า พระพุทธเจ้าทรงแนะแนวครอบคลุมทั้ง ๕ บริการ ได้แก่ ทรงเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคลโดยใช้วิธีต่าง ๆ ประกอบด้วย ทรงตรววจดูสัตว์โลก ทรงตรววจดูบุรพกรรม อดีตชาติ ทรงพิจารณาภูมิหลังและอุปนิสัยทรงพิจารณาด้วยทิพยจักขุญาณ การใช้การ

สังเกต การสนทนาและสอบถาม และการกราบทูลของภิกษุทั้งหลายรวมถึงการออกเยี่ยมบุคคลผู้รับการแนะนำด้วยเมื่อพระพุทธรูปเจ้าทรงทราบข้อมูลพื้นฐานของบุคคลแล้วก็จะทำการให้ข้อสนเทศพร้อมด้วยการให้คำปรึกษาด้วย ข้อสนเทศที่ทรงมอบให้ในการแนะนำ มี การแสดงธรรมหรือการเทศนา การตรัสพระคาถา การพาไปทัศนศึกษาเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง การมอบแนวทางในการปฏิบัติธรรม และการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ประกอบการแนะนำส่วนการให้คำปรึกษานั้นพระพุทธรูปเจ้าทรงเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายความในใจ เพราะพระพุทธรูปองค์ทรงให้การยอมรับบุคคลด้วยความจริงใจ ให้บุคคลผ่อนคลายอารมณ์แห่งความทุกข์ เพราะพระพุทธรูปองค์ทรงมีความเข้าใจและเห็นใจบุคคลผู้ประสบทุกข์ และทรงให้ผู้รับคำปรึกษาได้ตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เพราะพระพุทธรูปองค์ทรงมีความจริงใจในการช่วยเหลือบุคคลนั่นเอง หลังจากที่พระพุทธรูปเจ้าทรงให้ข้อมูลสนเทศและให้คำปรึกษาแล้ว พระองค์จะทรงวางตัวบุคคลให้ได้บรรลุธรรมตามสมควรแก่สติปัญญาของแต่ละบุคคล ตั้งแต่การบรรลุธรรมในระดับขั้น พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์และในขั้นสุดท้าย พระพุทธรูปเจ้าจะทรงติดตามผลของการแนะนำว่า บุคคลนั้นๆ ได้สำเร็จหรือบรรลุธรรมในขั้นใดและพ้นจากความทุกข์หรือไม่ ทรงใช้พุทธวิธีติดตามผล คือ ทรงทราบด้วยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล ทรงทราบด้วยพระญาณของพระองค์เอง นอกจากนี้พระพุทธรูปเจ้ายังทรงออกเยี่ยมบุคคลในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อสอบถามถึงความเป็นอยู่และความคืบหน้าในการประพฤติปฏิบัติธรรมด้วย

๒.๓.๗ คุณสมบัติของครูแนะนำวิถีพุทธ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูแนะนำที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

๑) น่ารัก คำว่าน่ารักในที่นี้หมายความว่า เป็นบุคลิกภาพที่ชวนให้เข้าหา ผู้แนะนำควรต้องมีลักษณะที่ว่า เมื่อเด็กมีปัญหาเกิดความทุกข์ ก็อยากเข้าไปหาหรือเข้าไปปรึกษา เพราะว่าผู้ที่มีปัญหาเกิดคิดหาที่ปรึกษา เมื่อเห็นผู้แนะนำที่มีคุณสมบัติดีแล้วก็อยากจะเข้าไปปรึกษาดู คำว่าน่ารักในภาษาบาลีเรียกว่า “ปิโย”

๒) น่าวางใจ ครูแนะนำต้องมีลักษณะที่น่าไว้วางใจได้ หนักแน่น น่าเคารพนับถือ น่าเชื่อถือ ทำให้รู้สึกว่ามีภัยอันตราย อับอุนมันคงปลอดภัย ควรเข้าไปขอคำปรึกษาได้ ถ้ามีลักษณะทำทางไม่น่าไว้วางใจ ก็ไม่ไหว ลักษณะที่น่าเคารพน่าไว้วางใจนี้ภาษาบาลีเรียกว่า “ครุ”

๓) น่าเจริญใจ คือ บุคลิกภาพท่าทางต่างๆ ที่แสดงออกดูแล้วทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นผู้มีภูมิรู้ มีภูมิธรรมภูมิปัญญาสูง เป็นคนมีการศึกษาพัฒนาตนดีแล้ว ซึ่งผู้เข้าหานั้นรู้สึกภูมิใจที่ได้เข้าใกล้ชิดและเห็นว่าน่าเอาอย่าง คือชวนให้อยากปฏิบัติตามในทางภาษาบาลีเรียกว่า “ภาวนีโย”

๔) รู้จักพูดหรือพูดเป็น ข้อนี้เป็นลักษณะสำคัญมาก สามข้อแรกนั้นเป็นบุคลิกภาพที่จะทำให้เกิดการปรึกษาและการแนะแนวขึ้น โดยนำมาซึ่งการพบปะและการทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป แต่ข้อ ๔ และข้อต่อจากนี้เป็นส่วนประกอบต่าง ๆ ในการทำหน้าที่

การเป็นนักพูดที่ดีไม่ใช่หมายความว่า จะต้องพูดเองไปหมด ผู้ที่มีความทุกข์ หรือต้องการคำปรึกษา เขาก็จะพูดไปตามทางของเขา ชัดเจนบ้าง สับสนบ้าง บางทีก็ไม่กล้าพูด หรือพูดแล้วพูดไม่ถูก พูดไม่แจ่มกระจ่าง ผู้แนะแนวต้องรู้จักพูดให้เขากล้าที่จะแสดงออกมา กล้าระบายความทุกข์ออกมา หรือสามารถที่จะแสดงออกซึ่งปัญหาอย่างชัดเจน โดยผู้แนะแนวจะต้องช่วยให้เขารู้จักและเข้าใจปัญหาของเขาเองไปที่ละด้านสองด้าน ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น เมื่อมีบุคคลผู้ใดคนหนึ่งเข้ามาหาพระพุทธรูป จะมาถามหาคำตอบจากพระองค์ บางทีพระองค์ก็ทรงช่วยให้เขาตอบปัญหาของเขาเอง โดยที่พระองค์ทรงใช้วิธีเป็นผู้ถาม บุคคลนั้นก็จะพบคำตอบได้ด้วยตนเอง นักแนะแนวควรนำวิธีนี้ไปใช้ในการเป็นนักพูด โดยเป็นผู้ช่วยให้เขาพูด จนกระทั่งทำให้เขาตอบปัญหาของตนเองได้ หากเขาคำตอบไม่ได้จริงๆ เราก็มีวิธีการที่จะเสนอแนะให้เขาพบคำตอบได้ ให้เห็นทางออกในการแก้ปัญหา ลักษณะที่เป็นนักพูดอย่างได้ผลนี้ ภาษาบาลีเรียกว่า “วตฺตา”

๕) รู้จักฟัง หรือ ฟังเก่ง หมายถึง ความเก่งในการฟัง นอกจากหมายถึงจับเรื่องได้ไวและชัดเจนแล้ว ก็รวมถึงการมีความอดทนในการฟังด้วย อดทนต่อการรับฟังปัญหา อดทนต่อการระบายความทุกข์ เพื่อจะได้รู้เหตุปัจจัย และคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการรู้จักตัวเขาและปัญหาของเขาอย่างแท้จริง เช่น รู้ว่าเขาทำอะไร บกพร่องอย่างไร จุดที่จะแก้ไขอยู่ตรงไหน เรียกในภาษาบาลีว่า “วจนฺทฺชโม”

๖) แถลงเรื่องลึกซึ่งได้ คือ เมื่อมีปัญหาที่ยากหรือลึกซึ่งก็สามารถคลี่คลายให้เข้าใจได้ ในการศึกษาและในการแก้ปัญหาจะต้องพบกับปมและเรื่องที่ยากหรือลึกซึ่งอยู่เรื่อยๆ ผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวต้องสามารถอธิบายเนื้อหาเรื่องราวและคลี่คลายปมประเด็นต่างๆ ให้เห็นชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย อะไรที่ซับซ้อนก็ต้องจับเอามาหรือหยิบออกมาพูดให้เห็น และอธิบายให้กระจ่าง อันนี้เป็นความสามารถในการปฏิบัติที่เรียกว่า “คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา”

๗) ไม่ชักจูงไปในทางที่ผิดหรือนอกเรื่อง คือ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการแนะแนว โดยมีเป้าหมายและนำไปสู่จุดหมายซึ่งจะแก้ปัญหาได้ ด้วยวิธีที่ถูกต้อง หากผู้แนะแนวปฏิบัติไม่ถูกต้อง ออกนอกเรื่องราว หรือชักจูงไปในทางเสียหาย โดยแนะนำผิดๆ หรือแนะนำวิธีการที่ไม่ถูกต้อง แนะนำไปแทนที่เขาจะแก้ปัญหาได้ก็กลับกลายเป็นสร้างปัญหา อันนี้เรียกว่า “โน จฺญฐาเน นิชฺชเย”

รวมเป็น ๗ ประการ เรียกว่า คุณธรรมหรือองค์คุณของกัลยาณมิตร ซึ่งเราใช้เป็นคุณสมบัติของครูโดยทั่วไป ซึ่งผู้ทำหน้าที่แนะแนวควรมีคุณสมบัติเช่นนี้เป็นพิเศษ ขณะเดียวกันผู้ที่จะสามารถพัฒนาตนเองหรือพึ่งพาตนเองได้นั้น จำเป็นต้องมีความพร้อมด้านแรงจูงใจอันเป็นปัจจัยภายในตน (ฉันทะ) ลักษณะของบุคคลที่พึ่งตนเองได้ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้

๒.๓.๘ คุณสมบัติที่ดีของบุคคลที่สามารถพัฒนาได้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ผู้ที่จะรับการแนะแนวควรมองว่า “มนุษย์ที่ดีควรจะเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อจะได้นำมาใช้กับผู้ที่มีปัญหา หลักเกณฑ์คุณสมบัติที่ดีของมนุษย์ ก็คือ หลักสัปปริสธรรม ๗ ประการ คือ

๑) รู้จักเหตุ คือรู้หลักการ หมายถึงหลักการที่จะปฏิบัติให้เกิดผลที่มุ่งหมาย เช่น เมื่อเราเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยแห่งนี้ ก็ต้องรู้จักหลักเกณฑ์ของการศึกษาในวิทยาลัย ทำอาชีพอะไรก็ต้องรู้หลักเกณฑ์ของอาชีพนั้นๆ ว่าจะต้องปฏิบัติต้องกระทำอย่างนั้นๆ จึงจะได้ผลของอาชีพ ข้อนี้เรียกว่า “ธัมมัญญตา”

๒) รู้จักผล คือรู้ความมุ่งหมาย รู้ผลที่ต้องการในการปฏิบัติรู้จักจุดจุดหมายว่า หลักการหรือกฎเกณฑ์นี้เพื่อจุดหมายอะไร จะให้เกิดผลอะไรขึ้น อันนี้เรียกว่ารู้จักความมุ่งหมาย ทำให้รู้ทิศทางในการปฏิบัติ ซึ่งถ้าไม่รู้ก็อาจทำให้เกิดผลเสียหายได้ ข้อนี้เรียกว่า “อัตถัญญตา”

๓) รู้จักตน คือ รู้จักตนเองมีภาวะ ฐานะ ความสามารถ ความถนัดอย่างไร มีภูมิธรรม ภูมิปัญญาต่างๆ แคไหน มีพื้นฐานมาอย่างไร เป็นต้น เมื่อรู้จักตนเองตามความเป็นจริง ก็สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพ ในการพัฒนาตนเอง หากเราไม่รู้จักตนเองตามความจริง เราก็ปรับปรุงตนเองไม่ถูก หรืออาจไม่คิดที่จะพัฒนาตนเองเลย ข้อนี้เรียกว่า “อัตตัญญตา”

๔) รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ในการปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย ถ้าต้องการให้เกิดผลดีก็ต้องรู้จักพอดีในการปฏิบัติ มิฉะนั้นมันจะไม่ลงตัวเมื่อไม่ลงตัวก็ไม่เกิดผลดีตามที่ต้องการ ถ้าเรารู้จักความพอดีในทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการกิน การนอน การเล่น การทำงาน รู้ว่าแคไหนพอดี แล้วทำแค่นั้นพอดีที่จะให้ผลดี มันก็จะสำเร็จและไม่เกิดโทษ ข้อนี้เรียกว่า “มัตตัญญตา”

๕) รู้จักกาล คือ จะทำอะไรก็ต้องรู้จักกาลเวลา เช่น รู้เวลาเริ่ม ระยะเวลาที่ทำ เวลาสิ้นสุด จังหวะที่ดีของการกระทำ เป็นต้น อตมามาพูดนี้ก็ต่อรู้จักเวลาเหมือนกัน ว่าขณะนี้หมดเวลาแล้วนี่ก็เป็นเรื่องของ “กาลัญญตา”

๖) รู้จักชุมชน เช่น รู้จักว่าเป็นชุมชนประเภทไหน พูดเรื่องอะไรจึงจะเหมาะสมและพอดี หากไม่รู้จักชุมชน ไม่เข้าใจชุมชน ก็ปฏิบัติต่อชุมชนนั้นไม่ถูก เช่น ไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณี ไม่ถูกมารยาท ไม่ถูกกับแนวความสนใจหรือระดับความรู้ ความสามารถ การปฏิบัตินั้นก็ไม่ได้ผลดี การรู้จักชุมชนนี้เรียกว่า “ปริสัญญตา”

๗) รู้จักบุคคล เช่น รู้จักว่าบุคคลนี้เป็นอย่างไร นิสัยใจคอเป็นอย่างไร มีภูมิธรรม ภูมิปัญญาแคไหนมีความสามารถถนัดจัดเจนอย่างไร สนใจเรื่องอะไร อยู่ในฐานะ หรือภาวะอย่างไร มีภูมิหลังมาอย่างไร ควรคบหาหรือไม่ จะได้ประโยชน์ในแง่ใด ควรใช้งานหรือไม่ จะช่วยเหลือหรือขอความช่วยเหลือเขาได้อย่างไร เมื่อรู้จักบุคคลแล้ว รู้จักความแตกต่างของบุคคลแล้ว การดำเนินชีวิตและการทำงานก็ได้ผลดี อันนี้เรียกว่า “บุคคลัญญตา” เป็นคุณธรรมข้อสุดท้าย

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การแนะนำ เป็นกระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ด้วยการพัฒนาปัญญา สามารถนำปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญญาชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเอง ซึ่ง จุดเริ่มต้นของการแนะนำเกิดจากบุคคลที่ขาดปัญญา ขาดจิตสำนึกในการพัฒนาตน ขาดความมั่นใจในการพัฒนาตนเอง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่มองเห็นตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่ฝึกได้ ขาดแรงจูงใจที่ถูกต้องต่อการพัฒนาตนเอง ขาดความรู้จักคิด “คิดไม่เป็น” และมีท่าทีที่ไม่ถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลายที่เข้ามาในชีวิต ซึ่งลักษณะเช่นนี้ หากเกิดขึ้นกับบุคคลแล้วย่อมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้บุคคลจำเป็นต้องมีกัลยาณมิตรที่ทำหน้าที่กระตุ้นเตือนและแนะนำวิธีการแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมที่นำไปสู่การลดหรือแก้ไขปัญหานั้นด้วยการพัฒนาตนเอง เข้าใจจุดหมายหมายของชีวิตเพื่อเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ขณะเดียวกันผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ความต้องการของมนุษย์และลักษณะของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนเองหรือเป็นที่พึ่งของตนเองได้ เพื่อจะได้นำมาสำรวจและวิเคราะห์ตัวตนของผู้ที่เกิดปัญหา (ผู้รับคำแนะนำ) ผู้ให้การแนะนำจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษจึงจะสามารถใช้กระบวนการแนะนำให้เกิดประสิทธิภาพได้ คือ เป็นผู้น่ารักมีบุคลิกภาพที่ชวนให้เข้าหา เมื่อเด็กมีปัญหาเกิดความทุกข์ ก็อยากเข้าไปหาหรือเข้าไปปรึกษา “ปิโย” เป็นผู้น่ารักใจ หนักแน่น น่าเคารพนับถือ น่าเชื่อถือ ทำให้รู้สึกว่ามีภัยอันตราย อบอุ่นมั่นคงปลอดภัย “ครุ” เป็นผู้น่ารักใจ เป็นผู้มีภูมิรู้ มีภูมิธรรมภูมิปัญญาสูง เป็นคนมีการศึกษาพัฒนาตนดีแล้ว “ภาวนิโย” เป็นผู้รู้จักพูดหรือพูดเป็น “วตตะ” เป็นผู้รู้จักฟัง หรือ ฟังเก่งมีความอดทนในการฟัง อดทนต่อการรับฟังปัญหา อดทนต่อการระบายความทุกข์ “วจนกขโม” เป็นผู้ที่สามารถอธิบายเรื่องที่ยากให้เข้าใจได้ “คัมภีรณจ กถ กตตะ” และ เป็นผู้ที่ไม่ชักจูงบุคคลไปในทางที่ผิดหรือนอกเรื่อง คือ ขณะเดียวกันต้องมีทิศทางที่ชัดเจนในการแนะนำ โดยมีเป้าหมายและนำไปสู่จุดหมายซึ่งจะแก้ปัญหาได้ ด้วยวิธีที่ถูกต้อง “โน จฏฐาเน นิโยชเย” รวมเป็น ๗ ประการ เรียกว่า คุณธรรมหรือองค์คุณของกัลยาณมิตร ซึ่งเราใช้เป็นคุณสมบัติของครูโดยทั่วไป ซึ่งผู้ทำหน้าที่แนะนำควรมีคุณสมบัติเช่นนี้เป็นพิเศษ

“การพัฒนาตนเองโดยแนวทางและหลักการนี้ (ตามแนวพุทธศาสตร์) เป็นสาระสำคัญของการที่จะช่วยให้บุคคลที่ประสบปัญหา มีความทุกข์ได้พัฒนาตนจนพึ่งตนเองได้ การพึ่งตนเองได้ก็คือ การปฏิบัติตามหลักที่ว่ามีปัญหาเป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิต ไม่มีวิชชาหรือตัณหาเป็นเครื่องดำเนินชีวิต เมื่อถึงขั้นนี้ก็จะเป็นการบรรลุจุดหมายของการดำเนินชีวิตที่ดี” ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “ชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยปัญญา เรากล่าวว่าเป็นชีวิตที่ประเสริฐ”

๒.๓.๙ การปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยา

การปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาหมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้การปรึกษามีการเจริญปัญญา และมีภาวะแห่งความเป็นกัลยาณมิตร นำหลักธรรม และองค์ธรรมอริยสัจ ๔ มาช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

ของบุคคลที่มีทุกข์ภายในใจ ให้สามารถให้คลี่คลายทุกข์ได้ด้วยตนเอง โดยตระหนักรู้ถึงความจริงของธรรมชาติของชีวิตตามแนวพุทธธรรม ด้วยวิธีการสนทนาสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้การศึกษาและผู้มาศึกษาด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเอื้อให้ผู้มาศึกษาสามารถเข้าใจทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและใช้ปัญญาไตร่ตรองจนเข้าใจสาเหตุของทุกข์ ตลอดจนสามารถพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในไตรสิกขาทั้งด้าน ความคิด พฤติกรรมและอารมณ์ความรู้สึก สามารถคุ้มครองชีวิตตนเองให้ไปสู่หนทางที่เที่ยงและเป็นประโยชน์^{๒๒}

๒.๔ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำ

พระพุทธศาสนาก็เป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำ อย่างน้อยมองในแง่พื้นฐานที่ว่าเป็นศาสนาที่ต้องการช่วยเหลือคน เริ่มตั้งแต่ทางด้านจิตใจ ก็ต้องให้คำแนะนำ ชี้แนะ ให้คำสั่งสอน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการแนะนำ^{๒๓} ดังนั้นหลักธรรมในพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญกับการแนะนำเป็นอย่างมาก ในการวิจัยครั้งนี้ขอนำเสนอหลักธรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

๒.๔.๑ หลักไตรสิกขากับการแนะนำ

ไตรสิกขา เป็นกระบวนการของการศึกษา ๓ ขั้นตอน เมื่อศึกษาให้เข้าใจในกระบวนการของการศึกษาดีแล้ว จึงนำเอามาฝึกปรือให้เกิดผลในทางปฏิบัติในมรรค^{๒๔}

๑) อธิศีลสิกขา เป็นกระบวนการการศึกษาที่ฝึกปรือให้เกิด สัมมาวาจา สัมมาคันถมัตตะ และสัมมาอาชีวะ จนบุคคลมีความพร้อมทางความประพฤติ วินัย และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นพื้นฐานของการสร้างเสริมคุณภาพจิตได้ดี

๒) อธิจิตตสิกขา เป็นกระบวนการการศึกษาที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ เจริญองกามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางคุณธรรม มีคุณภาพจิตและสมรรถภาพจิตที่พัฒนา เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญาได้ดี และ

๓) อธิปัญญาสิกขา เป็นกระบวนการการศึกษาที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ เจริญองกามขึ้นจนบุคคลมีความพร้อมทางปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีจิตผ่องใส เบิกบาน ไร้ทุกข์ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นต่าง ๆ เป็นอิสระเสรีด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

^{๒๒} วิชชุดา ฐิติโชติรัตน, การพัฒนารูปแบบการศึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของ พระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา, *ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต*, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

^{๒๓} พระพรหมคุณาภรณ์, *พุทธศาสตร์กับการแนะนำ*, ครั้งที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๕, ศูนย์แนะนำการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

^{๒๔} พระอดิเทพ อธิวัฒน์ (หมกทอง), *การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*, บัณฑิตวิทยาลัย, ๒๕๖๐, หน้า ๓๔.

ดังนั้น เมื่อกระบวนการของการศึกษาตามหลักไตรสิกขา นำมาสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นรายละเอียด เป็นเนื้อหาตามมรรคมืองค์ ๘ จึงเป็นขั้นตอนของการเข้าถึงการศึกษาที่ถูกต้อง

วิธีการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรคซึ่งมีองค์แปด หรือมัชฌิมาปฏิปทา หรืออริยอัฏฐังคิกมรรคซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายไว้ดังนี้^{๒๕}

(๑) สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ หมายถึง การรู้การเห็นอริยสัจ ๔ อย่างถูกต้อง โดยมีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

(๑.๑) ความเข้าใจชัดว่า อะไรคือทุกข์ อะไรคือสาเหตุแห่งทุกข์ อะไรคือความดับทุกข์และอะไรคือข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์

(๑.๒) ความเข้าใจชัดว่า อะไรคือกุศลกรรม อะไรคืออกุศลกรรม

(๑.๓) ความเข้าใจหลักปฏิจจนุปบาท คือกระบวนการเกิดขึ้นและการดับแห่งทุกข์ โดยเป็นปัจจัยอาศัยกันสัมมาทิฐินับเป็นจุดเริ่มต้นหรือตัวกำหนดที่สำคัญที่นำผู้ปฏิบัติให้ดำเนินไปถูกทางและก้าวหน้าในการปฏิบัติ

(๒) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบหรือความคิดชอบมีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

(๒.๑) ความคิดที่โปร่ง ไม่หมกมุ่นพัวพันอยู่ในสิ่งที่สนองความอยาก อันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ที่เรียกว่า กามคุณ รวมความคิดเสียสละปราศจากการครุ่นคิดหาผลประโยชน์ใส่ตัว (เนกขัมมวิตก)

(๒.๒) ความคิดที่ไม่พยาบาทมุ่งร้ายใคร เต็มไปด้วยเมตตาและกรุณา (อพยาบาทวิตก)

(๒.๓) ความคิดไม่เบียดเบียนใคร ไม่คิดทำร้ายหรือทำลายใคร (อวิหิงสาวิตก)

(๓) สัมมาวาจา การเจรจาชอบมีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

(๓.๑) การเว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาท)

(๓.๒) การเว้นจากการพูดส่อเสียดหรือการพูดยุยงให้เขาแตกกัน (ปสุณวาจา)

(๓.๓) การเว้นจากการพูดคะ หยาบคาย (ผรุสวาจา)

(๓.๔) การเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อหรือพูดสิ่งไร้สาระ (สัมผัปปลาปะ)

(๔) สัมมากัมมันตะ การท างานชอบ มีลักษณะเด่น ๆ ดังนี้

(๔.๑) การเว้นจากการท าลายชีวิตคนอื่นและสัตว์อื่น (ปาณาติบาต)

(๔.๒) การเว้นจากการขโมยของของคนอื่น (อทินนาทาน)

^{๒๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๕.

(๔.๓) การเว้นจากการประพาศิณีในกาม (กามสุ มิจฉาจาร)

(๕) สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การทำมาหากินด้วยอาชีพสุจริต เวณมิจฉาชีพต่างๆ เป็นต้นว่า การโกงหรือหลอกลวง การประจบประแจง การใช้เครื่องหมายนิมิต การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภ

(๖) สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ หมายถึง เพียรพยายามทางจิตอย่างยิ่งใหญ่ (สัมมปปธาน) ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

(๖.๑) เพียรระวังมิให้ความชั่วเกิดขึ้น (สังวรปธาน)

(๖.๒) เพียรละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป (ปหานปธาน)

(๖.๓) เพียรสร้างความดีที่ยังไม่เกิดขึ้น (ภาวนาปธาน)

(๖.๔) เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม (อนุรักษนาปธาน)

(๗) สัมมาสติการตั้งสติชอบ หมายถึง สติปญฺฐาน ๔ การตั้งสติพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

(๗.๑) พิจารณาความเป็นไปของร่างกาย มีหลายวิธี เช่น กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เป็นต้น (กายานุปัสสนาสติปญฺฐาน)

(๗.๒) พิจารณาความเป็นไปของเวทนาว่ามีความเป็นสุข เป็นทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ (เวทนานุปัสสนาสติปญฺฐาน)

(๗.๓) พิจารณาความเป็นไปของจิตว่า เสร้าหมองเพราะกิเลสชนิดใด หรือผ่องใสเพราะปราศจากกิเลสเหล่านั้น (จิตตานุปัสสนาสติปญฺฐาน)

(๗.๔) พิจารณาธรรมต่างๆ ทั้งฝ่ายดี ฝ่ายชั่ว และฝ่ายกลางว่าธรรมชนิดใดผ่านเข้ามาในจิต (ธัมมานุปัสสนาสติปญฺฐาน)

(๘) สัมมาสมาธิ การตั้งจิตมั่นชอบ หมายถึง การทำจิตให้ เป็นสมาธิผ่านระดับต่ำ ระดับกลาง ถึงระดับสูง จนบรรลุฌาน

สรุปได้ว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้ง ๓ ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาตนเองให้มีสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ และปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดแจ้ง ไตรสิกขาก็เป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ ด้วยมรรควิธี ๘ ประการ

๒.๔.๒ หลักพรหมวิหารธรรมกับการแนะนำ

พรหมวิหารธรรม^{๒๖} หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์หลักธรรมข้อนี้เรียกว่า เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองที่จำเป็นจะต้องประพฤติปฏิบัติ อีกทั้งพรหมวิหารธรรม “...เป็นธรรมเครื่องอยู่อาศัยที่ประเสริฐ และไม่มีโทษ” มี ๔ ประการ ดังนี้

๑.๑) เมตตา คือความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

๑.๒) กรุณา คือความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวง สัตว์

๑.๓) มุทิตา คือความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้น

๑.๔) อุเบกขา คือความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรง เทียงธรรมดุจดังตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลาย

กล่าวโดยสรุป ผู้ให้การแนะนำวิถีพุทธ พึงมีหลักพรหมวิหาร ๔ ประการ คือเมตตา การมีความรัก ความปรารถนาดี มุ่งหวังให้ครูแนะนำมีความสุข โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน มีความกรุณา มีความสงสาร ต้องการช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ ความยากลำบากที่เกิดขึ้น ยินดีช่วยเหลือดูแลให้สามารถคลี่คลายปัญหาได้ ให้ความช่วยเหลืออย่างจริงใจโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยและเบื่อหน่าย มีมุทิตา การมีความยินดีกับผู้อื่น เมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขสมหวังหรือประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มีความยินดีให้อย่างจริงใจ รู้สึกเบิกบาน พลอยมีความสุขกับเขาไปด้วย เพราะมีความปรารถนาอยากเห็นทุกคนมีความสุขอยู่แล้ว จึงพลอย ยินดีเป็นอย่างยิ่งเสมือนเป็นความสุขของตนเอง ไม่ไปอิจฉาริษยา ในความสุขความสำเร็จของผู้อื่น แม้แต่น้อย ยิ่งถ้าเห็นผู้อื่นมีความสุขมากเท่าใด เราก็จะมีความสุขมากขึ้นเท่านั้น และ อุเบกขา การวางตัวเป็นกลาง มีความหนักแน่น มั่นคง ไม่หวั่นไหวในการทำหน้าที่ผู้ให้การแนะนำ

^{๒๖} วิชชุตา ฐิติโชติรัตนนา, การพัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของ พระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา, ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

๒.๔.๓ หลักสังคหัตถุธรรมกับการแนะนำ

พระพุทธองค์ตรัสในสังคหัตถุสูตร “..ภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถุ ๔ ประการนี้ ๔ ประการเป็นไฉน คือ ทาน การให้ ๑ เพยยวัชชะ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก ๑ อตถจริยา ความประพฤติประโยชน์ ๑ สมานัตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลายสังคหัตถุ ๔ ประการนี้แลฯ” พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสังคหัตถุ ๔ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีดังต่อไปนี้

๒.๑) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

๒.๒) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๒.๓) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวน ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาละช่วยปรับปรุง ส่งเสริมในด้านจริยธรรม

๒.๔) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหามาให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้เป็นครูแนะนำนั้นจะต้องมีสังคหัตถุ ๔ ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของกันและกัน เกื้อกันระหว่างครูบาอาจารย์กับศิษย์ สถาบันการศึกษา กับบุคลากร ได้แก่ ๑) ทาน คือ การให้ การเสียสละ และการแบ่งปัน ๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ๓) อตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ

๒.๔.๔ หลักอริยสัจ ๔ กับการแนะนำ

อริยสัจ ๔ คือ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะได้แก่

๑) ทุกข์: สภาพที่ทนได้ยาก สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง ขาดแก่นสาร และความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ได้แก่ชาติชรา มรณะ ประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักการพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานขันธ เป็นทุกข์

๒) ทุกขสมุทัย: เหตุเกิดแห่งทุกข์สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา

๓) ทุกขนิโรธ: ความดับทุกข์ได้แก่ ภาวะที่ดับสั่นไป ภาวะที่เข้าถึง เมื่อกำจัดอวิชชา สารอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย เป็นอิสระ คือ นิพพาน

๔) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา: ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ข้อปฏิบัติหลังความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลางมรรคมีองค์ ๘ นี้สรุปลงไปเป็นไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญา อริยสัจ ๔ นี้เรียกกันสั้นๆ ว่า ทุกข์สมุทัย นิโรธ มรรค หรือความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่แท้ ว่าเป็นพระอริยะ อริยสัจ เป็นชื่อธรรมหมวดหนึ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนาซึ่งถือว่าเป็นหลักแห่งความจริง และนำผู้เข้าถึงให้บรรลุ ถึงความเป็นพระอริยะได้ มี ๔ ประการ^{๒๗}คือ

๑) ทุกข์ คือความไม่สบายกายไม่สบายใจ

๒) สมุทัย คือสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์

๓) นิโรธ คือการดับทุกข์

๔) มรรค คือหนทางหรือแนววิธีสำหรับดับทุกข์^{๒๘}

กล่าวโดยสรุปว่า การแนะนำ คือ การช่วยเหลือนักเรียนให้พ้นจากความทุกข์ ซึ่งการจะพ้นจากความทุกข์ได้ จะต้องเข้าใจกระบวนการของการเป็นทุกข์ก่อน ซึ่งตรงกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ อริยสัจ ๔ แปลว่า ความจริงอันประเสริฐ มี ๔ อย่าง คือ ทุกข์ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วทำให้รู้สึกไม่สบายกาย ไม่สบายใจ สมุทัย คือ การหาสาเหตุของความไม่สบายกาย ไม่สบายใจนั้นให้เจอ นิโรธ คือ แล้วมาวิเคราะห์ว่าเราสามารถดับทุกข์นั้นได้ด้วยวิธีการใด มรรค คือ วิธีการปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากความทุกข์

๒.๔.๕ หลักพละ ๕ กับการแนะนำ

องค์ธรรมของพละมี ๕ ประเภท พร้อมกับลักษณะขององค์ธรรมนั้นๆ คือ (๑) สัทธา พละกำลังคือศรัทธา (๒) วิริยพละ กำลังคือวิริยะ (๓) สติพละ กำลังคือสติ (๔) สมาธิพละ กำลังคือสมาธิ (๕) ปัญญาพละ กำลังคือปัญญา^{๒๙} ดังนี้^{๓๐}

๑) สัทธาพละ กำลังคือศรัทธา ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ กิริยาที่เชื่อ ความปลงใจเชื่อ ความเลื่อมใสยิ่ง ศรัทธา สัทธินทรีย์สัทธาพละ ๗ ว่าโดยสาระ คือ ผู้มีศรัทธาเชื่อในปัญญาตรัสรู้ของ

^{๒๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๘๑-๑๘๒

^{๒๘} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ ค วาด, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๗๘.

^{๒๙} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๗๐๕-๗๑๖/๓๖๙.

^{๓๐} ธฤชิตา แก้วภราดัย, ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพละ ๕ กับอิทธิบาท ๔ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ๒๕๖๑ หน้า ๑๐-๑๑

พระพุทธเจ้า^{๓๑} หมายถึง ความเชื่อ ความมั่นใจพระปรีชาญาณของพระพุทธเจ้า ในฐานะที่ทรงเป็นต้นแบบหรือ ผู้นำของมนุษย์ที่ยืนยันถึงสมรรถวิสัยของมนุษย์ว่า มนุษย์สามารถหยั่งรู้สัจธรรม เข้าถึงความดีงามสูงสุดได้ด้วยสติปัญญา และความเพียรพยายามฝึกฝนพัฒนาตนเอง เป็นพลังทำให้เกิดความมั่นคง^{๓๒} ศรัทธามีความหมายสามัญว่า ความเชื่อที่มีเหตุผล มั่นใจในความคิดของสิ่งที่นับถือหรือปฏิบัติ มีกิจหน้าที่น้อมใจตั้งหรือเจตเจียว ศรัทธาจะพัฒนามีกำลังเป็นศรัทธาผละได้ ต้องไม่หวั่นไหวในความไม่มีศรัทธา คือมีศรัทธา ที่เป็นพลังด้านทานมิให้เกิดขึ้นได้ เพราะถ้าไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้จริง ไม่เชื่อหรือล้งเลวหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาสามารถพัฒนาจิตเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ได้ในที่สุด จิตใจก็จะขาดความความเชื่อมั่นไม่มีพลัง การพัฒนาจิตก็เป็นได้ยาก^{๓๓}

๒) วิริยะพละ กำลังคือวิริยะ วิริยะพละ คือ การปรารภความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความชวนชวย ความพยายาม ความอดุสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความมุ่งมั่นอย่างไม่ทอดอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความเอาใจใส่ธุระ วิริยะ วิริอินทรีย์ สัมมาวายามะได้แก่ ผู้ปรารภความเพียรเพื่อละอกุศลธรรม เพื่อให้กุศลธรรมเกิดมีความเข้มแข็ง มีความบากบั่นมั่นคงไม่ทอดธุระในกุศลธรรม วิริยะมีความหมายสามัญว่าความเพียรพยายามมีกำลังใจก้าวหน้าไม่ทอดอย มีหน้าที่ยกจิตใจไว้ ความเพียรจะพัฒนามีกำลังเป็นวิริยะพละได้ ต้องไม่หวั่นไหวในความเกียจคร้าน คือมีความเพียรที่เป็นพลังด้านทานมิให้เกิดขึ้นได้ โดยการปฏิบัติทำความเพียรติดต่อกันทุกวันไม่หยุดหย่อน เมื่อทำได้มากความเพียร ก็จะเกิดพลังเพิ่มขึ้น

๓) สติพละ กำลังคือสติ สติพละ คือ สติ ความระลึก ความหวนระลึก กิริยาที่ระลึก ความทรงจ ำ ความไม่เลื่อนลอย ความไม่หลงลืม สตินทรีย์ สัมมาสติ ได้แก่ ผู้มีสติ ประกอบด้วยสติปัญญา เป็นเครื่องรักษาดนอย่างยิ่ง ระลึกถึงสิ่งที่ทำ คำที่พูด สติมีความหมายสำคัญว่า ความระลึกได้กำกับใจไว้กับกิจบางทีให้ความหมายอย่างง่ายว่า การมีสติครองตัวที่วุดยั้ง สามารถระลึกนึกทวนถึงกิจที่ทำคาที่พูดได้แม้ระยะเวลาจะล่วงผ่านมานานแล้ว หน้าที่ของสติ คือการดูแลหรือคอยกำกับจิต สติจะพัฒนามีกำลังเป็นสติพละได้ ต้องไม่หวั่นไหวในความประมาทคือมีความระลึกได้ที่พลังด้านทานมิให้ความประมาทความเลือนลอยเกิดขึ้นได้ เพราะถ้าประมาทไม่พยายามให้รู้ตัวอยู่เสมอในขณะที่ทำ พุดคิด สติจะไม่เกิดเป็นสติพละ เมื่อไม่มีพลังก็ยากที่จะหยั่งรู้สภาวะธรรมหรือยากที่จะขมกิเลส ฉะนั้น ต้องฝึกสติในทุกอริยบทอย่างถูกวิธี สติจึงจะเกิดพลังขึ้นมาได้

^{๓๑} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, , หน้า ๑๐๙

^{๓๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลีธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จ ากัด, ๒๕๖๑), หน้า ๑๘๗.

^{๓๓} พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), **การพัฒนาจิต**, (กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖๕

๔) สมาธิพละ กำลังคือสมาธิ สมาธิพละ คือ ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่ ความตั้งมั่น ความไม่ซัดส่าย ความไม่ฟุ้งซ่าน ความที่จิตไม่ซัดส่าย สมณะ สมาธินทรีย์ สัมมาสมาธิ ได้แก่ ผู้สงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายแล้วบรรลุฌาน ๔ สมาธิมีความหมายสามัญว่า ความมีใจมั่น แน่วแน่ในกิจในสิ่งที่กำหนด บางครั้งหมายถึงตัวฌาน ๔ หรือให้ความหมายอย่างง่ายได้ว่าการทำภาวะปล่อยวางให้เป็นอารมณ์แล้วได้สมาธิ ได้สภาวะจิตเป็นอารมณ์เดียว หน้าที่ของสมาธิคือ การทำจิตให้ไม่ส่าย สมาธิจะพัฒนาเป็นสมาธิพละได้ต้องไม่หวั่นไหวใน อุทธัจจะ คือมีสมาธิที่เป็นพลังต้านทานมิให้ความฟุ้งซ่านเกิดขึ้นได้ เป็นการฝึกจิตให้รวมเข้าสู่อารมณ์เดียวจนจิตไม่มีอาการฟุ้งซ่าน มีอาการสงบ แสดงว่ามีสติมีพละมากขึ้น

๕) ปัญญาพละ กำลังคือปัญญา ปัญญาพละ คือปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจยความเลือกสรร ความวิจยธรรม ความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะภาวะที่รู้ ภาวะที่ฉลาด ภาวะที่รู้ละเอียด ความรู้อย่างแจ่มแจ้ง ความคิดค้น ความใคร่ครวญเป็นเครื่องทำลายกิเลสเป็นเครื่องนำทาง ความเห็นแจ้ง ความรู้ดี ปัญญินทรีย์ เปรียบเสมือนคัสตราความสว่างคือปัญญา แสงสว่างคือปัญญา ปัญญาเหมือนดวงประทีป ปัญญาเหมือนดวงแก้ว ความไม่หลงมกมาย ความเลือกเฟ้นธรรมสัมมาทิฐิ ได้แก่ ผู้มีปัญญาประกอบด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาเห็นถึงความเกิดขึ้นและความเสื่อมสิ้นไปเป็นนริยะ ชำแรกกิเลสอันจะให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบปัญญามีความหมายสามัญว่า ความรู้เข้าใจตามจริง รู้สิ่งที่ทำที่ปฏิบัติ หยั่งรู้หรือรู้เท่าทันสภาวะ หน้าที่ของปัญญาคือการเห็นความจริง ปัญญาจะพัฒนามีกำลังเป็นปัญญาพละได้ต้องไม่หวั่นไหวในอวิชชา

๒.๔.๖ หลักโยนิโสมนสิการกับการแนะนำ

การแนะนำโยนิโสมนสิการ เป็นการฝึกใช้ความคิด ให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์ไม่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างผิวเผิน เป็นขั้นสำคัญในการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์ เป็นอิสระทำให้ทุกคนช่วยตนเองและผู้อื่นได้ และนำไปสู่จุดหมายหมายของพุทธธรรมอย่างถ่องแท้ การคิดที่กล่าวมานี้ตรรกวิทยาไม่ถือว่าเป็น “การคิดด้วยเหตุผล”(reasoning) เพื่อการตัดสินใจ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวถึง วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ไว้ว่า การนำเอาโยนิโสมนสิการมาใช้ในทางปฏิบัติหรือโยนิโสมนสิการที่เป็นภาคปฏิบัติการ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเรียกสั้นๆ ว่า โยนิโสมนสิการนี้ มีหลายวิธี แต่โดยหลักการ มี ๒ แบบ คือ ๑) โยนิโสมนสิการ ที่มุ่งสกัดหรือการกำจัดอวิชชาโดยตรง และโยนิโสมนสิการที่มุ่งกำจัดอวิชชาโดยตรงนั้น ตามปกติเป็นแบบที่ต้องใช้ในการปฏิบัติจนกระทั่งที่สุด เพราะทำให้เกิดความเข้าใจตามความเป็นจริง เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการตรัสรู้ ๒) โยนิโสมนสิการแบบสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ มักใช้เป็นข้อปฏิบัติในขั้นต้น ที่มุ่งเตรียมพื้นฐานหรือพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมให้ผู้พร้อมสำหรับการปฏิบัติขั้นสูงสุด เพราะเป็นเพียงขั้นขัดเกลากิเลส แต่โยนิโสมนสิการหลายวิธีใช้ประโยชน์ได้ทั้ง ๒ อย่าง คือ ทั้งกำจัดอวิชชาและ

บรรเทาต้นเหตุไปพร้อมกันท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่า วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการเมื่อประมวลเป็นแบบใหญ่ ๆ^{๓๔} ได้ดังนี้

๑) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ การพิจารณาปรากฏการณ์หรือปัญหาที่เป็นผลจากสภาวะที่เห็นจริงด้วยความต่อเนื่องของเรื่องราวที่เกิดขึ้น ด้วยการลำดับเหตุการณ์และผลกระทบเพื่อหาหนทางแก้ไข ด้วยการค้นหาสาเหตุ และปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา ในลักษณะปัจจัยสัมพันธ์และแบบสอบถามโดยการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ อาจเรียกว่า วิธีคิดแบบอัทปปัจจัยตาหรือคิดตามหลักปฏิจจสมุปบาท จัดเป็นโยนิโสมนสิการแบบพื้นฐาน ดังเห็นว่า บางครั้งท่านใช้บรรยายการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า วิธีการนี้กล่าวตามภาษาบาลีพบตามแนวปฏิบัติดังนี้

๑.๑) คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ โดยอริยสาวกโยนิโสมนสิการการที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงเกิดขึ้น “เมื่อสิ่งนั้นมี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนั้นจึงเกิด เมื่อสิ่งนั้นไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ”^{๓๕}

๑.๒) คิดแบบสืบสวน คิดแบบสอบสวน หรือ ตั้งคำถาม เป็นที่พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาว่า “เรานั้นได้มีความคิดว่า เมื่ออะไรมีอยู่หนอ อุปาทานจึงมีอุปาทานมี เพราะอะไรเป็นปัจจัยลำดับนั้น เพราะโยนิโสมนสิการ จึงรู้ได้ด้วยปัญญาว่า เมื่อต้นหามีอยู่ อุปาทานจึงมีอุปาทานมีเพราะต้นหาเป็นปัจจัย “ลำดับนั้น เราได้มีความคิดว่า เมื่ออะไรมีอยู่หนอ ต้นหาจึงมีต้นหามี เพราะอะไรเป็นปัจจัย? ลำดับนั้น เพราะโยนิโสมนสิการ จึงรู้ได้ด้วยปัญญาว่า เมื่อเวทนามีอยู่ ต้นหาจึงมีต้นหามี เพราะเวทนาเป็นปัจจัย”^{๓๖}

๒) วิธีคิดแบบแยกส่วน

วิธีคิดแบบแยกส่วน คือ วิธีคิดแบบแยกส่วน เป็นการคิดวิเคราะห์ที่แยกเป็นส่วน ๆ ขององค์ประกอบในประเด็นหลัก ก่อนที่จะนำมาบูรณาการเป็นองค์รวม โดยต้องแยกแยะออกมาเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ได้ กระบวนการคิดแบบนี้ ได้แก่ การแตกประเด็นย่อย การจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของประเด็นย่อย และหมวดหมู่ และการสรุปประเด็นปัญหา เหตุ และผล และแนวทางแก้ไข

วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือกระจายเนื้อหา เป็นการคิดที่มุ่งให้มองและให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันเองอีกแบบหนึ่งในทางธรรม ท่านมักใช้ พิจารณาเพื่อให้เห็นความไม่มีแก่นสาร หรือความไม่เป็นตัวตนที่แท้จริง ของสิ่งทั้งหลายให้หายยึดติดถือมั่นในสมมติบัญญัติ

^{๓๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, หน้า ๒๗.

^{๓๕} ดูรายละเอียดใน ส.นิ.(บาลี) ๑๖/๑๔๔/๗๗.

^{๓๖} ดูรายละเอียดใน ส.นิ.(บาลี) ๑๖/๒๖/๑๑.

โดยเฉพาะการพิจารณาเห็นสัตว์บุคคล เป็นเพียงการประชุมกันเข้าขององค์ประกอบต่างๆ ที่เรียกว่า
 ชั้นทั้ง ๕ และชั้นทั้ง ๕ แต่ละอย่างก็เกิดขึ้นจากส่วนประกอบย่อยต่ออีก การพิจารณาเช่นนี้ช่วยให้
 มองเห็นอนัตตา ดังที่ตรัสถึงเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ และมีคาถาสรุปรว่า“พระอาทิตย์พันธุ์
 (พระพุทธเจ้า) ได้ตรัสแสดงไว้ว่า รูปอุปมาเหมือนพุ่มพองแม่น้ำเวทนาอุปมาเหมือนพองน้ำฝน สัญญา
 อุปมาเหมือนพยับแดด สังขารอุปมาเหมือนต้นกล้วย วิญญาณอุปมาเหมือนมายากล ภิกษุพินิจดู
 พิจารณาโดยแยบคายซึ่งเบญจขันธ์นั้น ด้วยประการใดๆ ก็มีแต่สภาวะที่ว่างเปล่า”^{๓๗}

๓) วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์

วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์หรือ วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา คือ มองอย่างรู้เท่าทันความ
 เป็นอยู่ เป็นไปของสิ่งทั้งหลาย ซึ่งจะต้องเป็นอย่างนั้นๆ ตามธรรมดาของมันเอง โดยเฉพาะก็มุ่งที่
 ประดาสัตว์และสิ่งที่คนทั่วไปจะรู้เข้าใจถึงได้ในฐานะที่มันเป็นสิ่งซึ่งเกิดจากเหตุปัจจัยต่างปรุงแต่งขึ้น
 จะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยธรรมดาที่ว่ามันได้แก่ อาการที่สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ที่เกิดจากปัจจัยปรุง
 แต่งเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ก็จะต้องดับ ไป ไม่เที่ยงแท้ไม่คงที่ ไม่ยั่งยืน ไม่คงอยู่ตลอดไป เรียกว่าเป็นอนิจจัง
 และวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์นี้แบ่งได้เป็น ๒ ขั้นตอน

ขั้นที่หนึ่ง คือรู้เท่าทันและยอมรับความจริง เป็นขั้นวางใจวางท่าทีต่อสิ่งทั้งหลายโดย
 สอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นท่าทีแห่งปัญญา ท่าทีแห่งความเป็นอิสระ ไม่ถูกมัดตัว
 แม้เมื่อประสบสถานการณ์ที่ไม่ปรารถนาหรือมีเรื่องราวไม่น่าพึงใจเกิดขึ้นแล้ว คิดขึ้นได้ ว่าสิ่งนั้น ๆ
 เหตุการณ์นั้นๆ เป็นไปตามคติธรรมดา เป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน คิดได้อย่างนี้ก็เป็นท่าทีแห่งการ
 ปลงตกถอนตัวขึ้นได้หายจากความทุกข์ หรืออย่างน้อยก็ทำให้ทุกข์นั้นบรรเทา หรือเมื่อประสบ
 สถานการณ์ มีเรื่องราวเช่นนั้นเกิดขึ้น เพียงตั้งจิตสำนึกขึ้นได้ในเวลานั้นว่า เราจะมองตามความเป็น
 จริง ไม่มองตามความอยากให้เป็นอย่างใดหรือไม่ให้เป็น ทางที่จะเป็นทุกข์ก็ผ่อนคลายลงได้ทันที เพราะ
 ปลื้มตัวเป็นอิสระได้ ไม่เอาตัวเข้าไปให้ถูกกดถูกบีบ (ความจริงคือไม่สร้างตัวตนขึ้นให้ถูกกดถูกบีบ)

ขั้นที่สอง คือ แก่ไขและทำการไปตามเหตุปัจจัย เป็นขั้นปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายโดย
 สอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นการปฏิบัติด้วยปัญญา ด้วยความรู้เท่าทัน เป็นอิสระ ไม่
 ถูกมัดตัว กล่าวคือเมื่อรู้อยู่แล้วว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัยขึ้นต่อเหตุปัจจัย เราต้องการให้มัน
 เป็นอย่างไร ก็ศึกษาให้รู้เข้าใจเหตุปัจจัยทั้งหลายที่จะทำให้มันเป็นอย่างนั้นแล้วแก้ไข ทำการจัดการ
 ที่ตัวเหตุปัจจัยเหล่านั้น เมื่อทำเหตุปัจจัยบริบูรณ์ที่จะทำให้มันเป็นอย่างนั้นแล้ว ถึงเราจะอยากหรือไม่
 อยากมันก็ต้องกล่าสั่นคือ แก้ไขด้วยความรู้และแก้ที่ตัวเหตุปัจจัย ไม่ใช่แก้ด้วยความอยาก
 เพียงแต่กำหนดรู้ความอยากของตน และกำหนดรู้เหตุปัจจัย แล้วแก้ไข กระทำการที่เหตุปัจจัย เมื่อ
 ปฏิบัติได้อย่างนี้ ถอนตัวเป็นอิสระได้ ไม่ถูกความอยากพาตัว (ความจริงคือสร้างตัว) เข้าไปให้ถูกกด

^{๓๗}ดูรายละเอียดใน ส.ข.๑๗/๒๔๒-๗/๑๗๑-๔

ถูกบีบ เป็นการปฏิบัติอย่างไม่ถูกมัดตัวเป็นอันว่าทั้งทำการ และทั้งปล่อยให้สิ่งทั้งหลายมันเป็นไปตามเหตุปัจจัย เป็นวิธีปฏิบัติที่ทั้งได้ผลดีที่สุด และตนเองก็ไม่เป็นทุกข์

๔) วิธีคิดแบบอริยสัจ

วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือ คิดแบบแก้ปัญหา เรียกตามไวยากรณ์ทางธรรมได้ว่า วิธีแห่งความดับทุกข์ จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่ง เพราะสามารถขยายให้ครอบคลุมวิธีคิดแบบอื่นๆ ได้ทั้งหมด บาลีที่พึงอ้างในข้อนี้มีความสั้น ๆ ดังนี้

“ภิกษุณัณย่อมมนสิการโดยแยกคาย (โยนิโสมนสิการ) ว่า ทุกข์คือดังนี้ ย่อมมนสิการโดยแยกคายว่า เหตุเกิดแห่งทุกข์คือดังนี้ ย่อมมนสิการโดยแยกคายว่า ความดับแห่งทุกข์คือดังนี้ ย่อมมนสิการโดยแยกคายว่าข้อปฏิบัติที่ให้ถึงความดับทุกข์คือดังนี้ เมื่อเธอมนสิการโดยแยกคายอยู่อย่างนี้ สังโยชน ๓ อย่างคือ สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส ย่อมถูกละเสียได้”^{๓๘}

วิธีคิดตามเหตุและผล มีลักษณะทั่วไป ๒ ประการคือ

๑. เป็นวิธีคิดตามเหตุและผล ไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปสาเหตุแล้วแก้ไข

คู่ที่ ๑ : ทุกข์เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบซึ่งไม่ต้องการสมุทัยเป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้

คู่ที่ ๒ : นิโรธเป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุผล หมายถึงภาวะสิ้นปัญหา อันได้แก่ความดับทุกข์

๒. เป็นวิธีคิดที่ตรงจุดตรงเรื่อง ตรงไปตรงมา มุ่งตรงต่อสิ่งที่จะต้องทำต้องปฏิบัติต้องเกี่ยวข้องของชีวิต ใช้แก้ปัญหามา ไม่ฟุ้งซ่านออกไปในเรื่องฟุ้งเพื่อที่สักว่าคิดเพื่อสนองตัณหาตามะทิฐิ ซึ่งไม่อาจนำมาใช้ปฏิบัติ ไม่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามา

ได้กล่าวแล้วว่าวิธีคิดแบบนี้ รับกันหรือต่อเนื่องกันกับวิธีคิดแบบที่ ๓ กล่าวคือ เมื่อประสบปัญหาได้รับความทุกข์ และเมื่อสามารถวางใจวางท่าที่ต่อสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องตามวิธีคิดแบบที่ ๓ ขั้นที่ ๑ แล้ว ต่อจากนั้นเมื่อจะปฏิบัติด้วยปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหามาตามวิธีปฏิบัติขั้นที่ ๒ ของวิธีการคิดแบบที่ ๓ นั้นพึงดำเนินความคิดในส่วนรายละเอียดขยายออกไปตามขั้นตอนอย่างที่ได้แสดงในวิธีการคิดแบบที่ ๔ นี้

หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบอริยสัจจกั คือ การเริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบ โดยกำหนดรู้ ว่าความเข้าใจกับปัญหาคือความทุกข์นั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุ เพื่อเตรียมแก้ไข ในเวลาเดียวกันกำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดวางวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุ

^{๓๘}ดูรายละเอียดใน ม.ที.ม. (บาลี) ๑๐/๒๙๖/๓๔๓.

จุดหมายที่กำหนดไว้นั้น ในการคิดตามวิธีนี้ จะต้องตระหนักถึงกิจหรือหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่ออริยสัจ แต่ละข้ออย่างถูกต้องด้วย เพื่อให้มองเห็นเค้าความในเรื่องนี้ จะกล่าวถึงหลักอริยสัจและวิธีปฏิบัติ โดยย่อดังนี้

ขั้นที่ ๑ ทุกข์ คือสภาพปัญหา ความขัดข้อง ติดขัด กัดค้น ปีบคั้น พกพร่อง ที่เกิดมีแก่ชีวิต หรือที่คนได้ประสบ ซึ่งเมื่อว่าอย่างกว้างที่สุดก็คือภาวะที่สังขารหรือนามรูปหรือขั้น ๕ หรือโลกและชีวิตตกอยู่ในอำนาจของกฎธรรมดา เป็นของไม่เที่ยงแท้คงที่ ถูกเหตุปัจจัยต่างๆ กัดค้นปีบคั้นและขึ้นต่อเหตุปัจจัย ไม่มีตัวตนที่จะอยู่ในอำนาจครอบครองบังคับได้จริงนั่นเอง สำหรับทุกข์นี้เรามีหน้าที่เพียงกำหนดรู้ คือทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตให้ชัด เหมือนอย่างแพทย์กำหนดรู้หรือตรวจให้รู้ว่าเป็นอาการของโรคอะไร เป็นที่ไหน หน้าที่นี้เรียกว่า ปริยญา เราไม่มีหน้าที่เอาทุกข์มาครุ่นคิดมาแบกไว้หรือคิดขัดเคืองเป็นปฏิปักษ์กับความทุกข์หรือหวั่นกลัวอยากหายทุกข์ เพราะคิดอย่างนั้นมีแต่จะทำให้ทุกข์เพิ่มขึ้นเราอยากแก้ทุกข์ได้ แต่เราก็แก้ทุกข์ด้วยความอยากไม่ได้ เราต้องแก้ด้วยรู้มันและกำจัดเหตุของมัน ดังนั้นจะอยากไปก็ไม่มีประโยชน์ มีแต่โทษเพิ่มขึ้น ขั้นนี้นอกจากกำหนดรู้แล้วก็เพียงวางใจวางท่าที่แบบรู้เท่าทันคตินธรรมดาอย่างพิกกล่าวแล้วในขั้นที่ ๑ ของวิธีที่สาม เมื่อกำหนดรู้ทุกข์หรือเข้าใจปัญหา เรียกว่า ทำปริยญาแล้ว ก็เป็นอันปฏิบัติหน้าที่ต่อทุกข์หรือต่อปัญหาเสร็จสิ้น พึงก้าวไปสู่ขั้นที่สองทันที

ขั้นที่ ๒ สมุทัย คือเหตุเกิดแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา ได้แก่เหตุปัจจัยต่าง ที่เข้าสัมพันธ์ขัดแย้งส่งผลสืบทอดกันมาจนปรากฏเป็นสภาพปبيبคั้น กัดค้น คับข้อง ติดขัด อึดอัด บกพร่อง ในรูปต่าง ๆ แปลก ๆ กันไป อันจะต้องค้นหาให้พบ แล้วทำหน้าที่ต่อมันให้ถูกต้องคือ ปหาน ได้แก่กำจัดหรือละเสีย ตัวเหตุแกนกลางที่ยืนพื้นหรือยืนโรงกำกับชีวิตอยู่ควบคู่กับความทุกข์พื้นฐานของมนุษย์ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ทั้งระดับตัวแสดงหน้าโรงคือตัณหา^{๓๔} และระดับเต็มกระบวนหรือเต็มโรง คือการสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัยตามหลักปัจจุสมุปบาท เมื่อประสบทุกข์หรือปัญหาจำเพาะแต่ละกรณีก็ต้องพิจารณาสืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ใช้ วิธีคิดแบบที่ ๑ ถ้าเป็นปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยด้านมนุษย์ ที่พื้งนำเอาตัวเหตุแกนกลางหรือเหตุยืนโรงมาพิจารณาร่วมกับเหตุปัจจัยเฉพาะกรณีด้วย เมื่อสืบค้นวิเคราะห์และวินิจฉัยจับมูลเหตุของปัญหา ซึ่งจะต้องกำจัด หรือแก้ไขได้แล้ว ก็เป็นอันเสร็จสิ้นการคิดขั้นที่สอง

ขั้นที่ ๓ นิโรธ คือความดับทุกข์ ความพ้นทุกข์ ภาวะไร้ทุกข์ ภาวะพ้นปัญหา หหมดหรือปราศจากปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งเรามีหน้าที่ สัจฉิกิริยา หรือประจักษ์แจ้ง ทำให้เป็นจริง ทำให้สำเร็จ หรือบรรลุถึง ในขั้นนี้จะต้องกำหนดได้ว่าจุดหมายที่ต้องการคืออะไร การที่ปฏิบัติอยู่นี้

^{๓๔}ดูรายละเอียดใน อง.ตัก (บาลี) ๒๐/๕๐๑/๒๒๗.

หรือจะปฏิบัติเพื่ออะไร จะทำกันไปไหน จุดหมายนั้นเป็นไปได้หรือไม่ เป็นไปได้อย่างไร มีหลักการในการเข้าถึงอย่างไร มีจุดหมายรอง หรือจุดหมายลัดหลั่นแบ่งเป็นขั้นตอนในระหว่างได้อย่างไรบ้าง

ขั้นที่ ๔ มรรค คือ ทางดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือวิธีแก้ไขปัญหาก็ได้แก่วิธีการและรายละเอียดสิ่งที่จะต้องปฏิบัติเพื่อกำจัดเหตุปัจจัยของปัญหา ให้เข้าถึงจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งเรามีหน้าที่ ภาวนา คือปฏิบัติหรือลงมือทำ สิ่งที่เราทำในขั้นของความคิด ก็คือ กำหนดวางวิธีการแผนการและรายการสิ่งที่จะต้องทำ ซึ่งจะช่วยให้แก้ไขสาเหตุของปัญหาได้สำเร็จโดยสอดคล้องกับจุดหมายที่ต้องการ

๕) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คือ การคิดตามหลักการ และจุดมุ่งหมาย คือ กระบวนการคิดที่พิจารณาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการ กับ จุดมุ่งหมาย ซึ่งกระบวนการคิดที่พิจารณาถึงหลักการ กับ จุดมุ่งหมาย จะช่วยให้เราสามารถกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง และทำให้เกิดผลต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หากต้องการเงินเพื่อมาซื้อโทรศัพท์ แต่เงินไม่มีหรือมีไม่พอ ดังนั้น แล้วจำเป็นต้องหาเงินมาเพิ่ม แต่จะหาด้วยวิธีใดบ้าง และคำสอนในทางพุทธศาสนากล่าวถึงการไม่กระทำผิดในหลายประการ เช่น ไม่ลักทรัพย์ ดังนั้นแล้ว ก็ควรจะหาเงินด้วยวิธีอื่นที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมหรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย คือ พิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์^{๔๐} ระหว่าง ธรรม กับ อรรถ หรือ หลักการ กับ ความมุ่งหมาย เป็นความคิดที่มีความสำคัญมาก ในเมื่อจะลงมือปฏิบัติธรรม หรือทำการตามหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตรงตามความมุ่งหมาย ไม่กลายเป็นการกระทำที่เคลื่อนไหวคลาด เลื่อนลอย หรือมลาย “ธรรม” แปลว่า หลัก หรือหลักการ คือ หลักความจริง หลักความดีงาม หลักการปฏิบัติหรือหลักที่จะเอาไปใช้ ปฏิบัติรวมทั้งหลักคำสอนที่จะให้ ประพฤติปฏิบัติและกระทำการได้ถูกต้อง “อรรถ” (อัตตะ ก็เขียน) แปลว่า ความหมาย ความมุ่งหมาย จุดหมาย ประโยชน์ที่ต้องการ หรือสาระที่พึงประสงค์

๖) วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษ แลทางออก

วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษ แลทางออก หรือ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือพิจารณาให้เห็นครบทั้ง อัสสาหะ อาทีนวะ และ นิสสรณะ เป็นการมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเน้นการยอมรับความจริงตามที่เป็นจริง ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกด้าน ทั้งด้านดีด้านเสีย และเป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องกับการปฏิบัติมาก เช่นบอกว่าก่อนจะแก้ปัญหาก็ต้องเข้าใจปัญหาให้ชัดเจน และรู้ที่ไปให้ดีกว่าก่อน หรือก่อนจะละจากสิ่งหนึ่งไปหาอีกสิ่งหนึ่ง ต้องรู้จักทั้งสองฝ่ายดีพอที่จะให้เห็นได้ว่าการละและไปหานั้น หรือการทิ้งอย่างหนึ่งไปเอาอีกอย่างหนึ่งนั้น เป็นการกระทำที่รอบคอบสมควรและดีจริง

^{๔๐}ดูรายละเอียดใน ที.ปา.๑๑/๑๔๓/๑๖๔

อัสสาทะ แปลว่า ส่วนดี ส่วนอร่อย ส่วนหวานชื่น คุณ คุณค่า ข้อที่น่าพึงพอใจ

อาทีนวะ หรืออาทีนพ แปลว่าส่วนเสีย ข้อเสีย ช่องเสีย โทษ ข้อบกพร่อง

นิสสรณะ แปลว่า ทางออก ทางรอด ภาวะหลุดรอดปลอดภัย หรือสลัดออกได้ ภาวะที่ปลอดภัยปราศจากปัญหา มีความสมบูรณ์ในตัว ดั่งงามสมบูรณ์ในตัว ดั่งงามจริงโดยไม่ต้องขึ้นต่อข้อดี ข้อเสีย ไม่ขึ้นต่ออัสสาทะ และอาทีนวะของสิ่งที่เป็นปัญหา หรือภาวะที่สลัดออกมานั้น การคิดแบบนี้มีลักษณะที่พึงยำ ๒ ประการ

๑. การที่จะเชื่อว่ามองเห็นตามเป็นจริงนั้น จะต้องมองเห็นทั้งด้านดี ด้านเสีย หรือทั้งคุณ และโทษของสิ่งนี้ ๆ ไม่ใช่มองแต่ด้านดีหรือคุณอย่างเดียว และไม่ใช่เห็นแต่โทษหรือด้านเสียอย่างเดียว เช่น ที่เชื่อว่ามองเห็นตามเป็นจริง คือรู้ทั้งคุณและโทษของกาม

๒. เมื่อจะแก้ปัญห ปฏิบัติ หรือดำเนินมรรควิธีออกไปจากภาวะที่ไม่พึงประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เพียงรู้คุณโทษ ข้อดีข้อเสีย ของสิ่งที่เป็นปัญหาหรือภาวะที่ไม่ต้องการเท่านั้น ยังไม่เพียงพอจะต้องมองเห็นทางออก มองเห็นจุดหมาย และรู้ว่าจุดหมายหรือจะไปนั้น คืออะไร คืออย่างไร ดีกว่าและพ้นจากข้อบกพร่อง จุดอ่อน โทษ ส่วนเสียของสิ่งหรือภาวะที่เป็นปัญหาอยู่นี้อย่างไร ไม่ต้องขึ้นต่อคุณโทษ ข้อดีข้อเสียแบบเก่าอีกต่อไปจริงหรือไม่ จุดหมายหรือที่ไปหรือภาวะปลอดภัยเช่นนั้นมีอยู่จริงหรือเป็นไปได้อย่างไร ไม่เพียงผลิผลลามละทิ้งสิ่งที่คิดว่าเป็นปัญหาหรือผลิผลลามปฏิบัติ เช่น พระพุทธเจ้าทั้งที่ทรงทราบแจ่มแจ้งว่ากามมีข้อเสีย มีโทษมากมาย แต่ถ้ายังไม่ทรงเห็นนิสสรณะแห่งกามก็ไม่ทรงยืนยันว่าจะไม่เวียนกลับมาหากามอีก^{๔๑}

๗) วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม

วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม หรือ การพิจารณาเกี่ยวกับปฏิเสวนาคือการใช้สอย หรือ บริโภค เป็นวิธีคิดแบบสลัดหรือบรรเทาตัณหา เป็นขั้นฝึกหัดขัดเกลากิเลสหรือทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไป วิธีคิดแบบนี้ใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับ การบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ มีหลักการโดยย่อว่า คนเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เพราะเรามีความต้องการและเห็นว่าสิ่งนั้นๆ จะสนองความต้องการของเราได้ สิ่งใดสามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้น มีคุณค่าแก่เรา หรือที่เรานิยมเรียกว่ามันมีประโยชน์คุณค่านี้นี้จำแนกได้เป็น ๒ ประเภท ตามชนิดของความต้องการ คือ

๑. คุณค่าแท้ หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลาย ในแง่ที่สนอง ความ ต้องการของชีวิตโดยตรง หรือที่มนุษย์นำมาใช้แก้ปัญหาของตนเพื่อความดีงามความดำรงอยู่ ด้วยดีของชีวิตหรือเพื่อประโยชน์สุขทั้งของตนเองและผู้อื่น คุณค่านี้อาศัยปัญญาเป็นเครื่องตีค่าหรือ วัดราคา จะเรียกว่าคุณค่าที่สนองปัญญาก็ได้ เช่น อาหารมีคุณค่าอยู่ที่ประโยชน์สำหรับหล่อเลี้ยง

^{๔๑}ดูรายละเอียดใน อง.ตัก (บาลี) ๒๐/๒๔๓/๓๓๒-๕.

ร่างกาย ให้ดำรง ชีวิตอยู่ได้ มีสุขภาพดี เป็นอยู่ผาสุก มีกำลังเกื้อกูลแก่การบำเพ็ญกิจหน้าที่ รถยนต์ ช่วยให้เดินทางได้รวดเร็ว เกื้อกูลแก่การปฏิบัติหน้าที่การงาน ความเป็นอยู่ การบำเพ็ญประโยชน์สุข ครอบงำเอาความสะดวก ปลอดภัย แข็งแรง ทนทาน

๒. คุณค่าพอกเสริม หรือ คุณค่าเทียม หมายถึงความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์พอกพูนให้แก่สิ่งนั้น เพื่อปรนเปรอการเสพส่วยเวทนา หรือเพื่อเสริมราคาเสริมขยายความ มั่นคงยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ คุณค่านี้อาศัยค้นหาเป็นเครื่องตีค่าหรือวัดราคา จะเรียกว่า คุณค่าสนอง ตัณหากก็ได้ เช่น อาหารมีคุณค่าอยู่ที่ความเอร็ดอร่อย เสริมความสนุกสนาน เป็นเครื่องแสดงฐานะความโก้หรือหรา รถยนต์เป็นเครื่องวัดฐานะ แสดงความโก้ความมั่งมี มุ่งเอาความสวยงามและความเด่น

๘) วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม

วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม อาจเรียกง่าย ๆ ว่า วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือคิดแบบกุศลภาวนา เป็นวิธีคิดในแนวสักตกันหรือบรรเทาและขัดเกาตัณหา จึงจัดได้ว่าเป็นข้อปฏิบัติระดับต้นๆ สำหรับส่งเสริมความเจริญองงามแห่งกุศลธรรมและสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ

หลักการทั่วไปของวิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม มีอยู่ว่า ประสบการณ์คือสิ่งที่ได้ประสบหรือได้รับอย่างเดียวกันบุคคลผู้ประสบหรือรับรู้ต่างกัน อาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่าง สุดแต่โครงสร้างแนวทาง ความเคยชินต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องปรุงของจิตคือสังขารที่ผู้นั้นได้สั่งสมไว้ หรือสุดแต่การทำให้ใจในขณะนั้นๆ ของอย่างเดียวกัน หรืออาการกิริยาเดียวกัน คนหนึ่งมองเห็นแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางดีงาม เป็นประโยชน์ เป็นกุศล แต่อีกหนึ่งเห็นแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางไม่ดี ไม่งาม เป็นโทษ เป็นอกุศล แม้แต่บุคคลคนเดียวกัน มองเห็นของอย่างเดียวกัน หรือประสบอารมณ์อย่างเดียวกัน แต่ต่างขณะ ต่างเวลา ก็อาจคิดเห็นปรุงแต่งต่างออกไปครั้งละอย่าง คราวหนึ่งร้าย คราวหนึ่งดี ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว การทำให้ใจที่ช่วยตั้งต้นและชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์เรียกว่าเป็นวิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม หรือโยนิโสมนสิการแบบเร้ากุศลในที่นี้ โยนิโสมนสิการแบบเร้ากุศลนี้ มีความสำคัญทั้งในแง่ที่ทำให้เกิดความคิดและการกระทำที่ดีงามเป็นประโยชน์ในขณะนั้น ๆ และในแง่ที่ช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิม พร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ ๆ ที่ดีงามให้แก่จิตไปในเวลาเดียวกัน ด้วย ในทางตรงข้าม หากปราศจากอุปายแก้ไขเช่นนี้ความคิดและการกระทำของบุคคลก็จะถูกชักนำให้เดินไปตามแรงชักจูงของความเคยชินเก่า ๆ ที่ได้สั่งสมไว้เดิมเพียงอย่างเดียว และช่วยเสริมความเคยชินอย่างนั้นให้มีกำลังแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อยไป

๙) วิธีคิดอยู่กับปัจจุบัน

วิธีคิดอยู่กับปัจจุบัน เป็นวิธีคิดในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยปัญญา ดังนั้นเรื่องเป็นอยู่ในขณะนี้หรือเป็นเรื่องที่ล่วงไปแล้ว หรือเป็นเรื่องภายหน้าก็จัดเป็นการอยู่ในปัจจุบันทั้งนั้นโดย

ต้องคิดพิจารณาตามแนวทางของปัญญากับเรื่องอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และมีความสำคัญในเรื่องปัจจุบัน อันช่วยให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ ช่วยให้การปฏิบัติในปัจจุบันถูกต้องได้ผลดียิ่ง ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้มีการเตรียมและวางแผนกิจการล่วงหน้า ส่วนการคิดถึงเรื่องอดีตและอนาคตตามแนวของต้นหาที่เพื่อผืนเลื่อนลอยจะผลาญเวลาและคุณภาพของจิตใจให้สูญไปกับอดีตและอนาคต โดยไม่มีฐานแห่งความเป็นจริงปัจจุบัน

๑๐) วิธีคิดแบบวิภาษวาท

วิธีคิดแบบวิภาษวาท ความจริงวิภาษวาท ไม่ใช่วิธีคิดโดยตรง แต่เป็นวิธีพูดหรือการแสดงหลักการแห่งคำสอนแบบหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การคิดกับการพูดเป็นกรรมใกล้ชิดกันที่สุด ก่อนจะพูดก็ต้องคิดก่อน สิ่งที่ถูกพูดสำเร็จมาจากความคิดทั้งสิ้น ในทางธรรมก็แสดงหลักไว้ว่า วีสังขาร(สภาวะที่ปรุงแต่งคำพูด) ได้แก่วิตกและวิจาร ดังนั้น จึงสามารถกล่าวถึงวิภาษวาทในระดับที่เป็นความคิดได้ยิ่งกว่านั้นคำว่าวาระต่าง ๆ หรือที่เรียกกันว่าวาทะอย่างนั้นอย่างนี้ ก็มีความหมายลึกซึ้งไปถึงระบบความคิดทั้งหมด ซึ่งเป็นที่มาแห่งระบบคำสอนทั้งหมด ที่เรียกกันว่าเป็นลัทธิหนึ่ง ศาสนาหนึ่ง หรือปรัชญาสายหนึ่ง เป็นต้น คำว่าวาทะ จึงเป็นไวพจน์แห่งกันและกันของคำว่า ญาณ วิชา หรือทฤษฎี เช่น สัพพัตถิกวาท คือ สัพพัตถิกญาณ นัตถิกวาท คือนัตถิกญาณ สัสสวาท คือสัสสญาณ อจเฉทวาท คืออจเฉทญาณ เหตุกวาท คือเหตุกญาณ เป็นต้น คำว่าวิภาษวาทนี้ เป็นชื่อเรียกอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา เป็นคำสำคัญคำหนึ่งที่ใช้แสดงระบบความคิดที่เป็นแบบของพระพุทธศาสนาและวิธีคิดแบบวิภาษวาท ก็มีความหมายคลุมถึงวิธีคิดแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้หลายอย่าง การกล่าวถึงวิธีคิดแบบวิภาษวาท นอกจากทำให้รู้จักวิธีคิดแง่อื่น ๆ เพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะช่วยให้เข้าใจวิธีคิดบางอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นชัดเจนขึ้นอีกด้วย

สรุปได้ว่า การคิดแบบโยนิโสมนการ หมายถึง การคิดของบุคคลที่ต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถคิดเป็น วิเคราะห์เป็น โดยคิด และวิเคราะห์ได้อย่างถูกวิธี มีระบบ มีระเบียบ ต่อเนื่องจากเหตุสุผล เชื่อมโยงกันภายใต้พื้นฐานของคุณธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยวิธีคิด ๑๐ วิธี

๑) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ การพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไขด้วยการ ค้นหาสาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์สืบทอดกันมา

๒) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ คือ การกระจายเนื้อหาเป็นการคิดที่มีมุมมอง และให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันเอง

๓) วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ คือ มองอย่างรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายซึ่ง จะต้องเป็นอย่างนั้นๆ ตามธรรมดาของมันเอง

๔) วิธีคิดแบบอริยสัจ คือ แบบแก้ปัญหาตามไวยาหารทางธรรมวิธีแห่งความดับทุกข์

๕) วิธีคิดแบบบรรณสัมพันธ์ คือ คิดตามหลักการและความมุ่งหมาย

๖) วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก คือ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงทุกแง่ทุกด้าน ทั้งด้านดีและด้านเสีย

๗) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คือ คิดแบบสกัดบรรเทาต้นเหตุ

๘) วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม คือ แนวสกัดกั้นหรือบรรเทาและขัดเกลาต้นเหตุ

๙) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน คือ วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน

๑๐) วิธีคิดแบบวิภาษวาท คือ เป็นวิธีพูดหรือแสดงหลักการแห่งคำสอน

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วนัญญา แก้วแก้วปาน^{๔๒} การวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ๑) ศึกษาลักษณะการจัดการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ และ ๒) เสนอแนวทางการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ครั้งนี้ ได้แก่ ครูแนะแนว ครูแนะแนวดีเด่น ผู้เชี่ยวชาญงานแนะแนวจากกระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์ผู้สอนแนะแนวในมหาวิทยาลัย และตัวแทนผู้เรียน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า มีการจัดบริการแนะแนวต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเองใน ๕ ลักษณะการบริการ ดังนี้ ๑) บริการสำรวจข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ๒) บริการสารสนเทศ ๓) บริการให้การปรึกษา ๔) บริการจัดวางตัวบุคคล และ ๕) บริการติดตามผล ส่วนแนวทางการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่า การจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ได้แก่ ๑) การกำหนดนโยบาย และการสนับสนุนด้านการแนะแนว ๒) การส่งเสริมบทบาทและพัฒนาบุคลากรด้านการแนะแนว ๓) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของบุคลากรด้านงานแนะแนว ๔) การทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ทันสมัย ๕) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ๖) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแนะแนว

นิรุทธิ์ วัฒนภาส และวัลลภา วงศ์ศักดิ์รินทร์^{๔๓} ศึกษาความต้องการการจัดการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ๑. ความต้องการการจัดการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนในภาพรวม ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการแนะ

^{๔๒} วนัญญา แก้วแก้วปาน วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๕, หน้า ๑๑๑-๑๒๕.

^{๔๓} นิรุทธิ์ วัฒนภาส และวัลลภา วงศ์ศักดิ์รินทร์ ศึกษาความต้องการการจัดการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๑ หน้า ๒๖๓๐.

แนวอาชีพ และด้านการแนะแนวส่วนตัวและสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในระดับมากโดยภาพรวม และ ในเฉพาะด้าน ด้านการแนะแนวการศึกษาของนักเรียน ด้านการแนะแนวอาชีพของนักเรียน และด้านการแนะแนวส่วนตัวและสังคมของนักเรียนก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน

พิชิต จินดาคร^{๔๔} ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๗ จังหวัดสระแก้ว พบว่าผลการวิจัยพบว่า

๑) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในด้านความเข้าใจของครูและด้านบรรยากาศความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในโรงเรียน

๒) ระดับประสิทธิผลงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากในทุกบริการการบริการจัดวางตัวบุคคล ด้านบริการรวบรวมข้อมูล ด้านบริการติดตาม และประเมินผล ด้านบริการสารสนเทศ และด้านบริการให้คำปรึกษา ตามลำดับ

๓) ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารงานแนะแนวครูและบรรยากาศโรงเรียน โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔) ปัจจัยด้านการบริหารงานแนะแนว(AD) ปัจจัยด้านครู (TE) และปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน(CL) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

พระคัมภีร์เทพ ธมฺมิโก^{๔๕} ศึกษาจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ สรุปได้ว่าการแนะแนวเป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจและสิ่งแวดล้อม สามารถนำ แก้ปัญหาได้ด้วยและพัฒนาได้ตามศักยภาพของสังคม การแนะแนวมิใช่การแนะนำ แต่บทความนี้ผู้เขียนมุ่งที่จะอธิบายแนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติ หลักการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับพุทธศาสนากับการแนะแนว ซึ่งจากการบรรยายของพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการแนะแนว เชื่อมั่นในศักยภาพการพัฒนาของมนุษย์ เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์ตรัสรู้เป็นพุทธะซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่าง การแนะแนวเป็นหน้าที่ของปัจจัยภายนอก จะส่งเข้าถึงปัจจัยภายในคือ จูงใจให้ปฏิบัติธรรม จิตสำนึกในการพัฒนาตน มั่นใจในการพัฒนาตน ในความหมายทางพระพุทธศาสนาก็คือ “กัลยาณมิตร” ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี เรื่องเล็กซึ่งได้และไม่ชักจูงไปในทางที่ผิด เรียกว่า “สัปปริสธรรม” เป็นผู้ที่มีปัญญาเหนืออารมณ์

^{๔๔} พิชิต จินดาคร, ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๗ จังหวัดสระแก้ว, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, กันยายน ๒๕๕๙ ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

^{๔๕} พระคัมภีร์เทพ ธมฺมิโก จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ Buddhist Psychology Journal Vol. 3 No. 2 (July-December 2018)

จิตตินันท์ บุญสถิรกุลและวรางคณา โสมะนันท์^{๔๖} วิจัยเรื่องผลของกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามแนวคิดโยนิโสมนสิการต่อการรู้คิดแห่งตนด้านอาชีพและการตัดสินใจด้านอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กิจกรรมแนะแนวอาชีพตามแนวคิดโยนิโสมนสิการต่อการรู้คิดแห่งตนด้านอาชีพและการตัดสินใจด้านอาชีพ ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด ๖ ครั้ง ผลของกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามแนวคิดโยนิโสมนสิการต่อการรู้คิดแห่งตนด้านอาชีพและการตัดสินใจด้านอาชีพ สามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรู้คิดแห่งตนด้านอาชีพและการตัดสินใจด้านอาชีพภายหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= ๔.๓๕) และกลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนความคิดเห็นจากสมุดบันทึกกิจกรรมว่า การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้นักเรียนมีการรู้คิดแห่งตนด้านอาชีพมากขึ้น มีความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพมากขึ้น

พระครูปลัดมารุต วรมงคล (กุลเพชร)^{๔๗} วิจัยเรื่องศึกษาวิธีการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาพุทธวิธีการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาวิธีการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธแก่นักเรียนในสังคมปัจจุบัน ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ในการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธวิธีมาใช้กับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า

๑) พุทธวิธีการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทโดยนามาประยุกต์ใช้ในสภาวะการณ์ของสังคมไทยปัจจุบันจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอบรมทางจิตใจของเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญ โดยพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวอยู่หลายรูปแบบ โดยใช้วิธีหลักคือ การให้คาบปรึกษาและการแนะแนวทั้งทั้งทางสมถและวิปัสสนากรรมฐาน

๒) วิธีการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธแก่นักเรียนในสังคมปัจจุบัน โดยมีหลักอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ไขปัญหาที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา ที่แก้ไขปัญหาต่างๆได้ตรงจุด

^{๔๖} จิตตินันท์ บุญสถิรกุลและวรางคณา โสมะนันท์, ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ผลของกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามแนวคิดโยนิโสมนสิการต่อการรู้คิดแห่งตนด้านอาชีพและการตัดสินใจด้านอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย, Humanities, Social Sciences and arts, Volume 12 Number 3 May –June 2019, หน้า ๒๖๓ - ๒๗๘.

^{๔๗} พระครูปลัดมารุต วรมงคล (กุลเพชร) ศึกษาวิธีการให้คาบปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร, วารสาร มจร การพัฒนาสังคม - ๕๕ - ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๓ หน้า ๔๕.

และหลักภาวนา ๔ เป็นกระบวนการพัฒนาที่สมบูรณ์ในทางพระพุทธศาสนาพัฒนาของความเป็นมนุษย์ในความต้องการในปัจจุบัน ๔ สำหรับให้อัตภาพร่างกายสามารถดำรงอยู่ได้

๓) วิเคราะห์ในการให้คาปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธวิธีมาใช้กับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร โดยผู้ให้คาปรึกษาและการแนะแนว ประกอบด้วย พระสงฆ์ พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อนักเรียนในฐานะเป็นผู้สั่งสอนอบรม ฝึกหัดนักเรียนให้อยู่กรอบวินัย และปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักศีลธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะต้องชี้แนะวิธีการดำเนินชีวิตดีงาม มีความถูกต้องตามหลักปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว และสังคม

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๒) เพื่อสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๓) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และแนวทางการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำผลที่สังเคราะห์ได้มาสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรับรองการสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย โดยใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

๓.๒ ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ครูแนะแนวจำนวน ๔ คน จากโรงเรียนที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบของแต่ละจังหวัด จำนวน ๔ จังหวัด ๔ โรงเรียน ประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ จังหวัดสงขลา ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนลำปางกัลยาณี และจังหวัดเชียงใหม่ ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ประกอบด้วย

๑.	คุณครูวิกรม ตั้งกิจเจริญพงษ์	โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ กรุงเทพมหานคร
๒.	คุณครูศรัณภรณ์ พลอยนิลเพชร	โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จ.สงขลา
๓.	คุณครูณัฏชา อินทร	โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่
๔.	คุณครูกนกพร นิลแพทย์	โรงเรียนลำปางกัลยาณี จ.ลำปาง

ครูแนะแนวจากโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๘ คน ประกอบด้วย

๑.	คุณครูกาญจนา บัวคำ	อดีตครูแนะแนว โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่
๒.	คุณครูวารุณี ศโรภาส	อดีตครูแนะแนว โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์
๓.	คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล	หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์
วิทยาคม
๔.	คุณครูศานตมล แสงพล	หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนธรรมศาสตร์คลอง
หลวงวิทยาคม
๕.	คุณครูสุภาภรณ์ ภูติ	หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนเส้าไห่ "วิมลวิทยานู
กุล" จ.สระบุรี
๖.	คุณครูนาฏศิลป์ คชประเสริฐ	หัวหน้าหมวดแนะแนว โรงเรียนบางปะอิน “รา
ชานูเคราะห์ ๑”
๗.	คุณครูพรอรุณ สืบแต่จ้อย	ครูแนะแนว โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย
๘.	พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม, รศ.ดร.	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มจร

๓.๒.๒ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๒ รูป/คน โดยผู้เชี่ยวชาญจะระดมความคิดเพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้พร้อมทั้งเป็นผู้ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมประกอบด้วย

๑.	พระมหาสุเทพ สุทธิญาณ, ผศ.ดร.	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒.	พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓.	รศ.ดร.นิรนาท แสนสา	ประธานสาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

๔. รศ.กรกฏาคม นักร้อง	อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการ
แนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕. ผศ.ดร.ฐิติวัฒน์ สุขป้อม	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
๖. ผศ.ดร.สาระ มุกดี	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
๗. ผศ.ดร.ภริมา วนิธาสถิตกุล	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
๘. ดร.ครรชิต แสนอุบล	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๙. ดร.นิรุต ป้องสีดา	ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
๑๐. อาจารย์วิภา เกตุเทพา	อดีตครูแนะแนว โรงเรียนสตรีวิทยา ๒
๑๑. อาจารย์กาญจนา บัวคำ	อดีตครูแนะแนว โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่
๑๒. อาจารย์พิชญ์มณฑน์ ลีกำเนิดไทย	ศึกษานิเทศชำนาญการ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ครูแนะแนว จากโรงเรียนที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบของจังหวัด จำนวน ๔ จังหวัด ๔ โรงเรียน จำนวน ๔ คน กลุ่มที่ ๒ เป็นครูแนะแนวจากโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๘ คน รวมผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์ จำนวน ๑๒ คน

๓.๓.๒ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๒ รูป/คน เพื่อระดมความคิดเพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้พร้อมทั้งเป็นผู้ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมี ดังนี้

๓.๔.๑ แบบสัมภาษณ์

- ๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
- ๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- ๓) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- ๔) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระ
- ๕) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา

(Validity)

- ๖) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- ๗) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้

๓.๔.๒ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม

- ๑) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และมากำหนดจุดประสงค์ในการสร้างคำถามการสนทนากลุ่ม
- ๒) สร้างคู่มือการสนทนากลุ่มตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
- ๓) กำหนดวันสนทนากลุ่ม (Focus group)

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

๓.๕.๑ แบบสัมภาษณ์

- ๑) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอสัมภาษณ์ถึงประเด็นของการดำเนินการวิจัย
- ๒) ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนัดวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์
- ๓) ดำเนินการศึกษาจากภาคสนาม (Field Studies) สัมภาษณ์ตามวัน เวลา สถานที่ ตามที่นัดหมายเพื่อเก็บข้อมูล และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๕.๒ การสนทนากลุ่ม

๑) ขั้นตอนการเตรียมการ ประกอบด้วย การกำหนดวันการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การจัดทำกำหนดการสนทนากลุ่ม การจัดทำหนังสือเชิญประธานพร้อมคำกล่าวเปิด และคำกล่าวรายงานต่อประธาน การประสานงานเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ การขออนุมัติใช้สถานที่พร้อมโสตทัศนูปกรณ์ ในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และการจัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วยแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

๒) ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย (๑) การนำเสนอข้อมูลร่างสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย (๒) การดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) (๓) การจัดบันทึกรายละเอียดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และข้อเสนอแนะการบันทึกเสียงโดยใช้อุปกรณ์ การบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง (๔) การถอดเทปและการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แล้วจัดบันทึกลักษณะการบรรยาย (Descriptive) เพื่อที่จะนำข้อมูลวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ วิเคราะห์ผลการศึกษานี้ จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ซึ่งผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดของ **สุภางค์ จันทวานิช^๑** ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

๓.๖.๑ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

๓.๖.๒ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

^๑ สุภางค์ จันทวานิช, **วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๑-๑๔๔.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๒) เพื่อสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๓) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และแนวทางการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ครูแนะแนวต้นแบบจำนวน ๔ คน ครูแนะแนวจากโรงเรียนในพื้นที่ จำนวน ๘ คน และนำผลที่สังเคราะห์ได้มาสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๒ รูป/คน เพื่อรับรองการสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย โดยใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ สภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

จากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องการแนะแนว จำนวน ๑๒ รูป/คน แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) ครูแนะแนวจำนวน ๔ คน จากโรงเรียนที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบของแต่ละจังหวัด จำนวน ๔ จังหวัด ๔ โรงเรียน ประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ จังหวัดสงขลา ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนลำปางกัลยาณี และจังหวัดเชียงใหม่ ๑ โรงเรียน คือ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย และ ๒) ครูแนะแนวจากโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๘ คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ถึงสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย จากการศึกษาเอกสาร พบว่า การพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาตามศักยภาพของตนในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ^๑ และพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อ

^๑ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้เพราะการแนะแนวมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมทั้งด้าน การศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เต็มตามศักยภาพ เพื่อให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมมีภูมิคุ้มกัน มีความพอเพียง มีความสุข มีคุณลักษณะของพลเมืองไทยที่ดี โดยให้ ทุกส่วนทุกฝ่ายของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้การดำเนินงานแนะแนวจะครอบคลุม ผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ^๒ กระบวนการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง รู้ขอบเขต ความสามารถของตน เห็นคุณค่าของตน มีทักษะและวิจารณญาณในการ ตัดสินและแก้ปัญหาได้ด้วย ตนเองอย่างฉลาด และวางแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและรู้เท่าทัน สามารถ ปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นสมาชิกที่ดี มีประโยชน์ต่อ ครอบครัวและสังคม^๓

แผนพัฒนาการแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ซึ่งมี วิสัยทัศน์การแนะแนวให้นักเรียนมีสมรรถนะด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม มีสุขภาวะที่ดี มี ทักษะชีวิตและทักษะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง **๑) พันธกิจการแนะแนว** (๑) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สามารถค้นพบและพัฒนา ศักยภาพตนเอง โดยใช้กระบวนการแนะแนวและให้คำปรึกษาให้มีสมรรถนะทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อการศึกษาและการมีงานทำ (๒) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ให้มีสุขภาวะที่ดี มี ทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษ ที่ ๒๑ ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง (๓) ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความ เข้าใจในกระบวนการแนะแนว (๔) พัฒนาระบบการแนะแนวในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน และ (๕) ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านการแนะแนว สอดคล้องกับ**คุณครูศรัณ ภรณ์ พลอยนิลเพชร**^๔ กล่าวว่า ในทุกปีโรงเรียนซึ่งเป็นศูนย์แนะแนวหาดใหญ่วิทยาลัย มีการจัด อบรมครูแนะแนว ที่อยู่ในจังหวัดสงขลา โรงเรียนมัธยมที่อยู่ในจังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูลทุกแห่ง ที่สังกัดอยู่ในศูนย์แนะแนวหาดใหญ่วิทยาลัย มีการประชุม จัดอบรม จัดพัฒนาบุคลากรครูในหัวข้อที่ น่าสนใจ และทันสมัย ทันเหตุการณ์ **๒) เป้าหมายการแนะแนว** คือ (๑) นักเรียนค้นพบและพัฒนา ศักยภาพของตนให้มีสมรรถนะทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมในด้านการศึกษาและการมีงาน

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

^๔ คุณครูศรัณภรณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย

ทำสู่การเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี (๒) นักเรียนมีสุขภาวะที่ดี มีทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๓) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถใช้กระบวนการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๔) สถานศึกษาดำเนินการตามระบบการแนะแนวที่ได้มาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ (๕) หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ มีโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการแนะแนวอย่างชัดเจนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และ (๖) ภาควิชาการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง สอดคล้องกับ**ครูศรีณภรณ์ พลอยนิลเพชร**^๕ กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในทุก ๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพ ต้องยอมรับข้อแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจว่านักเรียนมีศักยภาพพร้อมพัฒนาตนเองไปในทางที่ดี และพร้อมที่จะส่งเสริมและพัฒนา ช่วยเหลือและชี้แจงชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้นักเรียน ป้องกันไม่ให้หลงไปในทางที่ผิด เพราะฉะนั้นนักเรียนเข้าใจถึงศักยภาพของตนเองในการศึกษา ส่งผลให้สามารถเลือกศึกษาในสิ่งที่ตนถนัดและสนใจ จนนำไปประกอบอาชีพได้ **๓) ประเด็นกลยุทธ์การแนะแนว** ได้แก่ (๑) พัฒนาคุณภาพนักเรียน (๒) พัฒนาคุณภาพผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูและบุคลากรทางการศึกษา (๓) พัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนว และ (๔) สร้างและสนับสนุนภาควิชาการช่วยความร่วมมือด้านการแนะแนว

๔.๑.๑ ระบบการแนะแนวต้นแบบในโรงเรียน

ระบบการแนะแนวต้นแบบในโรงเรียน เป็นการบริหารที่นำแนวคิดเชิงระบบมาประยุกต์ใช้โดยเน้นที่องค์ประกอบหลัก คือ ด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ที่มีการประสานการทำงานร่วมกันกับระบบต่าง ๆ ในโรงเรียน การขับเคลื่อนตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ด้วยกิจกรรมแนะแนวและบริการแนะแนว บุคคลที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร กำหนดทิศทางโครงสร้างการบริหารแนะแนว ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา สนับสนุนงานแนะแนวที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน มีระบบและโครงสร้างการแนะแนวต้นแบบในโรงเรียนดังต่อไปนี้

๑) ด้านปัจจัย (Input) คือ การสนับสนุนให้มีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนว กำหนดบทบาทหน้าที่ ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง จัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมให้มีหลักสูตรการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนวทั้งใน/นอกชั้นเรียน จัดโครงการ/กิจกรรมแนะแนว และโครงการ/กิจกรรมแนะแนว

๒) ด้านกระบวนการ (Process) คือ การดำเนินงานแนะแนวที่ยึดหลักระบบคุณภาพวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนพัฒนา จัดระบบบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการแนะแนว ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวทั้งใน/นอกชั้นเรียน จัก

^๕ ครูศรีณภรณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

โครงการ/กิจกรรมแนะแนว และสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผล รายงานผลงานแนะแนว และนำผลการประเมินมาปรับปรุงงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

๓) ด้านผลผลิต (Output) คือ คุณภาพผู้เรียน สมรรถนะด้านทักษะชีวิตที่นำวัตถุประสงค์ ของกิจกรรมแนะแนวของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และองค์ประกอบของ ทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งสอดคล้องกันมา บูรณาการเป็นเป้าหมายให้เกิดผู้เรียนและสถานศึกษา

๔.๑.๒ ขอบข่ายการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

การแนะแนวเป็นงานบริการแนะแนวในโรงเรียนที่มุ่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้าน ต่าง ๆ เป็นงานที่มีขอบข่ายการแนะแนวที่ชัดเจน ๓ ด้าน ประกอบด้วย การแนะแนวทางการศึกษา การแนะแนวด้านอาชีพ และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม

๑) การแนะแนวทางการศึกษา การสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้านการ แนะแนวผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคมไทย การมีโครงสร้างและการบริหารการแนะแนวอย่าง ชัดเจนในทุกระดับ การดำเนินงานแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน มีบุคลากรทางการแนะ แนวในสถานศึกษาทุกแห่ง ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และ สามารถ ใช้กระบวนการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการให้เครือข่ายมีส่วนร่วมใน กระบวนการแนะแนวอย่างเข้มแข็ง^๖

จากข้างต้นกล่าวได้ว่า การแนะแนวทางการศึกษา เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ผู้เรียนในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางการศึกษาต่อ การเลือกโปรแกรมการ เรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดประเมินผล การค้นคว้า การเขียนรายงาน การวิจัยในชั้นเรียน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วม กิจกรรมเสริมหลักสูตร ฯลฯ การให้บริการแนะแนวการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเลือกและปรับตัวได้ อย่างเหมาะสมในเรื่องการศึกษาของตนทั้งยังช่วยให้สามารถวางแผนการศึกษาต่อได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับ **คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล^๗** กล่าวว่า การแนะแนวด้าน การศึกษาเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เห็นคุณค่าของเรียน ประเมินตนเองในเรื่องของ การเรียนได้ ให้สามารถเรียนได้ตามความถนัดของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง และ**คุณครู**

^๖ แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

^๗ คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

สุภาภรณ์ ภูดี^๔ กล่าวว่า ขอบข่ายด้านการศึกษา ในโรงเรียนเสाइ นั้น ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อค้นหาความชอบ ความถนัดในด้านการศึกษาของตนเอง ค้นหาว่าตนเองชอบเรียนวิชาอะไร ชอบทำกิจกรรมแบบไหน เพื่อการพัฒนาศักยภาพตนเองในด้านนั้นๆ ให้ดี เพื่ออนาคตนักเรียนชั้น ม.๓ ม.๖ ก็จะได้วางแผนการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นของตนเองได้ และเรียนได้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวการศึกษา

(๑) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวัด ประเมินผล ตลอดจนกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อผู้เรียนจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

(๒) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ซึ่งจะช่วยให้สามารถตัดสินใจเลือกแผนการเรียนได้ถูกต้องตามความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการ และความสามารถของตน

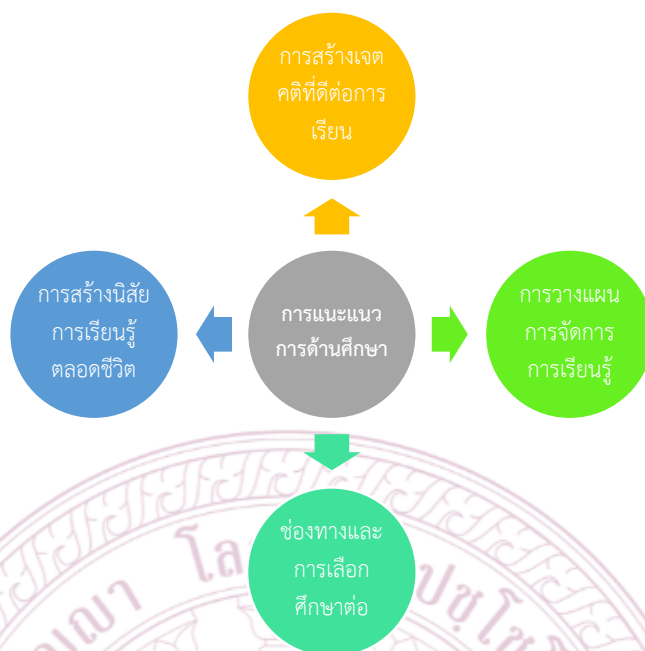
(๓) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อเสนอแนะทางการศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษา วิธีการรับเข้าศึกษา จำนวนนักศึกษาที่รับ ค่าใช้จ่าย และระยะเวลาในการศึกษา เป็นต้น

(๔) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สถานศึกษา จัดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ความสามารถพิเศษของผู้เรียนปรากฏเด่นชัดและได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาอย่างเต็มที่

(๕) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาตามแผนการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การแนะแนวด้านการศึกษา เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน การวางแผน การจัดการการเรียนรู้ ช่องทางและการเลือกศึกษาต่อ ตลอดจนการสร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังแผนภาพที่ ๔.๑

^๔ คุณครูสุภาภรณ์ ภูดี โรงเรียนเสाइ "วิมลวิทยานุกูล" จ.สระบุรี เมื่อวันที่ ๑๔ เดือนมีนาคม พ.ศ.

แผนภาพที่ ๔.๑ การแนะแนวด้านการศึกษา

๒) การแนะแนวด้านอาชีพ การพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านทักษะชีวิตและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะการแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคน สร้างงาน และสร้างชาติ กล่าวคือ สร้างผู้เรียนให้รู้จักคุณค่าในตนเอง รู้จักความถนัด ความสนใจบุคลิกภาพของตน รู้ข้อมูลอาชีพ สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของตนเองกับอาชีพได้อย่างถูกต้อง เสริมสร้างคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ สามารถวางแผนการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมกับตนให้ผู้เรียนมีวิธีแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ด้วยคุณลักษณะ ดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในสังคมปัจจุบันที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกที่สมบูรณ์ได้^๔

จากข้างต้นกล่าวได้ว่า การแนะแนวด้านอาชีพ เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เรียน เกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพร่างกายของตน การแนะแนวอาชีพ เป็นการช่วยผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะของงาน คุณสมบัติที่จำเป็น การฝึกหัดอบรม รายได้ สวัสดิการ ความมั่นคง ความก้าวหน้า สิ่งแวดล้อม ข้อดีและข้อเสีย รวมทั้งการแสวงหางาน การสมัครงาน การปรับตัวให้เข้ากับงาน และการปฏิบัติตนให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน

^๔ แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

การให้บริการแนะแนวอาชีพจะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องและจะเป็นผลทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจงานในอาชีพของตน ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้ เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ **คุณครูกาญจนา บัวคำ^{๑๐}** กล่าวว่า การแนะแนวด้านอาชีพนั้น ครูจะสอนให้นักเรียน เห็นคุณค่าของอาชีพทุกอาชีพ ให้เห็นความสำคัญของอาชีพทุกอาชีพ แล้วให้เรียนได้ประเมินตนเองว่า ตนเองมีบุคลิกอย่างไร เหมาะกับอาชีพอะไร แล้วเป็นอาชีพที่นักเรียนอยากเป็นหรือไม่ เป็นการให้นักเรียนค้นหาตนเองให้พบในสิ่งที่ชอบ เพื่ออนาคตของนักเรียน **คุณครูวราวุฒิ ศโรภาส^{๑๑}** กล่าวว่า สมัยที่ทำงานแนะแนวที่โรงเรียนสตรีอัมพรสวรรค์ เมื่อมีข่าวสารเรื่องของอาชีพต่างๆ เข้ามา ก็จะติดประกาศที่บอร์ดหน้าห้องแนะแนว และลงในกลุ่มเฟซบุ๊กแนะแนวโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถ เข้าถึงข้อมูล และได้ศึกษาคุณสมบัติของอาชีพนั้นๆ บางทีมีนักเรียนบางกลุ่มที่ต้องการทำงานเพื่อหาเงินใช้ระหว่างเรียน ก็จะแนะนำให้นักเรียนลองศึกษาอาชีพที่นักเรียนทำได้ เช่น ทำงานพาหนะใน เซเว่น หรือช่องทางการหารายได้พิเศษอื่น เป็นการที่นักเรียนได้ฝึกฝนตัวเองเพื่อให้ประกอบอาชีพ ได้ เรียนลักษณะการทำงานในอาชีพต่างๆ ด้วย **คุณครูณัชชา อินทร^{๑๒}** กล่าวว่า ครูแนะแนวได้นำเสนอ สารสนเทศเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจให้นักเรียนผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อจะช่วยให้เด็กมีความรู้ ความ เข้าใจในอาชีพนั้น ๆ และสร้างเจตคติๆ เกี่ยวกับอาชีพให้กับนักเรียน **คุณครูนาฏศิลป์ คชประเสริฐ^{๑๓}** กล่าวว่า การแนะแนวด้านอาชีพนั้น เป็นการนำเสนออาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมปัจจุบัน ให้นักเรียน ได้รู้จัก ทำความเข้าใจ และจะได้ตระหนักกับเองว่ามีความชอบ มีความถนัด มีความสนใจในอาชีพนั้น อย่างไม่อย่างใด นักเรียนจะสามารถวางแผนการเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพนั้นได้

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ

- (๑) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นความสำคัญของอาชีพการทำงาน
- (๒) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตัวเมืองเมืองหลวง และในโลกกว้าง
- (๓) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงอิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ เช่น ความถนัด ความ สนใจ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา สภาพร่างกายที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ
- (๔) เพื่อให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจแก่ผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้มีความรู้เข้าใจ ในอาชีพนั้นอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

^{๑๐} คุณครูกาญจนา บัวคำ โรงเรียนนารีนรัตน์จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๑๑} คุณครูวราวุฒิ ศโรภาส โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

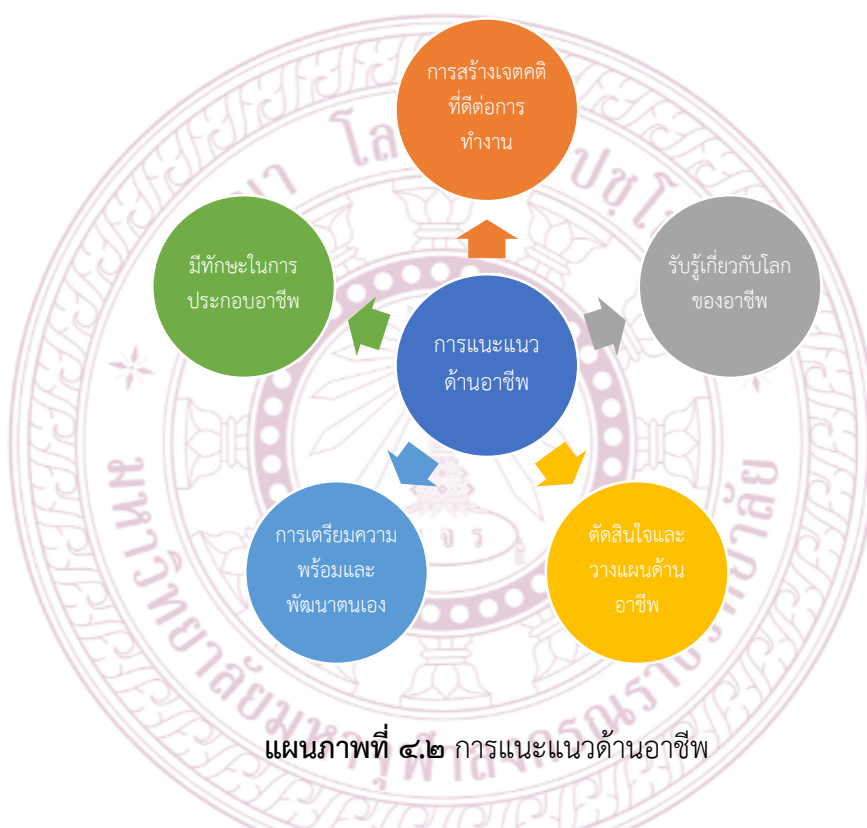
^{๑๒} คุณครูณัชชา อินทร ยุพราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๑๓} คุณครูนาฏศิลป์ คชประเสริฐ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ ๑” เมื่อวันที่ ๑๕ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(๕) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหางาน การสมัครงาน วิธีการปรับตัวให้เข้ากับงานและวิธีการปฏิบัติตนให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่อาชีพการงาน

(๖) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตทุกอาชีพ

สรุปได้ว่า การแนะแนวด้านอาชีพ เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน รับรู้เกี่ยวกับโลกของอาชีพ ตัดสินใจและวางแผนด้านอาชีพ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเอง ตลอดจนมีทักษะในการประกอบอาชีพ ดังแผนภาพที่ ๔.๒

๓) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีดุลยภาพใน ๓ ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน^{๑๔} ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมไทยที่มีลักษณะดังกล่าว เพราะการแนะแนวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจชีวิต รักและเห็นคุณค่าในตนเอง

^{๑๔} แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๙)

และผู้อื่น มีทักษะชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของสังคมไทยและสังคมโลก สร้างอาชีพโดยให้ผู้เรียนรู้ความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพ รู้ข้อมูลอาชีพ สังคม คุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นในการวางแผนอาชีพ สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลเกี่ยวกับตนเองกับอาชีพ เพื่อตัดสินใจเลือกและประกอบอาชีพได้อย่างประสบผลสำเร็จ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสังคมไทยให้มีความเข้มแข็ง^{๑๕}

จากข้างต้นกล่าวได้ว่า การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในเรื่องที่นอกเหนือจากด้านการศึกษาและอาชีพ เป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม สามารถปรับตัวดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการช่วยผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิต มารยาททางสังคม การคบเพื่อนต่างเพศและเพศเดียวกัน การใช้เวลาว่าง บุคลิกภาพและการแต่งกาย อารมณ์และการควบคุมอารมณ์ มนุษย์สัมพันธ์ จริยธรรมและค่านิยม การใช้จ่ายและการประหยัด การนับถือศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ฯลฯ สอดคล้องกับ **คุณครูศานตมล แสงพล^{๑๖}** กล่าวว่า การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่เหมาะสมแล้วสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นสังคมในห้องเรียน ในโรงเรียน และรวมถึงการปรับให้เข้ากับสังคมข้างนอกโรงเรียนได้ดี **คุณครูวิกรม ตั้งกิจเจริญพงษ์^{๑๗}** กล่าวว่า ขอบข่ายด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมให้ได้ ให้นักเรียนรู้จักตัวเอง รู้จักผู้อื่น เห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น เนื่องจากนักเรียนที่มาเรียนที่สตรีวัดอัมพวัน มีความหลากหลายที่มา มาจากหลายๆ โรงเรียน มาจากสังคมที่แตกต่างกัน จึงต้องให้นักเรียนได้ตระหนัก และทำความเข้าใจ **คุณครูพรอรุณ สืบแต่จ้อย^{๑๘}** กล่าวว่า ด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการให้นักเรียนตระหนัก และรู้จักตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง ทั้งรูปร่าง นิสัย และรู้จักปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนให้ดีขึ้น และให้รู้จัก ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นด้วย เพื่อนักเรียนจะสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม คือ

(๑) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่เหมาะสมน่าชื่นชมแก่ผู้พบเห็น

^{๑๕} แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

^{๑๖} คุณครูศานตมล แสงพล โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๑๗} คุณครูวิกรม ตั้งกิจเจริญพงษ์ โรงเรียนสตรีวัดอัมพวัน เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๑๘} คุณครูพรอรุณ สืบแต่จ้อย โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(๒) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง และรู้จักปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนให้เปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้น

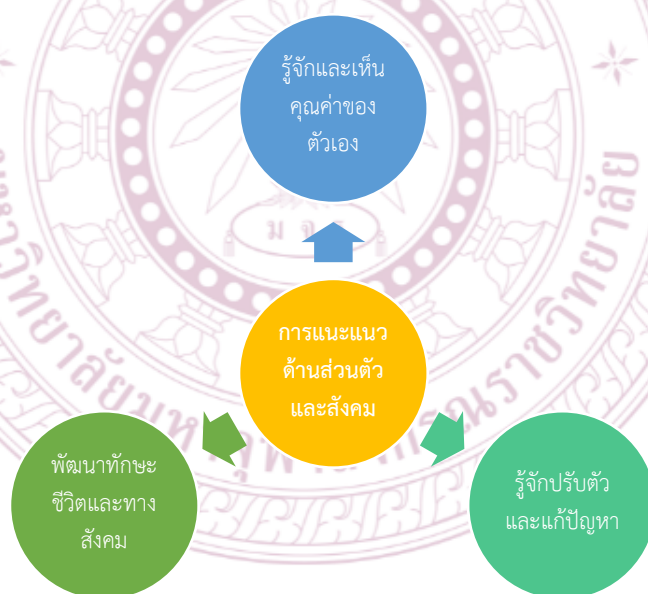
(๓) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจผู้อื่น สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี และดำรงชีพในสังคมได้อย่างมีความสุข

(๔) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักรักษาสุขภาพและสุขภาพจิตของตนเพื่อไม่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการดำรงชีพของตน

(๕) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีเจตคติ ค่านิยม และจริยธรรม ไม่ประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสีย

(๖) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักใช้เวลาว่าง ใช้จ่ายเงินให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองอย่างแท้จริง^{๓๙}

สรุปได้ว่า การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการรู้จักและเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้จักปรับตัวและแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้มีบุคลิกภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ดังแผนภาพที่ ๔.๓

แผนภาพที่ ๔.๓ การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม

ในการแนะแนวครูแนะแนว/บุคลากรทางการศึกษาต้องมีความเข้าใจลักษณะตามช่วงวัยของผู้เรียน การกำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมที่มีอัตราส่วนของการให้บริการแนะแนวที่แตกต่างกันตามระดับชั้น ประกอบด้วย

^{๓๙} พนม ลีเมธี, การแนะแนวเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๗-๘.

๑) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ (Career Orientation) กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านการศึกษา ร้อยละ ๒๐ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านอาชีพ ร้อยละ ๒๐ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านส่วนตัวและสังคม ร้อยละ ๖๐ เนื่องจากผู้เรียน

๒) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ (Career Awareness) กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านการศึกษา ร้อยละ ๒๕ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านอาชีพ ร้อยละ ๒๕ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านส่วนตัวและสังคม ร้อยละ ๕๐

๓) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ (Career Exploration) กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านการศึกษา ร้อยละ ๓๐ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านอาชีพ ร้อยละ ๔๐ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านส่วนตัวและสังคม ร้อยละ ๓๐

๔) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ (Career Preparation) กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านการศึกษา ร้อยละ ๔๐ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านอาชีพ ร้อยละ ๔๐ กำหนดขอบเขตในการจัดกิจกรรมด้านส่วนตัวและสังคม ร้อยละ ๒๐

๔.๑.๒ การบริการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

การบริการแนะแนวยังต้องประกอบไปด้วยกระบวนการของการให้บริการในแต่ละด้านทั้งหมด ๕ บริการ คือ บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล ดังนี้

๑) **บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล** การแนะแนวยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้กระบวนการรู้จัก และเข้าใจตนเอง กระบวนการแห่งปัญญา ในการแสวงหาข้อมูล การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ซึ่งการพัฒนาบุคคลจะยึดหลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่เป็นผู้ให้และผู้รับอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกัลยาณมิตร^{๒๐} การรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เช่น สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว อาชีพ ฐานะเศรษฐกิจทางครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนรู้จัก เข้าใจผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้นเพื่อรู้จักตนเองให้มากที่สุดเพื่อนำรายละเอียดข้อมูลไปใช้ในการแนะแนว สอดคล้องกับ **คุณครูศานตมล แสงพล**^{๒๑} กล่าวว่า การบริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการเก็บรายละเอียดข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียน ธรรมชาติคลองหลวงวิทยาคม ซึ่งในกระบวนการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ฝ่ายแนะแนวต้องขอความร่วมมือจากครูประจำชั้น เพราะบุคลากรฝ่ายแนะแนวมีย่านวนวน ทำให้การทำงานบริการส่วน

^{๒๐} แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

^{๒๑} คุณครูศานตมล แสงพล โรงเรียนธรรมชาติคลองหลวงวิทยาคม เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ.

นี้ต้องขอความร่วมมือจากครูประจำชั้น **คุณครูกนกพร นิลแพทย์^{๒๒}** กล่าวว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการเก็บรวบรวมรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อให้ครูแนะแนวได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น และเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ **คุณครูวิกรม ตั้งกิจเจริญพงษ์^{๒๓}** กล่าวว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของโรงเรียนสตรีอุปสรรค ได้รับความร่วมมือจากครูประจำชั้นในการส่งข้อมูลนักเรียนมายังฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน เพื่อให้ได้รับการบริการในด้านอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือนักเรียนไม่มีความพร้อม ก็จะจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนได้ และโรงเรียนสตรีอุปสรรคเป็นโรงเรียนหญิงล้วน การเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นส่วนบุคคลนั้นก็เพื่อประโยชน์ในการป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนได้

วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อช่วยให้ครู อาจารย์หรือผู้เกี่ยวข้องได้รู้จัก และเข้าใจผู้เรียนได้มากขึ้น
- ๒) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองเพื่อทำความเข้าใจและเข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ มากขึ้น
- ๓) เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาการตนเองอย่างเต็มที่

หลักในการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

(๑) ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัวผู้เรียน คือวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะช่วยให้ครู อาจารย์ได้รู้จักและเข้าใจผู้เรียนของตนได้ตรงจุดมุ่งหมายที่สุด ครู อาจารย์และผู้แนะแนวจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตเพื่อทำให้สามารถคาดการณ์ ทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้อง เหมาะสมทันต่อเหตุการณ์

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้เรียน คือการศึกษาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น สภาพร่างกาย บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ การควบคุมอารมณ์ การเข้าสังคม ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน อุปนิสัยใจคอ ตลอดจนภูมิหลังของผู้เรียนเหล่านี้มีประโยชน์อย่างมากในการช่วยสร้างเสริมพัฒนาการของผู้เรียน

(๓) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมผู้เรียน คือวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ทางบ้าน พื้นฐานทางครอบครัว ชุมชนที่อาศัย สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ในสถานศึกษา ความสัมพันธ์กับเพื่อน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวผู้เรียนเหล่านี้ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนทั้งสิ้น

^{๒๒} คุณครูกนกพร นิลแพทย์ โรงเรียนลำปางกัลยาณี เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕

^{๒๓} คุณครูวิกรม ตั้งกิจเจริญพงษ์ โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าของข้อมูลรายบุคคล

(๑) ความเที่ยงตรง (Validity) คือข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มีความถูกต้องตรงต่อความเป็นจริงและสมบูรณ์ ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการเก็บรวบรวมไว้

(๒) ความแม่นยำเชื่อถือได้ (Reliability) คือข้อมูลที่รวบรวมได้มีความคงที่แน่นอน ไม่แปรผันไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลซ้ำกี่ครั้งก็ตาม

(๓) ความเป็นปรนัย (Objectivity) คือข้อมูลที่ได้มาต้องมีลักษณะเป็นกลางไม่มีความคิดเห็น ความรู้สึกส่วนตัวของผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเข้ามาเกี่ยวข้อง

(๔) ความสามารถเพิ่มความเข้าใจตัวผู้เรียน (More Understanding) คือข้อมูลที่ครูอาจารย์ได้เก็บรวบรวมไว้ทำให้เข้าใจผู้เรียนมากขึ้น

(๕) มีลักษณะสะสมและกว้างขวาง (Cumulative and Developmental)

(๖) มีการบ่งบอกวัน เวลา และสถานที่ (Time and Place)

(๗) มีการเปรียบเทียบ (Comparison) คือข้อมูลรายบุคคลที่ได้มา จะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลในกลุ่มเดียวกัน ช่วยในการวางแผนช่วยเหลือผู้เรียนได้เป็นอย่างดี^{๒๔}

๒) บริการสารสนเทศ งานเผยแพร่ข่าวสารความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา อาชีพและสังคมอย่างกว้างขวางสามารถนำความรู้ในด้านการศึกษาและอาชีพไปพิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับ **คุณครูสุภาภรณ์ ภูติ**^{๒๕} กล่าวว่า การบริการสารสนเทศ ให้ข้อมูลด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และข่าวสารอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ใกล้ตัวกับนักเรียน ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ เช่น ดิจบอร์ดประชาสัมพันธ์ Line Facebook เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร **คุณครูศานตมล แสงพล**^{๒๖} กล่าวว่า สมัยที่เทคโนโลยีมีอิทธิพลกับการเข้าไปรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของนักเรียน ฝ่ายแนะแนวเลยเห็นว่า การบริการสารสนเทศให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับนักเรียนในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมนั้นจะต้องเข้าถึงง่าย และไปอยู่ในที่ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ เช่นผ่านช่องทางโซเชียล เช่น เฟซบุ๊กแฟนเพจของงานแนะแนวโรงเรียน ทวิตเตอร์ หรือไลน์

สารสนเทศ (Information Service) การชี้แจงข้อมูลข่าวสารแบ่งเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

(๑) สารสนเทศทางการศึกษา (Educational Information) คือการจัดหา รวบรวมและเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องการศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องตัดสินใจในการศึกษาต่อ ตัวอย่างเช่น

^{๒๔} พนม ลิมอาร์ย์, การแนะแนวเบื้องต้น, หน้า ๔๖-๔๗.

^{๒๕} คุณครูสุภาภรณ์ ภูติ โรงเรียนเส้าไห้ "วิมลวิทยานุกูล" จ.สระบุรี เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๒๖} คุณครูศานตมล แสงพล โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ระเบียบวินัยในสถานศึกษา หลักสูตรและการวัดผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษา เช่น ศูนย์แนะแนว ศูนย์บริการสารสนเทศ ฯลฯ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาและทุนการศึกษา วิธีการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการดำเนินชีวิตในสถานศึกษา เป็นต้น

(๒) สารสนเทศทางอาชีพ (Occupational Information) คือการจัดหา รวบรวมและเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโลกของงาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสำรวจ จำกัดขอบเขตอาชีพที่ตนสนใจ และนัดให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ คือ

- หน้าที่ลักษณะของการทำงาน
- ความต้องการของตลาดแรงงาน (จากกรมแรงงาน หรือเว็บไซต์หางาน)
- แหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาเรื่องอาชีพ
- การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ
- การเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงาน (การสอบข้อเขียน การสอบสัมภาษณ์)
- ความก้าวหน้าและสวัสดิการในอาชีพ
- วิธีการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) สารสนเทศด้านส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Information) คือการจัดหา รวบรวมและเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง ปรับปรุง และส่งเสริมพัฒนาการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ มีสารสนเทศด้านส่วนตัวและสังคม ได้แก่

- วิธีการสำรวจและประเมินตนเอง
- วิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- การเข้าใจพฤติกรรม บุคลิกภาพและลักษณะของตนเองและผู้อื่น
- วิธีการคบเพื่อน
- ความรู้เรื่องเพศศึกษาและการสมรส
- ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
- การใช้ชีวิตในสังคม การวางแผนดำเนินชีวิต^{๒๗}

วัตถุประสงค์

- (๑) เพื่อพัฒนาความเข้าใจตนเองและการยอมรับตนเองของบุคคล
- (๒) เพื่อช่วยพัฒนากระบวนการตัดสินใจของบุคคล
- (๓) เพื่อช่วยแสดงให้เห็นว่าบุคคลทุกคนมีคุณค่า มีเกียรติและมีศักดิ์ศรีแห่งตน
- (๔) เพื่อทำให้ทราบว่าบุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และค่านิยมของตน

^{๒๗} จตุพร ลิ้มมันจรี, วิธีการสอนวิชาแนะแนว = Methods of Guidance Teaching,

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ๒๔-๒๕.

- (๕) เพื่อช่วยให้ทราบถึงความชำนาญงานแต่ละอาชีพของบุคคลมีความแตกต่างกัน
- (๖) เพื่อให้บุคคลตระหนักว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคล
- (๗) เพื่อให้ทราบโอกาสและปัญหาในการศึกษาและการพัฒนาอาชีพทุกระดับ
- (๘) เพื่อให้บุคคลตระหนักว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทราบข้อสารสนเทศทางด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม ที่ถูกต้องและเที่ยงตรง
- (๙) เพื่อให้บุคคลได้ทราบและเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม
- (๑๐) เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถนำเทคนิค วิธีการต่าง ๆ มาใช้ตีความและแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้
- (๑๑) เพื่อช่วยเสริมสร้างเจตคติและนิสัยที่จะช่วยให้การตัดสินใจและการปรับตัวของบุคคล
- (๑๒) เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจทำกิจกรรมตามขอบเขตที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสามารถ และความสนใจของบุคคล
- (๑๓) เพื่อพัฒนาความสนใจในการประกอบอาชีพที่ปกติบุคคลธรรมดาไม่มีความสามารถประกอบอาชีพได้ มีแต่บางบุคคลเท่านั้นที่ทำได้^{๒๘}

๓) บริการให้คำปรึกษา การพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อช่วยให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การป้องกันปัญหา ตัดสินใจแก้ปัญหาหรือพัฒนาในสิ่งที่ตนเองปรารถนาอย่างเหมาะสม โดยผู้รับบริการบริการให้คำปรึกษาพร้อมที่รับผลที่จะเกิดขึ้นตามมา หลังจากการตัดสินใจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของตน สอดคล้องกับ **คุณครูวารุณี ศโรภาส**^{๒๙} กล่าวว่า การบริการให้คำปรึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนว เป็นให้คำปรึกษานักเรียนในเรื่องต่างๆ ที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม การให้คำปรึกษานั้น ครูแนะแนวต้องคำนึงตลอดว่า เราแนะนำ ชี้แนะ แต่เราจะต้องไม่ชี้นำนักเรียน การให้คำปรึกษานั้น คือการช่วยเหลือให้นักเรียนให้สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ก็ต้องมีการแก้ปัญหาาร่วมกัน **คุณครูกาญจนา บัวคำ**^{๓๐} กล่าวว่า การให้คำปรึกษานั้น เป็นงานสำคัญของครูแนะแนว ที่จะต้องมีกระบวนการในการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนยอมรับตนเอง กล้าเผชิญกับความ

^{๒๘} Norris, Willa, Zeran Franklin R. and Raymond N. Hatch, **The Information Service in Guidance**, (Chicago: Rand Mc Nally, 1960), p.p. 24-25.

^{๒๙} คุณครูวารุณี ศโรภาส โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๕

^{๓๐} คุณครูกาญจนา บัวคำ โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เป็นจริง ส่งเสริมความสามารถให้แก่ผู้เรียนในด้านการตัดสินใจและการวางแผนในอนาคตของตนเอง ได้ตามศักยภาพของตนเอง

วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อจัดให้ผู้ให้คำปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ได้ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน

(๒) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนยอมรับตนเอง กล้าเผชิญกับความเป็นจริง รับรู้ในข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น

(๓) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสระบายความคับข้องใจกับผู้ที่ไว้วางใจ และพร้อมที่จะรับฟังด้วยดี ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเครียดในชีวิตประจำวันลงได้

(๔) เพื่อช่วยฝึกหัดให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหา สามารถเผชิญกับความยุ่งยากต่าง ๆ ในชีวิต สามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ตลอดจนปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

(๕) เพื่อช่วยส่งเสริมความสามารถให้แก่ผู้เรียนในด้านการตัดสินใจและการวางแผนในอนาคตของตนเอง

(๖) เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นในการกระทำ ไม่จับจดเมื่อตัดสินใจที่จะทำอะไรแล้วก็มีใจจดจ่อ ตั้งใจกระทำจนสำเร็จลุล่วง

วิธีการให้คำปรึกษา แบ่งได้เป็น ๓ วิธี ได้แก่

(๑) การให้คำปรึกษาแบบนำทางหรือทางตรง (Directive Counseling) คือ การให้คำปรึกษาที่ยึดผู้ให้คำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (Counselor Center Counseling) วิลเลียมสันและแพทเทอร์สัน E.G. Williamson and Donald G. Patterson) เป็นผู้นำแนวทางการให้คำปรึกษาโดยการวิเคราะห์บุคลิกลักษณะและองค์ประกอบต่าง ๆ ของผู้รับการปรึกษา ถูกลักษณะเป็นกันเองจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงแนะแนวทางแก้ปัญหาโดยตรง

(๒) การให้คำปรึกษาไม่นำทางหรือแบบอ้อม (Non-directive Counseling) คือ การให้คำปรึกษาที่ยึดผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (Client-Centered Counseling) คาร์ล อาร์. โรเจอร์ส (Carl R. Rogers) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้นำแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษายอมรับความจริง พิจารณา เปิดตนเอง มีความเชื่อมั่น ลดความหวั่น ท้อแท้สิ้นหวัง สามารถปฏิบัติภารกิจด้านส่วนตัว การศึกษา และการทำงาน

(๓) การให้คำปรึกษาแบบผสมหรือแบบสายกลาง (Eclectic Counseling) คือ วิธีการให้คำปรึกษา ที่ไม่ยึดวิธีการแบบใดแบบหนึ่ง โดยจะนำวิธีการแบบนำทางและแบบไม่นำทางมาผสมกันเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้รับคำปรึกษาและลักษณะของปัญหาผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้มีความสามารถมีความสามารถในระดับสูงมาก โดยไม่ใช้วิธีการนี้แบบเข้าข้างตนเองคือจะต้องมี

ความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี ปรัชญาการให้คำปรึกษาจนสามารถใช้ความรู้เลือกสรรวิธีการที่เหมาะสมที่สุดมาใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

๔) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) คือบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทางด้านการเพิ่มพูนประสบการณ์ การได้รับการสงเคราะห์ตามควรแก่กรณี เป็นงานที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการฝึกฝนหรือการช่วยเหลือ ขณะที่อยู่ในสถานศึกษาหรือเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว สอดคล้องกับ **คุณครูณัชชา อินทร^{๓๑}** กล่าวว่า การบริการจัดวางตัวบุคคลเป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน ซึ่งการที่จะทราบข้อมูลของนักเรียนเพื่อให้การช่วยเหลือ ครูแนะแนวได้ข้อมูลของนักเรียนมาจากการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า การบริการแนะแนวนั้นมีความเชื่อมโยงกัน **ครูศรัณภรณ์ พลอยนิลเพชร^{๓๒}** กล่าวว่า การบริการจัดวางตัวบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างเหมาะสม เช่น เลือกวิชาเรียน เลือกแผนการเรียน เลือกคณะ และสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต ช่วยเหลือการจัดสวัสดิการให้กับนักเรียนตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล **คุณครูพรอรุณ สืบแต่จ้อย^{๓๓}** กล่าวว่า การบริการข้อมูลรายบุคคล เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนในห้องเรียนเดียวกันกับผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนใกล้เคียงกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และร่วมกิจกรรมที่ชื่นชอบเหมือนกัน

วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนที่ได้รับบริการหรือสวัสดิการที่จำเป็น สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน

(๒) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตน

(๓) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างเหมาะสม เช่น เลือกวิชาเรียน เลือกแผนการเรียน เลือกคณะ และสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต

(๔) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ทางอาชีพ โดยจัดหางานพิเศษนอกเวลาเรียน และยังช่วยตอบสนองความต้องการของชุมชนด้วย

(๕) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนในห้องเรียนเดียวกันกับผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนใกล้เคียงกัน

^{๓๑} คุณครูณัชชา อินทร โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๓๒} ครูศรัณภรณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๓๓} คุณครูพรอรุณ สืบแต่จ้อย โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(๖) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตน ซึ่งผู้เรียนเหล่านี้อาจจะออกจากสถานศึกษากลางคันหรือสำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุดในสถานศึกษา

(๗) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความก้าวหน้า ได้พัฒนาประสบการณ์และปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ

วิธีการจัดบริการจัดวางตัวบุคคลภายในสถานศึกษา แบ่งเป็น ๓ รูปแบบ คือ

(๑) รูปแบบการกระจายอำนาจ (Decentralized pattern) คือรูปแบบที่หมวดวิชา ภาควิชา หรือคณะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดวางตัวบุคคลเอง

(๒) รูปแบบการรวมอำนาจ (Centralized pattern) คือรูปแบบการจัดที่ฝ่ายแนะแนวเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดวางตัวบุคคลแต่เพียงฝ่ายเดียว ผู้เรียนที่ต้องการขอรับบริการความช่วยเหลือต้องมาติดต่อโดยตรงกับฝ่ายแนะแนว

(๓) รูปแบบผสม (a combination of Centralized and Decentralized pattern) คือรูปแบบที่มีการกระจายความรับผิดชอบไปยัง หมวดวิชา ภาควิชา หรือคณะ ผู้เรียนที่ต้องการใช้บริการสามารถติดต่อกับหมวดวิชา ภาควิชา หรือคณะที่ตนสังกัดได้โดยตรง แล้วหมวดวิชา ภาควิชา หรือคณะจะทำหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายแนะแนวให้ต่อไป

การดำเนินงานจัดบริการจัดวางตัวบุคคล

บริการจัดวางตัวบุคคลเกี่ยวกับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา โดยการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) ศึกษาข้อมูล ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำไปจัดกิจกรรมได้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนแต่ละคน เช่น ข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลทางการศึกษา ปัญหาทางเศรษฐกิจ ความต้องการหารายได้ระหว่างเรียน เป็นต้น

(๒) จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานจัดวางตัวบุคคลเป็นรายเดือน ตลอดปีการศึกษา เช่น เดือนพฤษภาคม สรรวจข้อมูล ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน โดยการใช้แบบสอบถาม แบบสำรวจปัญหา สัมภาษณ์ผู้เรียนและแจกเอกสารรายงานผลการเรียนของผู้เรียนเพื่อจัดห้องเรียน จัดทุนการศึกษา และจัดทุนกู้ยืม เป็นต้น

๕) ติดตามผลและประเมินผล

บริการวิจัย คืองานวิจัยและการติดตามผลการดำเนินงานการจัดบริการต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

(๑) งานติดตามผล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการจัดบริการแนะแนว และนำผลมาสรุปให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สอดคล้องกับ **ครูศรีณภรณ์ พลอยนิลเพชร**^{๓๔} กล่าวว่า การติดตามผล เป็นการให้บริการเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับผู้เรียน ศิษย์เก่า

(๒) งานประเมินผล เป็นการพิจารณาผลที่ได้จากการดำเนินโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับ **คุณครูกนกพร นิลแพทย์**^{๓๕} กล่าวว่า การบริการติดตามผลนั้นจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อเป็นการประเมินผลการจัดบริการแนะแนวที่ดำเนินการไปแล้วว่าได้ผลเพียงใด อันจะเป็นแนวทางนำมาปรับปรุงแก้ไข และแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อช่วยให้การช่วยเหลือผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องเมื่อพบว่าผู้เรียนที่ได้รับความช่วยเหลือแล้วยังประสบปัญหาอยู่ หรือมีปัญหาใหม่เกิดขึ้น

(๒) เพื่อเป็นการประเมินผลการจัดบริการแนะแนวที่ดำเนินการไปแล้วว่าได้ผลเพียงใด อันจะเป็นแนวทางนำมาปรับปรุงแก้ไข และแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

(๓) เพื่อทราบถึงสาเหตุการออกจากสถานศึกษากลางคันของผู้เรียน โดยยังไม่สำเร็จการศึกษา

(๔) เพื่อทราบถึงความคิดเห็นของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและงานบริการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาว่าเหมาะสมเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพต่อไป

(๕) เพื่อต้องการทราบถึงสภาพปัญหาที่มีต่อการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพของผู้เรียนที่สำเร็จไปแล้ว เพื่อเป็นการเตรียมการป้องกันผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน

(๖) เพื่อทราบถึงความต้องการของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อสถานศึกษาจะได้มีโอกาสจัดโครงการให้ความช่วยเหลือเป็นบริการต่อเนื่องต่อไป

(๗) เพื่อต้องการทราบเกี่ยวกับสถิติของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วว่าได้ศึกษาต่อประกอบอาชีพหรือว่างงานมากน้อยเพียงใด

(๘) เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับผู้เรียน ศิษย์เก่า ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งจะมีผลต่อความร่วมมือในการพัฒนาและเผยแพร่ชื่อเสียงของสถานศึกษา

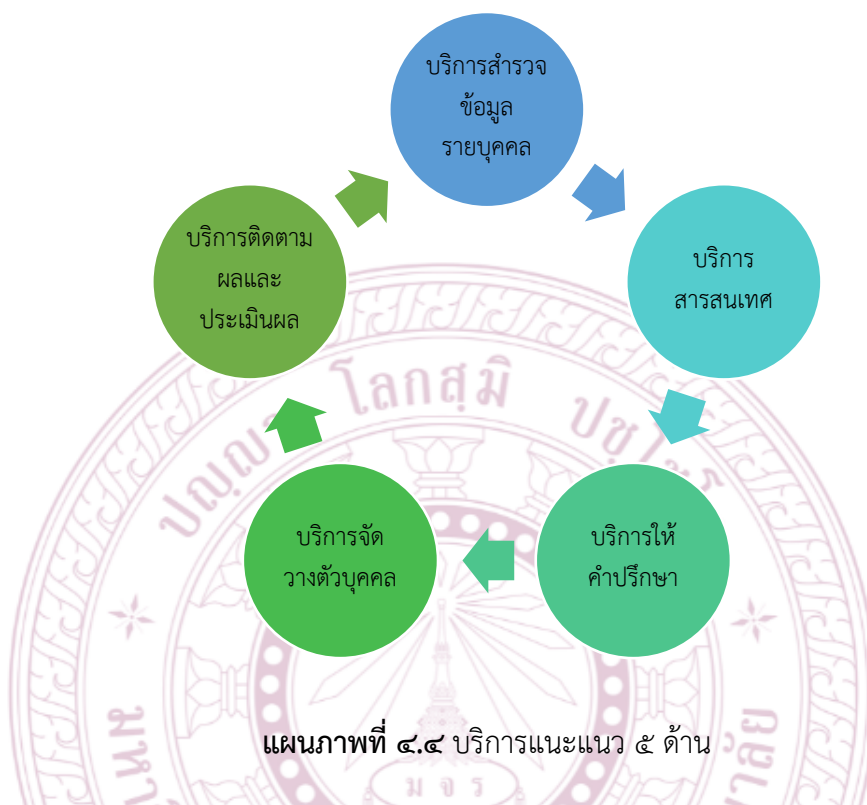
(๙) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลมาจัดเป็นโครงการศึกษาวิจัยทางการแนะแนวต่อไป^{๓๖}

^{๓๔} ครูศรีณภรณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๕

^{๓๕} คุณครูกนกพร นิลแพทย์ โรงเรียนลำปางกัลยาณี เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๓๖} นิรันดร์ จุลทรัพย์, การแนะแนวเบื้องต้น, หน้า ๒๖๗.

จากการบริการแนะแนว ๕ บริการ ซึ่งในทุกบริการมีความสัมพันธ์ ดังแผนภาพที่ ๔.๔

๔.๑.๓ บุคลากรทางการศึกษา/ครูแนะแนว

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) การพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย ๒) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ๓) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการการศึกษา และ ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) พัฒนาคูณภาพคนไทยยุคใหม่ ๒) พัฒนาคูณภาพครูยุคใหม่ ๓ พัฒนาคูณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๔) พัฒนาคูณภาพบริหารจัดการใหม่ ด้วย การนำระบบบริหารแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประเด็นหลักเกี่ยวกับการ พัฒนาคูณภาพ มาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้^{๓๓๗}

คุณลักษณะของครูแนะแนวที่ดี

๑) มีจรรยาบรรณวิชาชีพ เคารพสิทธิและไม่แสวงผลประโยชน์จากผู้รับบริการ รักษา ความเป็นกลางของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่ต้องยอมรับความสามารถของตนเอง รักษามาตรฐาน ของการให้บริการ ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีการพัฒนาตนเองให้ทันกับยุคสมัย มีความเอาใจใส่

^{๓๓๗} การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑)

ช่วยเหลือด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกคนโดยปราศจากอคติ มีความยอมรับและศรัทธาในวิชาชีพ เต็มใจให้บริการบนฐานของความแตกต่างของผู้รับบริการ สอดคล้องกับ

๒) มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิชาชีพ มีความเข้าใจในมนุษย์ตามหลักจิตวิทยา เข้าใจกระบวนการจิตวิทยาแนะแนวทั้ง ๕ บริการ คือ รู้จักข้อมูลผู้รับบริการ ให้บริการข้อมูลสารสนเทศ รู้จักการจัดวางตัวบุคคลให้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ตามอัตภาพของผู้รับบริการ ให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ถูกต้องตามหลักการทางจิตวิทยา และคอยติดตามผลการให้บริการจากผู้รับบริการ สอดคล้องกับ **คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล**^{๙๘} กล่าวว่า ทุกวิชามีความสำคัญ มีความจำเป็น เด็กจะเห็นคุณค่าของเราหรือไม่ ไม่ใช่เด็กจะเห็นคุณค่าของวิชาฟิสิกส์มาก เด็กจะไม่เห็นคุณค่าของวิชาไหน เด็กจะไม่เห็นคุณค่าของวิชานี้ อันนี้ขึ้นอยู่กับภาระการกระทำของครู ว่าครูจะทำให้วิชานั้น ๆ มันมีคุณค่าหรือไม่ แต่เท่าที่ครูได้สัมผัส คือ ตั้งแต่ต้นมาเด็กมักจะเห็นคุณค่าของครูแนะแนว เหมือนเด็กไว้วางใจ เด็กมาขอคำปรึกษา สามารถดูแลนักเรียน ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างมีศักยภาพ สามารถแก้ไขปัญหา วางแผนร่วมกับนักเรียนได้ แล้วก็ต้องทำตัวให้เป็นที่น่าไว้วางใจ และน่าเชื่อถือ เพราะไม่จำเป็นต้องไปเชื่อถือวิชาฟิสิกส์เพียงอย่างเดียว ครูแนะแนวก็สามารถเชื่อถือได้ ฉะนั้นต้องมีบุคลิกที่ทำงาน และทำจริง ใส่ใจนักเรียนจริง ดูแลนักเรียนครบทุกด้าน ให้รอบด้าน

๓) เจตคติที่ดีต่องานบริการ มีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต่อผู้รับบริการ และต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ **คุณครูศานตมล แสงพล**^{๙๙} กล่าวว่า ลักษณะของครูแนะแนว จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีกับงานบริการแนะแนว เป็นผู้มีอัธยาศัยดี ยิ้มง่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความศรัทธา เต็มใจให้บริการกับนักเรียน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ

๔) มีบุคลิกภาพดี เป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี มีอารมณ์มั่นคง เบิกบานแจ่มใส มีความคิดเชิงบวก เป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน ทั้งการดำเนินชีวิตที่พอเพียง สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา คิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุ มีผล สอดคล้องกับ **คุณครูนาฏศิลป์ คชประเสริฐ**^{๑๐} กล่าวว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีแล้วใจดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทำให้เด็กนักเรียนอยากเดินเข้ามาแล้วก็ขอคำปรึกษาได้ ดูแลเป็นมิตรดูแลแบบอบอุ่น ดูแลแบบใจดี ถ้าเขาเห็นว่าเราดูใจดี น่าจะช่วยเหลือได้ อบอุ่น อย่างน้อย ๆ ก็น่าจะทำให้เขาคลายกำแพงแล้วเดินมาหาเราได้ก่อน เริ่มปัญหา หรือไม่ก็ทักทายสวัสดี คือด่านแรกที่คิดว่าน่าจะเป็นกำแพงด่านแรกที่จะเปิดใจให้เขาเข้ามาหา

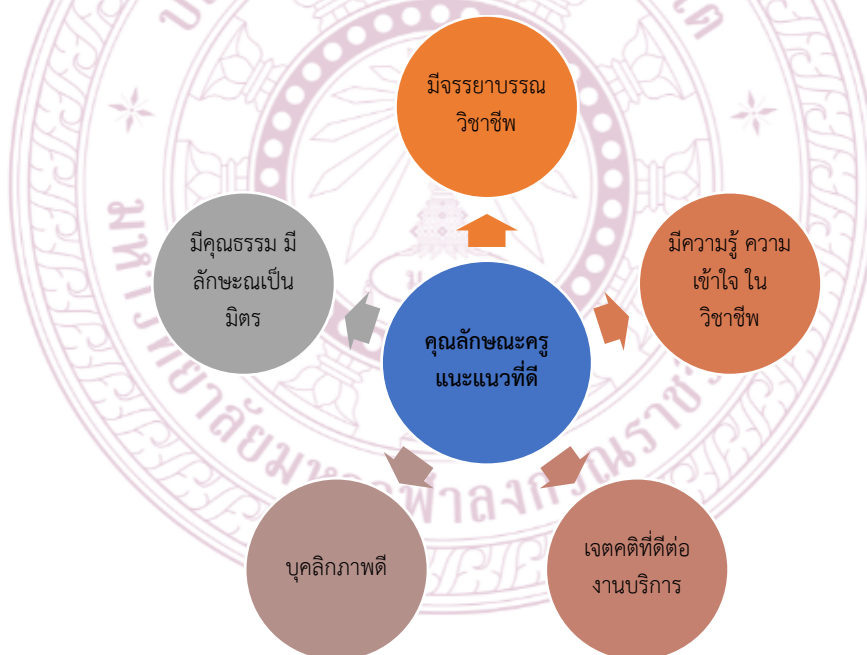
^{๙๘} คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล

^{๙๙} คุณครูศานตมล แสงพล โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

^{๑๐} คุณครูนาฏศิลป์ คชประเสริฐ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ ๑” สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม

๕) มีคุณธรรม มีลักษณะที่เป็นมิตร นำเข้าใกล้ เป็นที่พึ่งได้ สื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ ให้เกิดความรู้สึกรอบอุ้มเมื่อเข้าไปรับบริการ มีความเมตตา กรุณา มีความเอื้อเฟื้อ ซื่อสัตย์ และอดทน ต่อการให้บริการ สอดคล้องกับ**ครูวารุณี ศโรภาส**^{๔๑} กล่าวว่า “การเป็นครูแนะแนวที่ดี จะต้องเป็นผู้ที่มีความรักในอาชีพ รักในการให้บริการ มีความเมตตา เมื่อนักเรียนเห็นหน้า หรือเข้าใกล้แล้วรู้สึกอบอุ่น น่าเชื่อถือในการให้การช่วยเหลือนักเรียน” **คุณครูณัชชา อินทร**^{๔๒} ใช้หลากหลายเลยคะ ทั้งพรหมวิหารณ์ ๔ อริยะสัจ ๔ อย่างเช่นว่า การให้คำปรึกษาอะไรเราจะต้องมองถึงว่า สาเหตุมันเกิดจากอะไร แล้วมีวิธีการช่วยเหลือเขาอย่างไร หลักการประมาณนี้ แล้วก็เน้นเรื่องของด้านจิตวิทยาด้วย เพราะว่าด้วยความที่เราเรียนจิตวิทยามาเราจะมองว่าทุกพฤติกรรมมันมีสาเหตุเพราะฉะนั้นเราไม่ตัดสินใครที่พฤติกรรมที่เขาแสดงออก

จากการศึกษาบุคลากรทางการศึกษา/ครูแนะแนว คุณลักษณะของครูแนะแนวที่ดี ดังแผนภาพที่ ๔.๕

แผนภาพที่ ๔.๕ คุณลักษณะของครูแนะแนวที่ดี

^{๔๑} ครูวารุณี ศโรภาส โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๔๒} คุณครูณัชชา อินทร โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ.

๔.๒ สังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการแนะแนว สามารถสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทยใน ๓ ประเด็น ได้ดังนี้

๔.๒.๑ ขอบข่ายการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย งานแนะแนวมีขอบข่ายการแนะแนว ๓ ด้าน ประกอบด้วย การแนะแนวด้านการศึกษา การแนะแนวด้านอาชีพ และการแนะแนวส่วนตัวและสังคม จากการศึกษาดังกล่าวและการสัมภาษณ์ นำมาสังเคราะห์เป็นรายละเอียดได้ดังนี้

ขอบข่าย	ความสำคัญ	จุดประสงค์	กิจกรรม
การแนะแนวด้านการศึกษา	เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในเรื่องเกี่ยวกับด้านการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางการศึกษา ต่อ การเลือกโปรแกรมการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดประเมินผล การค้นคว้า การเขียนรายงาน การวิจัยในชั้นเรียน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม เสริมหลักสูตร ฯลฯ การให้บริการแนะแนวการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเลือกและปรับตัวได้อย่าง	- เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน - การวางแผนการจัดการการเรียนรู้ - ช่องทางและการเลือกศึกษาต่อ - สร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต	กัลยาณมิตร อธิปไตย ๔ โยนิโสมนสิการ ไตรสิกขา

ขอบข่าย	ความสำคัญ	จุดประสงค์	หลักสูตร
	เหมาะสมในเรื่อง การศึกษาของตนทั้งยัง ช่วยให้สามารถวางแผน การศึกษาต่อได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสม กับผู้เรียน		
การแนะแนวด้าน อาชีพ	เป็นกระบวนการให้ ความช่วยเหลือผู้เรียน เกี่ยวกับการวางแผน และการตัดสินใจเลือก อาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้ ค้นพบอาชีพที่ เหมาะสมกับ ความสามารถ ความ ถนัด ความสนใจ และ สภาพร่างกายของตน การแนะแนวอาชีพ เป็นการช่วยผู้เรียนได้มี ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพ ลักษณะ ของงาน คุณสมบัติที่ จำเป็น การฝึกหัด อบรม รายได้ สวัสดิการ ความมั่นคง ความก้าวหน้า สิ่งแวดล้อม ข้อดีและ ข้อเสีย รวมทั้งการ แสวงหางาน การสมัคร งาน การปรับตัวให้เข้า กับงาน และการปฏิบัติ	-เป็นการสร้างเจตคติ ที่ดีต่อการทำงาน - รับรู้เกี่ยวกับโลกของ อาชีพ -ตัดสินใจและวางแผน ด้านอาชีพ การเตรียม ความพร้อม และ พัฒนาตนเอง - มีทักษะในการ ประกอบอาชีพ	กัลยาณมิตร อิทธิบาท ๔ โยนิโสสนมสิการ ไตรสิกขา

ขอบข่าย	ความสำคัญ	จุดประสงค์	หลักสูตร
	ตนให้มีความ เจริญก้าวหน้าในอาชีพ การงาน		
การแนะแนวด้าน ส่วนตัวและสังคม	เป็นกระบวนการให้ ความช่วยเหลือผู้เรียน ในเรื่องที่นอกเหนือจาก ด้านการศึกษาและ อาชีพ เป็นการช่วยให้ เกิดความเข้าใจตนเอง และสภาพแวดล้อม สามารถปรับตัว ดำรงชีวิตในสังคมได้ อย่างมีความสุข การ แนะแนวด้านส่วนตัว และสังคม เป็นการช่วย ผู้เรียนให้มีความรู้ความ เข้าใจเรื่องการรักษา สุขภาพกายและสุขภาพ จิต มารยาททางสังคม การคบเพื่อนต่างเพศ และเพศเดียวกัน การ ใช้เวลาว่าง บุคลิกภาพ และการแต่งกาย อารมณ์และการ ควบคุมอารมณ์ มนุษย สัมพันธ์ จริยธรรมและ ค่านิยม การใช้จ่ายและ การประหยัด การนับ ถือศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม	-การรู้จักและเห็น คุณค่าของตนเอง -การรู้จักปรับตัวและ แก้ปัญหา -การพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะทางสังคม เพื่อให้มีบุคลิกภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี	กัลยาณมิตร อิทธิบาท ๔ โยนิโสมนสิการ ไตรสิกขา

ข้อบ่งชี้	ความสำคัญ	จุดประสงค์	หลักการ
	ประเพณี และ วัฒนธรรม		

สรุปได้ว่า ข้อบ่งชี้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย มี ๓ ด้าน ประกอบด้วย การแนะแนวทางการศึกษา การแนะแนวด้านอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน วางแผนและเลือกการเรียนได้ตรงตามกับผู้เรียนถนัด สร้างนิสัยการเรียนรู้ และเมื่อเลือกเรียนที่ตนเองสนใจ และถนัด ส่งผลให้ผลการเรียนดี และช่วยส่งเสริมในการนำไปประกอบอาชีพ เลือกอาชีพได้เหมาะสม ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างยั่งยืนและมีความสุข

๔.๒.๒ การบริการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย เป็นการจัดการบริการศาสตร์ของงานแนะแนว ประกอบด้วยงานบริการ ๕ บริการ คือ บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ นำมาสังเคราะห์เป็นรายละเอียดได้ดังนี้

บริการแนะแนว	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	หลักการ
บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล	เป็นการรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เช่น สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว อาชีพ ฐานะ เศรษฐกิจทางครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนรู้จักเข้าใจผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้นเพื่อรู้จักตนเองให้มากที่สุดเพื่อ	-ให้ครู อาจารย์หรือผู้เกี่ยวข้องได้รู้จัก และเข้าใจผู้เรียนได้มากขึ้น - ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองเพื่อทำความเข้าใจจักและเข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ มากขึ้น - หาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาการตนเองอย่างเต็มที่	ไตรสิกขา พละ ๕ พรหมวิหารธรรม โยนิโสณมสิการ มรรคมีองค์ ๘

บริการแนะแนว	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	หลักสูตร
	นำรายละเอียดข้อมูลไปใช้ในการแนะแนว		
บริการ สารสนเทศ	เป็นรวบรวม เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ในด้านการศึกษา อาชีพ และสังคมอย่างกว้างขวาง สามารถนำความรู้ในด้าน การศึกษาและอาชีพไป พิจารณาและตัดสินใจเลือก แนวทางการศึกษา การ ประกอบอาชีพ และปรับตัว อยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม	-ตระหนักว่ามีความ จำเป็นที่จะต้องทราบข้อ สารสนเทศทางด้าน การศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม ที่ถูกต้องและ แท้จริง -สามารถตัดสินใจทำ กิจกรรมตามขอบเขตที่ เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ และความ สนใจของบุคคล - พัฒนาความเข้าใจ ตนเองและการยอมรับ ตนเองของบุคคล - พัฒนาระบบการ ตัดสินใจของบุคคล - ทราบว่าความชำนาญ งานแต่ละอาชีพของ บุคคลมีความแตกต่างกัน -ตระหนักว่ามีความ จำเป็นที่จะต้องทราบข้อ สารสนเทศทางด้าน การศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม ที่ถูกต้องและ แท้จริง	ไตรสิกขา พละ ๕ พรหมวิหารธรรม โยนิโสณมสิการ มรรคมืองค์ ๘

บริการแนะแนว	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	หลักธรรม
บริการให้คำปรึกษา	เป็นงานสำคัญของครูแนะแนว ที่จะต้องมีกระบวนการในการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนยอมรับตนเอง กล้าเผชิญกับความเป็นจริง ส่งเสริมความสามารถให้แก่ผู้เรียนในด้านการตัดสินใจ และการวางแผนในอนาคตของตนเองได้ตามศักยภาพของตนเอง	- ผู้เรียนยอมรับตนเอง กล้าเผชิญกับความเป็นจริง รับรู้ในข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น -ผู้เรียนได้มีโอกาสระบายความคับข้องใจกับผู้ฟังที่ไว้วางใจ และพร้อมที่จะรับฟังด้วยดี ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเครียดในชีวิตประจำวันลงได้ - ผูกมัดให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหา สามารถเผชิญกับความยุ่งยากต่าง ๆ ในชีวิตสามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ตลอดจนปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ -ส่งเสริมความสามารถให้แก่ผู้เรียนในด้านการตัดสินใจและการ	
บริการจัดวางตัวบุคคล	เป็นความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทางด้านการเพิ่มพูนประสบการณ์ การได้รับ	-ผู้เรียนที่ได้รับบริการหรือสวัสดิการที่จำเป็น	ไตรสิกขา พละ ๕ พรหมวิหารธรรม

บริการแนะแนว	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	หลักธรรม
	การสงเคราะห์ตามควรแก่กรณี เป็นงานที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการฝึกฝนหรือการช่วยเหลือ ขณะที่อยู่ในสถานศึกษาหรือเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว	สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน -ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับความถนัดความสามารถ และความสนใจของตน -ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างเหมาะสม เช่น เลือกวิชาเรียน เลือกแผนการเรียน เลือกคณะ และสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต -ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ทางอาชีพ โดยจัดหางานพิเศษนอกเวลาเรียน และยังช่วยตอบสนองความต้องการของชุมชนด้วย -ผู้เรียนได้เรียนในห้องเรียนเดียวกันกับผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนใกล้เคียงกัน -ผู้เรียนได้มีโอกาสประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับความสนใจความถนัดและ	โยนิโสมนสิการ มรรคมุ่งค์ ๘

บริการแนะแนว	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	หลักธรรม
		ความสามารถของตน ซึ่งผู้เรียนเหล่านี้อาจจะออกจากสถานศึกษากลางคัน หรือสำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดในสถานศึกษา -ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความก้าวหน้าได้พัฒนาประสบการณ์และปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ	
บริการติดตามผลและประเมินผล	เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการจัดบริการแนะแนวและนำผลมาสรุปให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด	- ช่วยให้การช่วยเหลือผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องเมื่อพบว่าผู้เรียนที่ได้รับความช่วยเหลือแล้วยังประสบปัญหาอยู่ หรือมีปัญหาใหม่เกิดขึ้น -การประเมินผลการจัดบริการแนะแนวที่ดำเนินการไปแล้วว่าได้ผลเพียงใด อันจะเป็นแนวทางนำมาปรับปรุงแก้ไข และแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป -ทราบถึงสาเหตุการออกจากสถานศึกษากลางคันของผู้เรียน โดยยังไม่สำเร็จการศึกษา -ทราบถึงความคิดเห็นของผู้เรียนที่สำเร็จ	ไตรสิกขา พละ ๕ พรหมวิหารธรรม โยนิโสณมสิการ มรรคมืองค์ ๘

บริการแนะแนว	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	หลักธรรม
		การศึกษาไปแล้ว เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม และงานบริการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาว่า เหมาะสมเพียงใด เพื่อ เป็นแนวทางในการ ปรับปรุงแก้ไขให้มี ประสิทธิภาพต่อไป	

สรุปได้ว่า บริการแนะแนว ๕ บริการ ประกอบด้วย บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้กระบวนการรู้จัก และเข้าใจตนเอง กระบวนการแห่งปัญญา ในการแสวงหาข้อมูล การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ซึ่งการพัฒนาบุคคลจะยึดหลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่เป็นผู้ให้และผู้รับอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกัลยาณมิตร ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความก้าวหน้า ได้พัฒนาประสบการณ์ และปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ

๔.๒.๓ คุณลักษณะของครูแนะแนวที่ดี ครูผู้ทำหน้าที่แนะแนวมิบทบาทสำคัญที่จะทำให้งานแนะแนวดำเนินไปอย่างเต็มประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นครูผู้ทำหน้าที่นี้จึงต้องมีคุณลักษณะบางประการ และจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของครูแนะแนวที่ดีดังนี้

คุณลักษณะ	ความสำคัญ	หลักธรรม
ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	เคารพสิทธิและไม่แสวง ผลประโยชน์จากผู้รับบริการ รักษาความลับของผู้รับบริการ ได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่ต้อง ยอมรับความสามารถของ ตนเอง รักษามาตรฐานของการ	ไตรสิกขา กัลยาณมิตร อิทธิบาท ๔ โยนิโสณมสิการ

คุณลักษณะ	ความสำคัญ	หลักธรรม
	ให้บริการ ยึดมั่นใน จรรยาบรรณวิชาชีพ มีการ พัฒนาตนเองให้ทันกับยุคสมัย มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือด้วย ความเป็นธรรมแก่ทุกคนโดย ปราศจากอคติ มีความยอมรับ และศรัทธาในวิชาชีพ เต็มใจ ให้บริการบนฐานของความ แตกต่างของผู้รับบริการ	
ด้านความรู้ ความเข้าใจ ใน วิชาชีพ	มีความเข้าใจในมนุษย์ตามหลัก จิตวิทยา เข้าใจกระบวนการ จิตวิทยาแนะแนวทั้ง ๕ บริการ คือ รู้จักข้อมูลผู้รับบริการ ให้บริการข้อมูลสารสนเทศ รู้จักการจัดวางตัวบุคคลให้ตรง ตามความรู้ ความสามารถ ตาม อรรถภาพของผู้รับบริการ ให้ คำปรึกษาได้อย่างมี กระบวนการที่ถูกต้องตาม หลักการทางจิตวิทยา และคอย ติดตามผลการให้บริการจาก ผู้รับบริการ	ไตรสิกขา กัลยาณมิตร อิทธิบาท ๔ โยนิโสณมสิการ
ด้านเจตคติที่ดีต่องานแนะแนว	ทัศนคติในทางบวกต่อบุคคล ที่เกี่ยวข้อง ต่อผู้เรียน และต่อ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง	ไตรสิกขา กัลยาณมิตร อิทธิบาท ๔ โยนิโสณมสิการ
ด้านบุคลภาพ	เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี มี อารมณ์มั่นคง เบิกบานแจ่มใส มีความคิดเชิงบวก เป็น แบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน ทั้ง	ไตรสิกขา กัลยาณมิตร อิทธิบาท ๔ โยนิโสณมสิการ

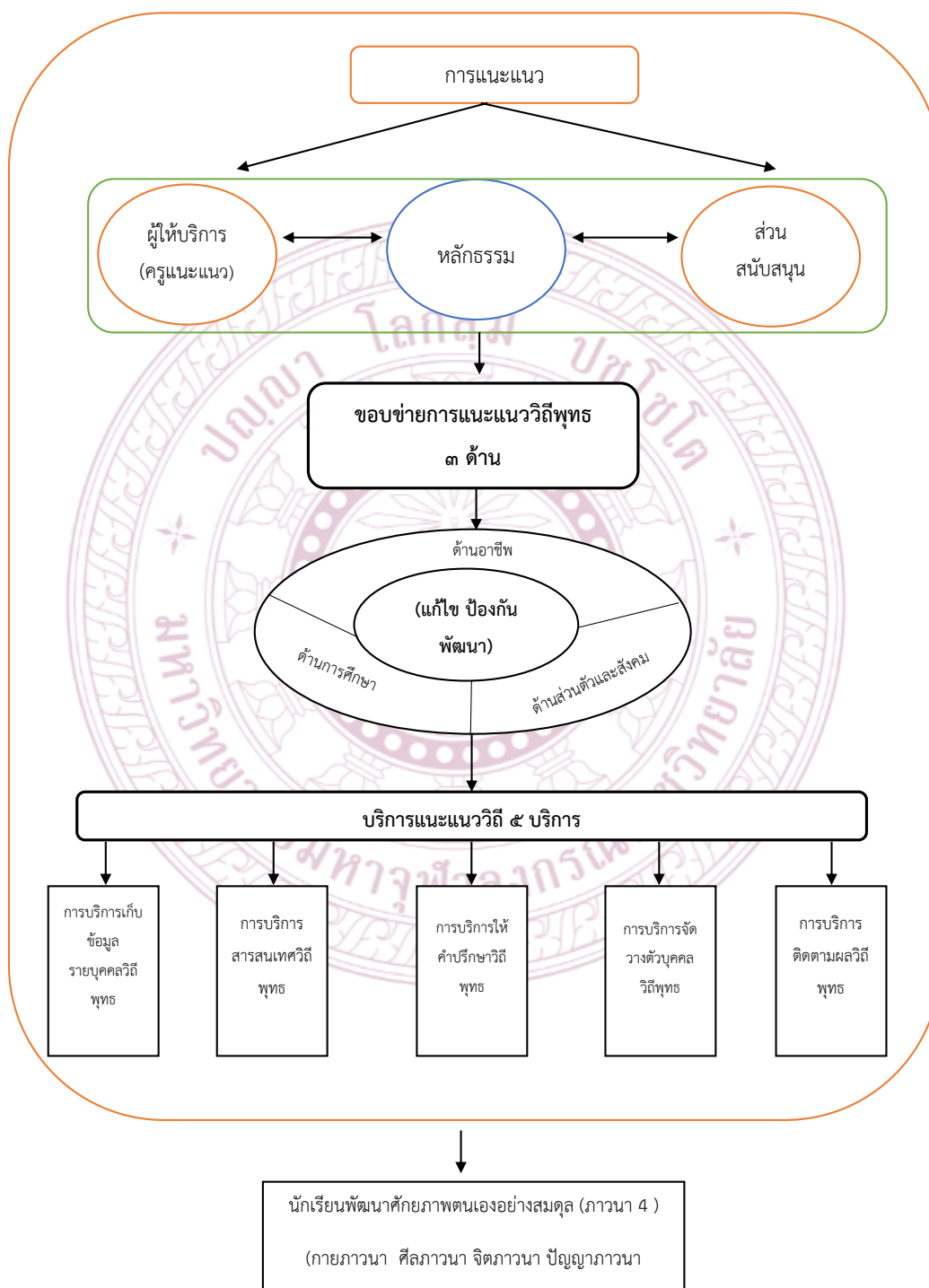
คุณลักษณะ	ความสำคัญ	หลักธรรม
	การดำเนินชีวิตที่พอเพียง สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ใน การแก้ปัญหา คิดอย่างเป็น ระบบ มีเหตุ มีผล	

สรุปได้ว่า ครูแนะแนวที่ดีต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพ และต้องมีเจตคติที่ดีต่อการแนะแนว เพราะการแนะแนวเป็นพื้นฐานของการศึกษา ส่งผลถึงอาชีพในอนาคต และช่วยให้ผู้เรียนอยู่ร่วมสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งครูแนะแนวควรมีบุคลิกภาพที่ดี น่าเคารพ น่านับถือ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกไว้วางใจ

๔.๓ องค์ความรู้และแนวทางการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย

๔.๓.๑ องค์ความรู้การแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย

แผนภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้การแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย

๔.๓.๒ แนวทางการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย ประกอบด้วย ๓ ส่วนสำคัญ ได้แก่ ขอบข่ายการแนะแนววิถีพุทธ ๓ ด้าน คือ การแนะแนวทางการศึกษา การแนะแนวด้านอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม โดยการให้บริการแนะแนว ๕ บริการ คือ บริการสำรวจข้อมูลรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผลและประเมินผล ผู้ให้บริการแนะแนว คือ ครูแนะแนว/บุคลากรทางการศึกษามีหลักธรรมประจำตัว เป็นครูแนะแนววิถีพุทธ และสามารถผสมผสานหลักธรรมในขอบข่ายการแนะแนววิถีพุทธ การบริการแนะแนววิถีพุทธ ดังนี้

๑) ขอบข่ายการแนะแนววิถีพุทธ

ขอบข่ายของการแนะแนว แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ ๑) ด้านการศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา เทคนิคการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ แนวทางการศึกษาต่อเพื่ออาชีพ ๒) ด้านอาชีพ รู้จักลักษณะอาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพและการปรับตัวการทำงาน/อาชีพ ๓) ด้านส่วนตัวและสังคม รู้จัก เข้าใจตนเอง พัฒนาบุคลิกภาพ อารมณ์ สุขภาพกายให้จิตใจดี

ขอบข่ายการแนะแนววิถีพุทธ เริ่มจากส่งเสริมให้ครูแนะแนว หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ให้บริการแนะแนวให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรม ได้แก่ กัลยาณมิตร ไตรสิกขา พละ ๕ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหารธรรม มรรคมีองค์ ๘ และโยนิโสมนสิการ การนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องมาผสมผสานในการจัดกิจกรรมหรือบริการแนะแนว ตามขอบข่ายด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข พฤติกรรมของผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษา/ครูแนะแนว เป็นผู้กระตุ้นในการเรียนรู้ สอนให้เขามีกระบวนการคิด หน้าที่ของครูแนะแนวไม่ใช่แค่นำความรู้ไปให้ผู้เรียน แต่ต้องแนะแนวให้ผู้เรียนสามารถศึกษา เรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียน กระบวนการแนะแนววิถีพุทธเป็นการเปลี่ยนแปลงชีวิต จิตใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตตามวิถีทางมรรคร่วมกับไตรสิกขา หมายความว่า การฝึกการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ฝึกพฤติกรรมของบุคคล ฝึกความเข้มแข็งภายในจิตใจ การมีสุขภาพที่ดีงามสดใส เพื่อเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนในปัญญาสามารถความคิดพิจารณาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง การดำเนินชีวิตโดยที่มีพุทธศาสนาเป็นหลักจะทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดหมายในชีวิต ก็คือการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ การศึกษา อาชีพ มีอิสระปราศจากทุกข์

๒) บริการแนะแนววิถีพุทธ

บริการแนะแนว ๕ บริการเป็นกระบวนการพื้นฐานของงานแนะแนวมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ การป้องกันปัญหา และการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน และเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเจริญงอกงามและพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และในบริการแนะแนววิถีพุทธประกอบด้วย ๕ บริการ คือ บริการศึกษารวบรวมข้อมูล บริการสนเทศ บริการให้การปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล บรูณาการพละ ๕ เป็นธรรมประจำใจของครูแนะแนว มีศรัทธา (ความเชื่อ)

วิริยะ (ความเพียร) สติ (ระลึกได้) สมาธิ (ความต้องมั่นในจิต) ปัญญา (ความรู้ทั่วชัด) เพื่อให้มีใจที่มั่นคงในการให้บริการแนะแนว เมื่อเจอสิ่งที่มีกระทบครูแนะแนวต้องมีความเชื่อในตนเองและผู้เรียน มีความเพียรในการให้บริการ ระลึกในทำหน้าที่ และมีความรอบรู้ในขอบข่ายการแนะแนวและบริการแนะแนว และมีอิทธิบาท ๔

๓) ครูแนะแนววิถีพุทธ

ครูแนะแนว/บุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ให้บริการแนะแนวที่ได้รับการส่งเสริมหลักธรรมกัลยาณมิตร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก “มีเมตตารักใคร่ พาทำความดี” มีคุณสมบัติ มีความเป็นกัลยาณมิตรอย่างตั้งใจ คือ น่ารัก (ปิโย) มีบุคลิกภาพดีชวนมอง การทำตัวเป็นที่รักต่อศิษย์และบุคคลทั่วไป น่าเคารพ (ครุ) ผู้หนักแน่นความรู้และคุณธรรม น่านับถือ ทำให้รู้สึกปลอดภัย “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” การอบรมตน (ภวนีโย) พัฒนาตนไม่หยุดแสวงหาความรู้ ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต พูดให้ได้ผล (วัตตา จะ) คำพูดประโยคเดียวแล้วให้ได้ผล จะพูดให้ได้ผล ครูแนะแนวต้องเปิดใจรับฟัง ทนต่อถ้อยคำ (วจนักขโม) ครูแนะแนวทำหน้าที่เหมือนช่างปั้นหม้อ เวลาคนต้องพูดค่อยๆ อย่างเปื้อนในการให้คำสอน ทนต่อคำถามของผู้เรียน ทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ต้องเก็บมาคิด แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คัมภีรัง กถัง กัตตา) ให้บริการแนะแนวด้านไหนต้องศึกษาให้เข้าใจก่อน ต้องอ่าน ต้องศึกษาให้จumpyเป็นของเราเองไม่ใช่ท่องจำ “อย่าพูดเรื่องที่ตนเองไม่เข้าใจ” ให้การแนะแนวตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เลือกใช้ภาษาให้เหมาะสม ไม่แนะแนวในทางที่ผิด (โน อัญฐานะ นิโยชเย) “ต้องมีจรรยาบรรณ”

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน “คิดเป็น” ดังปรัชญาขงจื้อ “เรียนโดยไม่คิดเสียเวลา เรียน ฟังโดยไม่คิดเสียเวลา ฟัง คิดโดยไม่เรียน เป็นอันตราย” การคิดอย่างฉลาดหรือฉลาดคิด ครูแนะแนว/บุคลากรทางการศึกษาต้องคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ จะคิดได้ต้องจำได้ ถึงจะเอาไปคิด “ฉลาด ต้องมีลำดับขั้นตอน” ฉลาดคิด คือ สอนให้รู้ (เก่ง) และดี คือ

๑) คิดเพื่อพัฒนาปัญญา (อุปายุนมสิการ) (to know) (๑) คิดแบบอริยสัจ ๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค (๒) คิดแบบวิภาษวาท (คิดแยกแยะ มองหลายมุม) อคติ ๔ (ลำเองเพราะชอบ ชัง หลง กลัว) ต้องฟังให้รอบด้านเพื่อลดอคติ มองมุมเดียว (เอกังสวาท) ทำให้เห็นไม่รอบด้านแล้วตัดสินใจ

๒) คิดเพื่อพัฒนาคุณธรรม (อุปบาทกมนสิการ) คิดให้เกิดความดี ความงาม พัฒนาคุณธรรม เมตตา มองแง่ดี มองข้ามสิ่งไม่ดี “มองโลกแง่ดีมีผล”^{๔๓}

^{๔๓} คำบรรยายของพระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๒) เพื่อสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย ๓) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และแนวทางการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ครูแนะแนวต้นแบบจำนวน ๔ คน ครูแนะแนวจากโรงเรียนในพื้นที่ จำนวน ๘ คน และนำผลที่สังเคราะห์ได้มาสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๒ รูป/คน เพื่อรับรองการสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย โดยใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑ สภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย

การพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาตามศักยภาพของตนในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ^๑ และพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้เพราะการแนะแนวมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เต็มตามศักยภาพ

^๑ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมมีภูมิคุ้มกัน มีความพอเพียง มีความสุข มีคุณลักษณะของพลเมืองไทยที่ดี โดยให้ทุกส่วนทุกฝ่ายของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้การดำเนินงานแนะแนวจะครอบคลุมผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ^๒ กระบวนการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง รู้ขอบเขตความสามารถของตน เห็นคุณค่าของตน มีทักษะและวิจรรณญาณในการ ตัดสินและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างฉลาด และวางแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและรู้เท่าทัน สามารถ ปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นสมาชิกที่ดี มีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม^๓

แผนพัฒนาการแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ซึ่งมีวิสัยทัศน์การแนะแนวให้นักเรียนมีสมรรถนะด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม มีสุขภาวะที่ดี มีทักษะชีวิตและทักษะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๑) พันธกิจการแนะแนว ๒) เป้าหมายการแนะแนว

๔.๑.๑ ขอบข่ายการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย แนะแนวเป็นงานบริการแนะแนวในโรงเรียนที่มุ่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นงานที่มีขอบข่ายการแนะแนวที่ชัดเจน ๓ ด้าน

๑) การแนะแนวด้านการศึกษา การแนะแนวด้านการศึกษา เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน การวางแผนการจัดการการเรียนรู้ ช่องทางและการเลือกศึกษาต่อ ตลอดจนการสร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒) การแนะแนวด้านอาชีพ การแนะแนวด้านอาชีพ เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน รับรู้เกี่ยวกับโลกของอาชีพ ตัดสินใจและวางแผนด้านอาชีพ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเอง ตลอดจนมีทักษะในการประกอบอาชีพ

๓) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการรู้จักและเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้จักปรับตัวและแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้มีบุคลิกภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

๔.๑.๒ การบริการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย การบริการแนะแนวก็ยังต้องประกอบไปด้วยกระบวนการของการให้บริการในแต่ละด้านทั้งหมด ๕ บริการ

๑) บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล การแนะแนวที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้กระบวนการรู้จัก และเข้าใจตนเองและผู้อื่น

๒) บริการสารสนเทศ งานเผยแพร่ข่าวสารความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา อาชีพและสังคมอย่างกว้างขวางสามารถนำความรู้ในด้านการศึกษาและอาชีพไปพิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๓) บริการให้คำปรึกษา การพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อช่วยให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การป้องกันปัญหา ตัดสินใจแก้ปัญหาหรือพัฒนาในสิ่งที่ตนเองปรารถนาอย่างเหมาะสม โดยผู้รับบริการให้คำปรึกษาพร้อมที่รับผลที่จะเกิดขึ้นตามมา หลังจากการตัดสินใจกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของตน

๔) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) คือบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทางด้านการเพิ่มพูนประสบการณ์ การได้รับการสงเคราะห์ตามควรแก่กรณี เป็นงานที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการฝึกฝนหรือการช่วยเหลือ ขณะที่อยู่ในสถานศึกษาหรือเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว

๕) ติดตามผลและประเมินผล

บริการวิจัย คืองานวิจัยและการติดตามผลการดำเนินงานการจัดบริการต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

(๑) งานติดตามผล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการจัดบริการแนะแนว และนำผลมาสรุปให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

(๒) งานประเมินผล เป็นการพิจารณาผลที่ได้จากการดำเนินโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

๔.๑.๓ บุคลากรทางการศึกษา/ครูแนะแนว

๑. มีจรรยาบรรณวิชาชีพ เคารพสิทธิและไม่แสวงผลประโยชน์จากผู้รับบริการ รักษาความลับของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่ต้องยอมรับความสามารถของตนเอง รักษามาตรฐาน

ของการให้บริการ ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีการพัฒนาตนเองให้ทันกับยุคสมัย มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกคนโดยปราศจากอคติ มีความยอมรับและศรัทธาในวิชาชีพ เต็มใจให้บริการบนฐานของความแตกต่างของผู้รับบริการ

๒. มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิชาชีพ มีความเข้าใจในมนุษย์ตามหลักจิตวิทยา เข้าใจกระบวนการจิตวิทยาแนะแนวทั้ง ๕ บริการ คือ รู้จักข้อมูลผู้รับบริการ ให้บริการข้อมูลสารสนเทศ รู้จักการจัดวางตัวบุคคลให้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ตามอัตภาพของผู้รับบริการ ให้คำปรึกษาได้อย่างมีกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักการทางจิตวิทยา และคอยติดตามผลการให้บริการจากผู้รับบริการ

๓. เจตคติที่ดีต่องานบริการ มีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต่อผู้รับบริการ และต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

๔. มีบุคลิกภาพดี เป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี มีอารมณ์มั่นคง เบิกบานแจ่มใส มีความคิดเชิงบวก เป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน ทั้งการดำเนินชีวิตที่พอเพียง สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา คิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุ มีผล

๕. มีคุณธรรม มีลักษณะที่เป็นมิตร น่าเข้าใกล้ เป็นที่พึ่งได้ สื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นเมื่อเข้าไปรับบริการ มีความเมตตา กรุณา มีความเอื้อเฟื้อ ซื่อสัตย์ และอดทน ต่อการให้บริการ

สอดคล้องกับ วนัญญา แก้วแก้วปาน^๔ การวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ๑) ศึกษาลักษณะการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ และ ๒) เสนอแนะทางการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ครั้งนี้ ได้แก่ ครูแนะแนว ครูแนะแนวดีเด่น ผู้เชี่ยวชาญงานแนะแนวจากกระทรวงศึกษาธิการ อาจารย์ผู้สอนแนะแนวในมหาวิทยาลัย และตัวแทนผู้เรียน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า มีการจัดบริการแนะแนวต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเองใน ๕

^๔ วนัญญา แก้วแก้วปาน วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๕, หน้า ๑๑๑-๑๒๕

ลักษณะการบริการ ดังนี้ ๑) บริการสำรวจข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ๒) บริการสารสนเทศ ๓) บริการให้การปรึกษา ๔) บริการจัดวางตัวบุคคล และ ๕) บริการติดตามผล ส่วนแนวทางการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่า การจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ได้แก่ ๑) การกำหนดนโยบาย และการสนับสนุนด้านการแนะแนว ๒) การส่งเสริมบทบาทและพัฒนาบุคลากรด้านการแนะแนว ๓) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของบุคลากรด้านงานแนะแนว ๔) การทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ทันสมัย ๕) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ๖) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแนะแนว

นิรุทธ์ วัฒนโภาส และวัลลภา วงศ์ศักดิ์รินทร์^๕ ศึกษาความต้องการการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ๑. ความต้องการการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนในภาพรวม ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการแนะแนวอาชีพ และด้านการแนะแนวส่วนตัวและสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในระดับมากโดยภาพรวม และ ในเฉพาะด้าน ด้านการแนะแนวการศึกษาของนักเรียน ด้านการแนะแนวอาชีพของนักเรียน และด้านการแนะแนวส่วนตัวและสังคมของนักเรียน ก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน

พิชิต จินดาคร^๖ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๗ จังหวัดสระแก้ว พบว่าผลการวิจัยพบว่า

๑) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในด้านความเข้าใจของครูและด้านบรรยากาศความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในโรงเรียน

๒) ระดับประสิทธิผลงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากในทุกบริการการจัดวางตัวบุคคล ด้านบริการรวบรวมข้อมูล ด้านบริการติดตาม และประเมินผล ด้านบริการสารสนเทศ และด้านบริการให้คำปรึกษา ตามลำดับ

^๕ นิรุทธ์ วัฒนโภาส และวัลลภา วงศ์ศักดิ์รินทร์ ศึกษาความต้องการการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๑ หน้า ๒๖๓๐

^๖ พิชิต จินดาคร ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๗ จังหวัดสระแก้ว หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กันยายน ๒๕๕๙ ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

๓) ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารงานแนะแนวครูและบรรยากาศโรงเรียน โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔) ปัจจัยด้านการบริหารงานแนะแนว(AD) ปัจจัยด้านครู (TE) และปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน(CL) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

พระครูปลัดมารุต วรมงคล (กุลเพชร)^๗ วิจัยเรื่องศึกษาวิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาพุทธวิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาวิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธแก่นักเรียนในสังคมปัจจุบัน ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธวิธีมาใช้กับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า

๑) พุทธวิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทโดยนามาประยุกต์ใช้ในสภาวะการณ์ของสังคมไทยปัจจุบันจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอบรมทางจิตใจของเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญ โดยพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวอยู่หลายรูปแบบ โดยใช้วิธีหลักคือ การให้คำปรึกษาและการแนะแนวทั้งทางสมถและวิปัสสนากรรมฐาน

๒) วิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธแก่นักเรียนในสังคมปัจจุบัน โดยมีหลักอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ไขปัญหาที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา ที่แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ตรงจุดและหลักภาวนา ๔ เป็นกระบวนการพัฒนาที่สมบูรณ์ในทางพระพุทธศาสนาพัฒนาของความเป็นมนุษย์ในความต้องการในปัจจัย ๔ สำหรับให้อัตภาพร่างกายสามารถดำรงอยู่ได้

๓) วิเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธวิธีมาใช้กับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร โดยผู้ให้คำปรึกษาและการแนะแนว ประกอบด้วย พระสงฆ์ พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อนักเรียนในฐานะเป็นผู้สั่งสอน อบรม ฝึกหัด

^๗ พระครูปลัดมารุต วรมงคล (กุลเพชร) ศึกษาวิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร วารสาร มจร การพัฒนาสังคม - ๔๕ - ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๓ หน้า ๔๕.

นักเรียนให้อยู่กรอบวินัย และปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักศีลธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะต้องชี้แนะวิธีการดำเนินชีวิตดีงาม มีความถูกต้องตามหลักปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว และสังคม

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง รู้ขอบเขตความสามารถของตน เห็นคุณค่าของตน มีทักษะและวิจารณญาณในการ ตัดสินและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างฉลาด และวางแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและรู้เท่าทัน สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นสมาชิกที่ดี มีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม ขอบข่ายการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย แนะนำเป็นงานบริการแนะแนวในโรงเรียนที่มุ่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นงานที่มีขอบข่ายการแนะแนวที่ชัดเจน ๓ ด้าน ๑) การแนะแนวด้านการศึกษา การแนะแนวด้านการศึกษา เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน ตลอดจนการสร้างนิสัย การเรียนรู้ตลอดชีวิต ๒) การแนะแนวด้านอาชีพ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเอง ตลอดจนมีทักษะในการประกอบอาชีพ ๓) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม สังคม เป็นการรู้จักและเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้จักปรับตัวและแก้ปัญหาการบริการแนะแนวก็ต้องประกอบไปด้วยกระบวนการของการให้บริการในแต่ละด้านทั้งหมด ๕ บริการ ๑) บริการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล การแนะแนวที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ๒) บริการสารสนเทศ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา อาชีพและสังคม ๓) บริการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การป้องกันปัญหา ๔) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) คือบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทางด้านการเพิ่มพูนประสบการณ์ ๕) ติดตามผลและประเมินผล งานติดตามผล เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการจัดบริการแนะแนวและนำผลมาสรุปให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการจัดบริการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคลากรทางการศึกษา/ครูแนะแนว จะต้องมีการอบรมคุณวุฒิ มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิชาชีพ มีความเข้าใจในมนุษย์ตามหลักจิตวิทยา รักในการให้บริการ มีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคล บุคคลภาพดี เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี มีอารมณ์มั่นคง มีคุณธรรม มีลักษณะที่เป็นมิตร น่าเข้าใกล้ เป็นที่พึ่งได้

สอดคล้องกับ พระคัมภีร์เทพ ธมมิโก^๔ ศึกษาจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ สรุปได้ว่าการแนะแนว เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจและสิ่งแวดล้อม สามารถนำ แก้ปัญหาได้ด้วยและพัฒนาได้ตามศักยภาพของสังคม การแนะแนวมิใช่การแนะนำ แต่บทความนี้ผู้เขียนมุ่งที่จะอธิบายแนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติ หลักการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับพุทธศาสนากับการแนะแนว ซึ่งจากการบรรยายของ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการแนะแนว เชื่อมมั่นในศักยภาพการพัฒนาของมนุษย์ เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์ตรัสรู้เป็นพุทธะซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่าง การแนะแนวเป็นหน้าที่ของปัจจัยภายนอก จะส่งเข้าถึงปัจจัยภายในคือ จูงใจให้ปฏิบัติธรรม จิตสำนึกในการพัฒนามั่นใจในการพัฒนาดน ในความหมายทางพระพุทธศาสนาคือ “กัลยาณมิตร” ซึ่งผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี เรื่องเล็กซึ่งได้และไม่ชักจูงไปในทางที่ผิด เรียกว่า “สัปปริสธรรม” เป็นผู้ที่มีปัญญาเหนืออารมณ์

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. องค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา หรือนวัตกรรมการบริหารการศึกษา เพื่อจะช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาผู้เรียนและชุมชน และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นคล่องตัวในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

๒. การส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด ตอบโจทย์การจัดการศึกษาตามความต้องการและทุนเดิมของพื้นที่เป็นโมเดลพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาการถ่ายทอดความรู้ใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) จะทำหน้าที่เหมือนห้องสมุดแหล่งข้อมูลทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรม ศิลปกรรม สังคมศาสตร์ กฎหมาย ความบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจและบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อสร้างเป็นกลไกการพัฒนาและการบริหารสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์

๓. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วางนโยบายส่งเสริมแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา MCU Model อันเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ต้องมีการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

^๔ พระคัมภีร์เทพ ธมมิโก จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ Buddhist Psychology Journal Vol. 3 No. 2 (July-December 2018)

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาตัวประกอบ ตัวชี้วัดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการทางการศึกษา
๒. ควรศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการทางการศึกษาทั้งจากชุมชน และตัวผู้เรียน
๓. ควรศึกษาต่อยอดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการทางการศึกษาในภาวะวิกฤต ผู้บริหาร ควรสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานแนะแนวได้จัดกิจกรรม หรือปรับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาด้านทักษะชีวิตให้กับนักเรียน ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของงานแนะแนวมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กรมวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว, ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ,
กระทรวงศึกษาธิการ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **แนะแนว คู่มือการฝึกอบรม** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔ หน้า ๖๔-๖๕.

_____, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **แนะแนว คู่มือการฝึกอบรม** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔ หน้า ๑๒๔-๑๒๗.

_____, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **แนะแนว คู่มือการฝึกอบรม** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔ หน้า ๑.

_____, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **แนะแนว คู่มือการฝึกอบรม** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔. หน้า ๓๐๙-๓๑๐.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล และคณะ, **ชุดฝึกอบรมแนะแนว**, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :
กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕, หน้า ๑๕.

จตุรพร ลีมนันท์จริง, **วิธีการสอนวิชาแนะแนว = Methods of Guidance Teaching**,
(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ๒๔-๒๕.

จินตินันท์ บุญสุธิกุล, **หลักการแนะแนว**, กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการ
แนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐.

เจษฎา บุญมาโฮม, **หลักการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, นครปฐม: สไมล์ พรินต์
แอนด์ กราฟิกไซน์, ๒๕๕๘.

ชาย โพธิสิตา, **การเปลี่ยนแปลงครอบครัวและครัวเรือนไทย: เรา (ไม่) รู้อะไร**. ประชากรและสังคม,
นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔.

นงลักษณ์ ประเสริฐ และจรินทร์ วินทะไชย, **หลักการแนะแนว**, กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘

นิรันดร์ จุลทรัพย์, **การแนะแนวเบื้องต้น**, สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๕ หน้า ๒๖๗.

_____, **การแนะแนวเบื้องต้น**, สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๕, หน้า ๒๗๐

ประดินันท์ อุปรมัย, **ประสบการณ์วิชาชีพแนะแนว**, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี,
๒๕๔๓, หน้า ๑๗.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

พนม ลิมอารีย์, **การแนะแนวเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๗-๘.

_____, **การแนะแนวเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ คำวัด**, พิมพ์ครั้งที่ ๓,

(กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๗๘.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), **พระพุทธศาสนากับการแนะแนว**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์ มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๒๓.

_____, **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๕.

_____, **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๑๘๑-๑๘๒

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ), **การพัฒนาจิต**, (กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๙),

พระพรหมคุณาภรณ์, **พุทธศาสตร์กับการแนะแนว**, ครั้งที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๕, ศูนย์แนะแนว

การศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๐,

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลีธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด,

๒๕๖๑), หน้า ๑๘๗.

_____, **วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม**, หน้า ๒๗.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

วัชร ทรัพย์มี, **การแนะแนวในโรงเรียน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑.

สถิต วงศ์สุวรรณ, **จิตวิทยาแนะแนว**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงสาส์น, ๒๕๓๑.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, , หน้า ๑๐๙

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน **แผนพัฒนาการแนะแนวและแนวทาง การจัด**

กิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ตามแผนยุทธศาสตร์

ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐), พ.ศ. ๒๕๖๑

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว, **กิจกรรมแนะแนว แผน**

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: หน้า ๕, [๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

สุภางค์ จันทวานิช, **วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย,

๒๕๔๐), หน้า ๑๓๑-๑๔๔.

(๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา บัณฑิตการพิมพ์
: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๒.

พระอติเทพ อธิวัฒน์ (หมวกทอง), การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี, บัณฑิต
วิทยาลัย, ๒๕๖๐, หน้า ๓๔.

พิชิต จินดาทร, ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๗ จังหวัดสระแก้ว, หลักสูตรการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,
กันยายน ๒๕๕๙ ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์, การบริหารงานแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา ในการสอนชุด วิชาการแนะ
แนวในระดับมัธยมศึกษา, นนทบุรี : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒ หน้า ๘

วิชชุดา ฐิติโชติรัตน, การพัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของ พระสงฆ์ที่มี
บทบาทให้การปรึกษา, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

(๓) วารสาร:

จิตตินันท์ บุญสถิตกุลและวรางคณา โสมะนันท์, ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ผลของกิจกรรมแนะแนวอาชีพตามแนวคิด
โยนิโสมนสิการต่อการรู้คิดแห่งตนด้านอาชีพและการตัดสินใจด้านอาชีพของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย, Humanities, Social Sciences and arts, Volume
12 Number 3 May – June 2019, หน้า ๒๖๓ - ๒๗๘.

ธฤติดา แก้วภราดัย, ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพละ ๕ กับอิทธิบาท ๔ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
๒๕๖๑ หน้า ๑๐-๑๑

นิรุทธ์ วัฒนภาส และวัลลภา วงศ์ศักดิ์รินทร์ ศึกษาความต้องการการจัดบริการแนะแนวใน
โรงเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร
วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม –
เมษายน ๒๕๖๑ หน้า ๒๖๓๐

พระครูปลัดมารุต วรมงคลโ (กุลเพชร) ศึกษาวิธีการให้คำปรึกษาและการแนะแนวเชิงพุทธของ
สถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร, วารสาร มจร การพัฒนาสังคม - ๔๕ - ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓
กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๓ หน้า ๔๕.

พระคัมภีร์เทพ ธมฺมโก **จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ** Buddhist Psychology Journal Vol. 3 No. 2 (July-December 2018)

วันัญญา แก้วแก้วปาน วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม – เมษายน ๒๕๖๕, หน้า ๑๑๑-๑๒๕.

สมชาย ธีธฤณกุล ประจักษ์ สายแสง พระมหาสาธิต เปรมสิโลค, **การแนะแนวในพระพุทธศาสนา : วิเคราะห์พระสูตรตันตปิฎก**, วารสารนิสิวัง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๒๑ เดือนมกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒, หน้า ๖.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ศูนย์แนะแนวต้นแบบ โรงเรียนศรีราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/sriyapaiguide/yuththsastr> , [๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)** , [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://drive.google.com/file/d/1dkZfIEON0zAqZnxlyNMRmRj51hijRktB/view> หน้า ๓, [๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

๒. ภาษาอังกฤษ

Norris, Willa, Zeran Franklin R. and Raymond N. Hatch, **The Information Service in Guidance**, Chicago: Rand Mc Nally, 1960, p.p. 24-25.

๓. ผู้ให้สัมภาษณ์

ครูศรีณภรณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๖๕.

คุณครูวิกรม ตั้งกิจเจริญพงษ์ โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณครูกนกพร นิลแพทย์ โรงเรียนลำปางกัลยาณี สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕
คุณครูกาญจนา บัวคำ โรงเรียนนารีนารถจังหวัดแพร่ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณครูณัชชา อินทร ยุพราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ ๒๕๖๕
คุณครูนาฏศิลป์ คชประเสริฐ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ ๑” สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๕ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณครูพรอรุณ สืบแต่จ้อย โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณครูวารุณี ศโรภาส โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม

พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณครูศรัณภรณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม

พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณครูศานตมล แสงพล โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๒๐

เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๕

เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

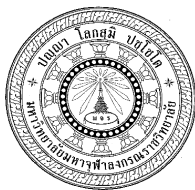
คุณครูสุภาภรณ์ ภูดี โรงเรียนเส้าไห้ "วิมลวิทยานุกูล" จ.สระบุรี สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๔ เดือนมีนาคม

พ.ศ. ๒๕๖๕

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

“การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย”

การวิจัยมีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
๒. เพื่อสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้กระบวนการแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
๓. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้และแนวทางกระบวนการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบในประเทศไทย

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์

๑. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัย เรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็นในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ในรูปแบบการแนะแนวในสถานศึกษาแบบวิถีพุทธ ต่อไป

๒. แบบสัมภาษณ์นี้มี ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ ประเด็นคำถาม

๓. กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ตามทักษะ มุมมอง ความคิดเห็นของท่านให้ได้มากที่สุด

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ,ดร. และคณะ

โทร. 063-179-3659

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย”

ชื่อผู้วิจัย : พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร. และคณะ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

ส่วนที่ ๑ : ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ / สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ที่อยู่ผู้ให้สัมภาษณ์.....

.....

.....

.....

เบอร์โทรศัพท์ - -

วัน / เดือน / ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ ๒ : ประเด็นคำถาม

๑. ท่านคิดว่าการแนะแนวต้นแบบคืออะไร และมีลักษณะการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

๒. เกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อให้เป็นครูแนะแนวต้นแบบคืออะไร

.....

.....

๓. เกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อให้เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบคืออะไร

.....

.....

.....

๔. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการที่นำไปสู่การเป็นครูแนะแนวต้นแบบคืออะไร และมีวิธีการจัดการอย่างไร

.....

.....

๕. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการที่นำไปสู่การเป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบคืออะไร และมีวิธีการจัดการอย่างไร

.....

.....

๖. ท่านคิดว่าจุดเด่นของการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนของท่านคืออะไร

.....

.....

๗. ท่านมีกระบวนการจัดการเพื่อนำไปสู่การเป็นครูแนะแนวต้นแบบได้อย่างไร

.....

.....

๘. ท่านมีกระบวนการจัดการเพื่อนำไปสู่การเป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบได้อย่างไร

.....

.....

๙. จากประสบการณ์ของท่านมีปัญหาในการดำเนินงานแนะแนวคืออะไร แล้วท่านจัดการอย่างไร

.....

.....

๑๐. ท่านคิดว่าควรนำหลักธรรมที่นำมาบูรณาการในการบวการแนะแนวคืออะไร

.....

.....

๑๑. ท่านคิดว่าแนวทางกระบวนการแนะแนววิถีพุทธต้นแบบควรมีลักษณะและวิธีการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ,ดร. และคณะ

โทร. 063-179-3659

ภาคผนวก ข.

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์

ที่ อว ๘๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน ครูศรีณภรณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทยต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูวิกรม ตั้งกิจเจริญพงษ์ โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูล งานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับ บุคลากรทางการศึกษาในสังกัดต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติสัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูกนกพร นิลแพทย์ โรงเรียนลำปางกัลยาณี

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทยต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูกาญจนา บัวคำ โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
 พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูณัชชา อินทร โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๔๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๔๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติสัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูนาฏศิลป์ คชประเสริฐ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ ๑”

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทยต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โท. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โท. ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูพอรุณ สืบแต่จ้อย โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดไทยต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติสัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูวราณี ศโรภาส สัมภาษณ์ โรงเรียนสตรีวัดอัมรินทร์

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติสัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูศรัณณ์ พลอยนิลเพชร โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทยต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำปลายมาศ
จังหวัดสุรินทร์ ๓๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติสัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูศานตมล แสงพล โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทยต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
 พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๕

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน คุณครูสุภาภรณ์ ภูดี โรงเรียนเส้าไห้ "วิมลวิทยานุกูล" จ.สระบุรี

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดมท” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลงานวิจัยให้ครบถ้วน จักได้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดมทต่อไป ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์แจ้งวัน เวลา ในการให้สัมภาษณ์กับผู้ประสานงาน พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. ไทร. ๐๖๓ ๑๙๗ ๓๖๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. ไทร. ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๔๐๐-๕
www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดมทอ” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่า ดร.ครรชิต แสนอุบล เป็นผู้ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ ดร.ครรชิต แสนอุบล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม ในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดมทอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตคณะผู้บริหารเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่า ผศ.ดร.ภริมา วนิธาสถิตยกุล เป็นผู้ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตให้ ผศ.ดร.ภริมา วนิธาสถิตยกุล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม ในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
 พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สาระ มุขดี

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างยิ่ง จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
 พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่า รศ.กรรภา นักร้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ รศ.กรรภา นักร้อง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม ในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๔

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน รศ.ดร.นิรนาท แสนสา ประธานสาขาศึกษาศาสตร์ มสธ.

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
 พระสมุห์ไชยคดี ฐิตะปัญโญ, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์กาญจนา บัวคำ

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์พิชญมณฑน์ ลีกำเนิดไทย

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
 พระสมุห์ไชศดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์วิภา เกตุเทพา

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างยิ่ง จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร

ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘

พระสมุห์ไชคิตี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/๐๑๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐-๕
 www.mcu.ac.th

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ฐิติวัธน์ สุขป้อม คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: 9254056740 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มจร
 ดร.สายหยุด มีฤกษ์ โทร. ๐๖๓-๒๑๔-๖๕๑๘
 พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร. โทร ๐๖๓-๑๙๗-๓๖๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

โทร. ๐๖๓ ๒๑๔ ๖๕๑๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๐๑

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.นิรุต ป้องสีดา

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิจัยพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: ๙๒๕๔๐๕๖๗๔๐ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน จิตวิทยการศึกษาและการแนะแนว โทร. ๐๖๓ ๒๑๔ ๖๕๑๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๐๑

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง อารธนาเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤกษ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิจัยพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขออารธนาท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: ๙๒๕๔๐๕๖๗๔๐ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ดร.สายหยุด มีฤกษ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว โทร. ๐๖๓ ๒๑๔ ๖๕๑๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๒/ว ๐๐๑ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง อารารณาเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระมหาสุเทพ สุทธิญาณ, ผศ.ดร.

ด้วยข้าพเจ้า ดร.สายหยุด มีฤทธิ์ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการทำวิจัยตามแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการและการสร้างเครือข่ายการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธ และเป็นสร้างเครือข่ายการนำกระบวนการวิถีพุทธไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ข้าพเจ้าและคณะผู้วิจัย พิจารณแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการแนะแนวเป็นอย่างดี จึงขออารารณาท่านเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มในวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านระบบประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom ID: ๙๒๕๔๐๕๖๗๔๐ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อข้อมูลงานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการแนะแนววิถีพุทธสำหรับบุคลากรทางการศึกษาในสังคมไทย

จึงน้อมสกรามาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มตามวันดังกล่าว ทั้งนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ดร.สายหยุด มีฤทธิ์)

หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ภาคผนวก ง.

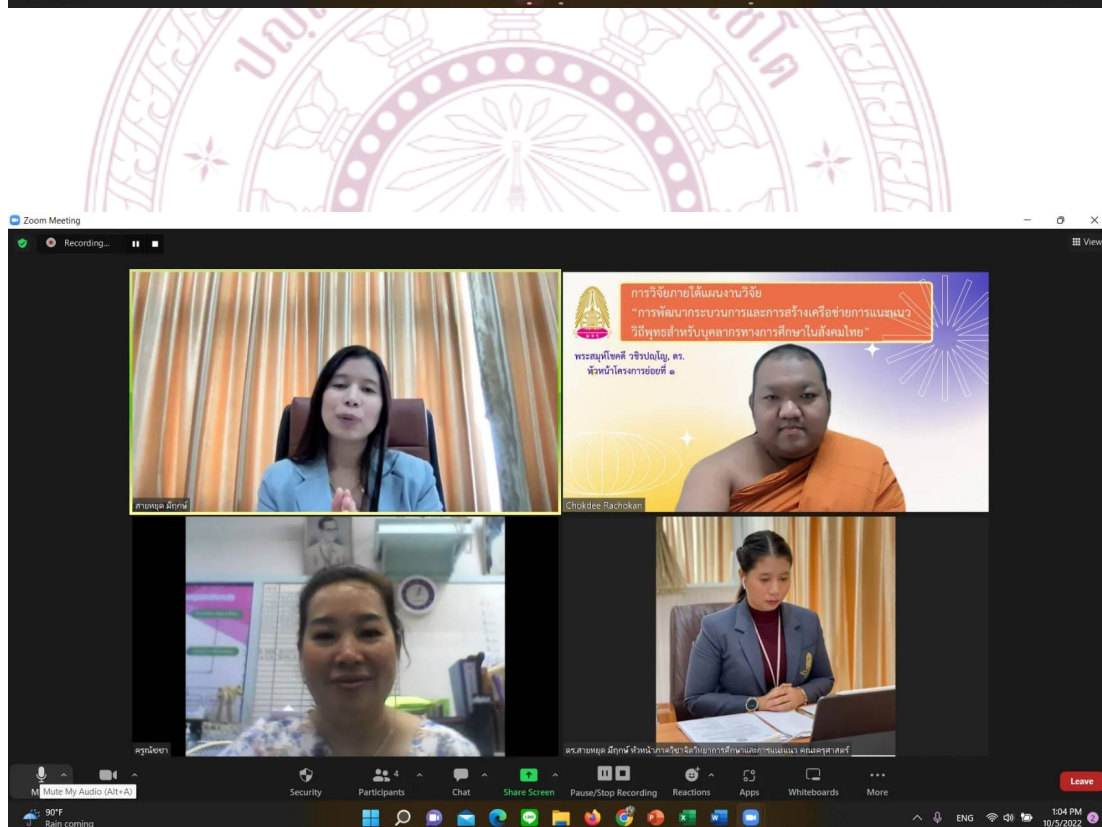
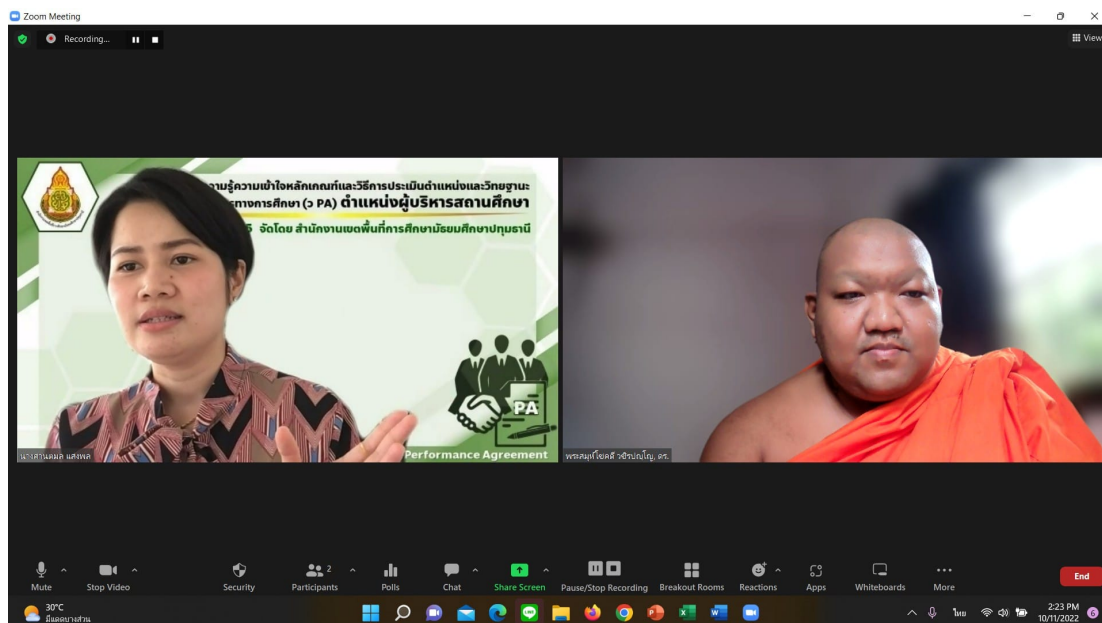
ภาพการสัมภาษณ์และประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ภาพประกอบสัมภาษณ์การวิจัย

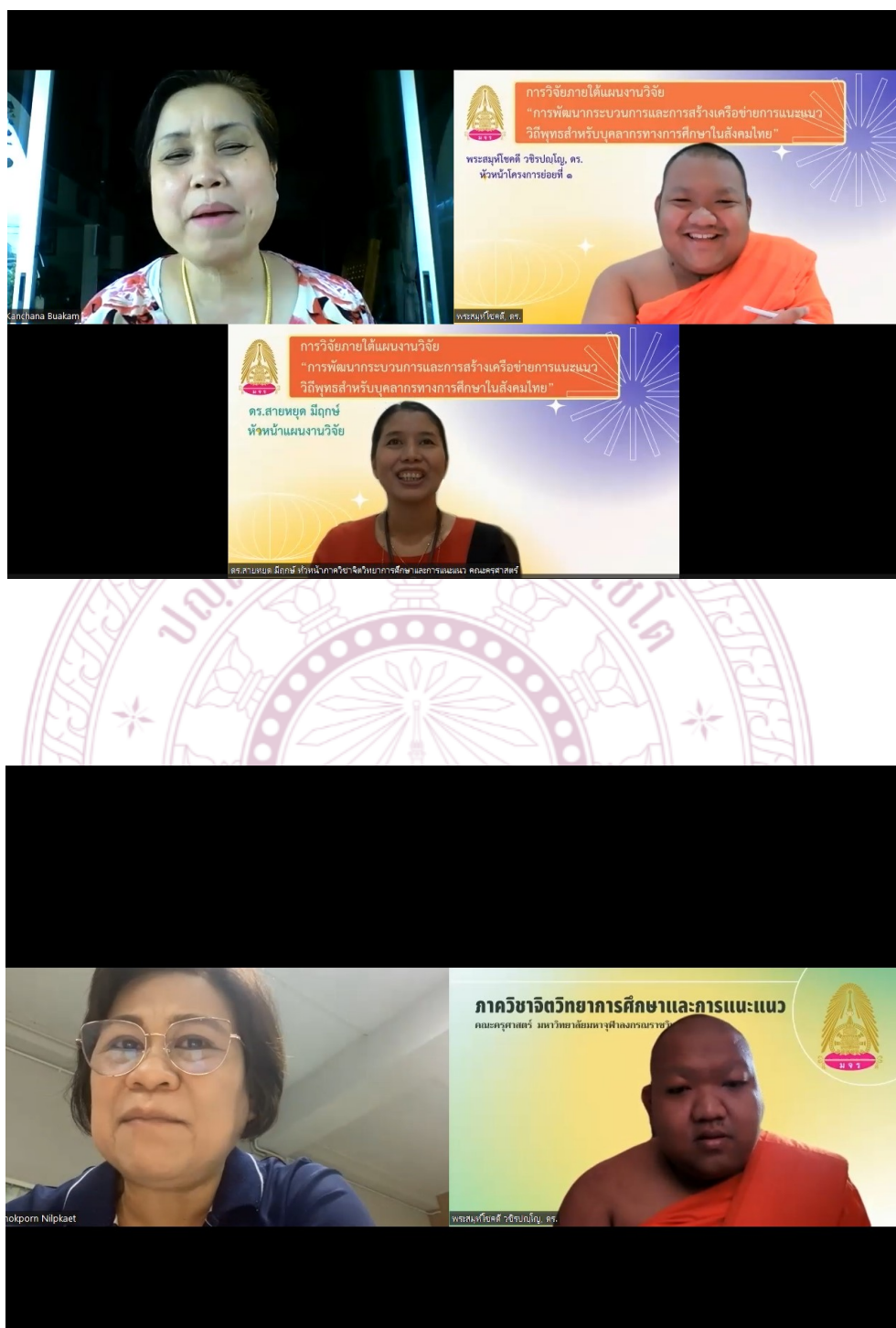
ภาพที่ ๔.๑-๒ สัมภาษณ์คุณครูสะอาด ชัชวาลยางกุล โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม

สัมภาษณ์คุณครูสุภาภรณ์ ภูติ โรงเรียนเสาไห้ "วิมลวิทยานุกูล" จ.สระบุรี

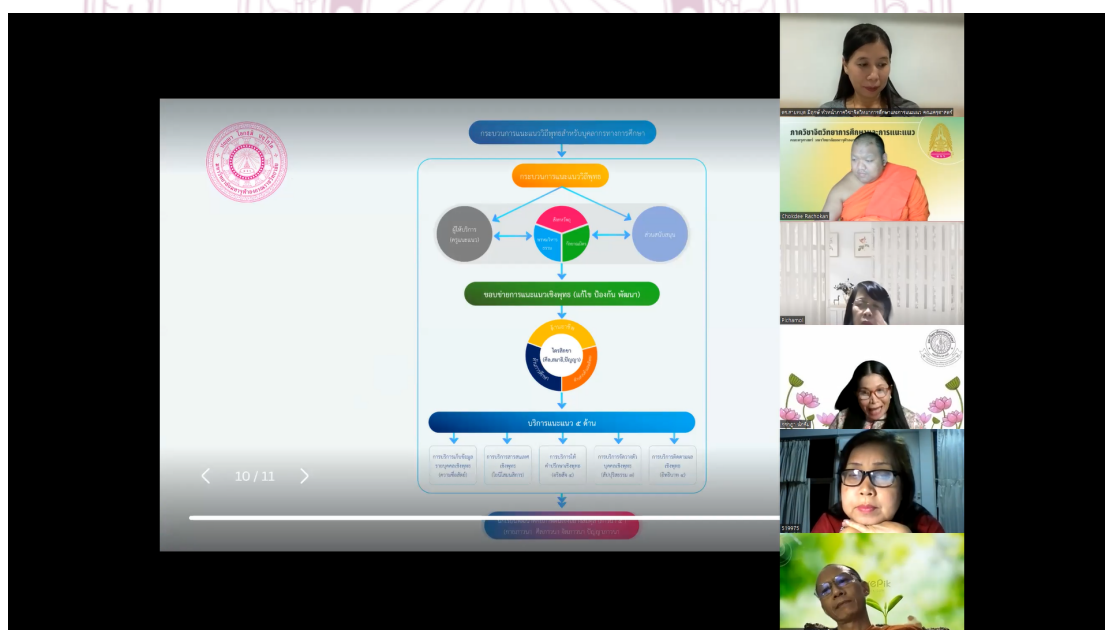
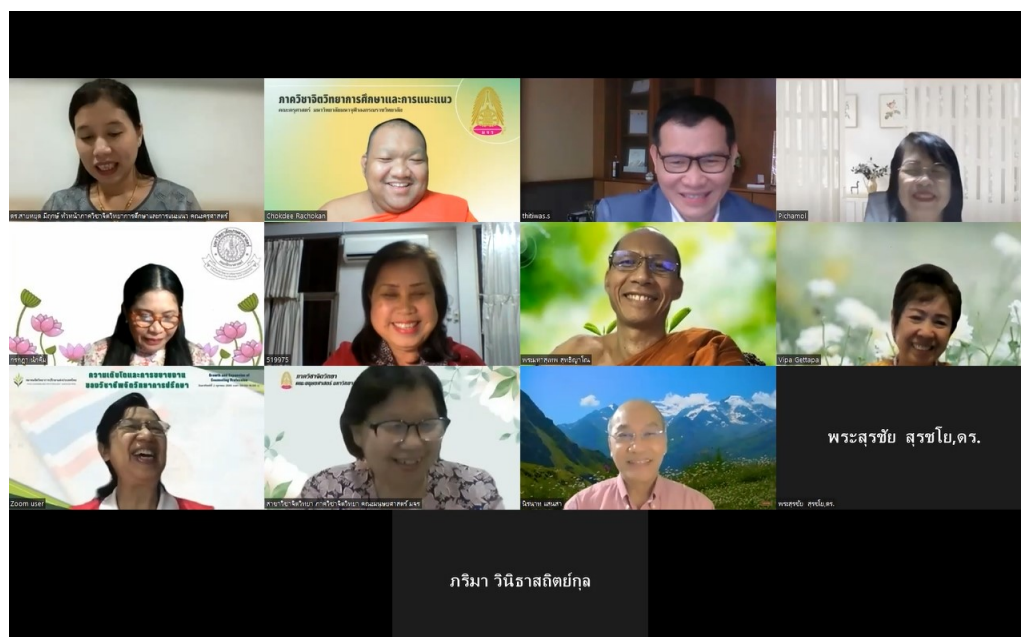
ภาพที่ ๔.๓-๔ สัมภาษณ์คุณครูศานตมล แสงพล โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

สัมภาษณ์คุณครูณัฏชา อินทร โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จ.เชียงใหม่

ภาพที่ ๔.๕-๖ สัมภาษณ์คุณครูกาญจนา บัวคำ โรงเรียนนาฮีรัตน์จังหวัดแพร่

สัมภาษณ์คุณครูกนกพร นิลแพทย์ โรงเรียนลำปางกัลยาณี

ภาพที่ ๔.๗-๘ ประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

ภาคผนวก จ.

หนังสือรับรองจริยธรรมวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๑๓๐/๒๕๖๕

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
 (Synthesis and Transcription of Knowledge Model Guidance in Thailand)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800765006

สถาบันที่สังกัด: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยหลัก: พระสมุห์โชคดี วชิรปัญญา, ดร.

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕

(พระสุวรรณเมธากรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

หมายเลขใบรับรอง: ว.๑๓๐/๒๕๖๕

วันที่ให้การรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

วันหมดอายุใบรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เรียน พระสมุห์โชคดี วชิรปณฺญ, ดร. / นักวิจัย คณะครุศาสตร์

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำ
 การวิจัยในเรื่อง “การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย” คณะครุ
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว มีความเห็น
 ว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย
 ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัย
 ตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ.

หนังสือรับรองการนำไปใช้ประโยชน์

แบบ สปท.๑๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร.

ข้าพเจ้า.....ดร.ณัฐพล มิตระวารี.....ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน.....
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน.....โรงเรียนบ้านไร่.....
ที่อยู่.....โรงเรียนบ้านไร่ หมู่ที่ ๖ บ้านบ้านไร่ ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๓๕๑

โทรศัพท์.....๐๓๕-๕๑๐๖-๗๖๑ โทรสาร.....๐๓๕-๕๑๐๖-๗๖๑
ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะแนวต้นแบบในประเทศไทย
ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ.....พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร.
ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☒ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☐ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๖ จนถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ ซึ่งการ
นำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้
.....โดยนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและด้านความรู้ในพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ผู้เรียน
กระบวนการที่ช่วยให้เราเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง สามารถพัฒนา
ตนเองได้เต็มความสามารถทุกด้าน และยังสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข.....

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(ดร.ณัฐพล มิตระวารี)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่

สพ.ก.๓

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

แบบ สปพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร.

ข้าพเจ้า.....ดร.ศุภวรรณ การฤกษ์วิริ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน.....
 ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน.....โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน.....
 ที่อยู่.....๖๘/๑๐ หมู่ที่ ๘ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอลำลูกหลวง จังหวัดปทุมธานี ๑๒๑๒๐.....

โทรศัพท์.....๐๙๒ ๙๑๖ ๖๒๕๙.....โทรสาร.....๐๒ ๕๑๖ ๘๒๖๕.....
 ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
 การสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้การแนะนำต้นแบบในประเทศไทย.....
 ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ.....พระสมุห์โชคดี วชิรปญโญ, ดร.....
 โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☒ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☐ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่ใช้ประโยชน์ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๖.....จนถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.....ซึ่งการ
 นำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

.....โดยนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและด้านความรู้ในพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ผู้เรียน
 กระบวนการที่ช่วยให้เราเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้ถูกต้อง สามารถพัฒนา
 ตนเองได้เต็มความสามารถทุกด้าน และยังสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข.....

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(ดร.ศุภวรรณ การฤกษ์วิริ์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)